

TALOUS- ARVIO 2024

JA TALOUSSUUNNITELMA
2025-2027

Hankasalmen kunta



Sisällys

Hankasalmen talousarvio 2024 tiivistettynä	1
Lähtökohdat	2
Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024	3
Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkymä	4
Taloussuunnitelman laadinnan perusteet	8
Talousarvion sitovuus	16
Taloussuunnitelman tavoiteasetanta	17
Taloussuunnitelman yhteenveto	18
Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet	18
Tiivistelmät vastuualueittain	20
Käyttötalous	23
Rahoitus	25
Henkilöstö	27
Investoinnit	27
KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA	28
Keskusvaalilautakunta	28
Tarkastuslautakunta	29
Kunnanhallitus	30
Sivistyslautakunta	35
Ympäristölautakunta	51
TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA	62
Investointisuunnitelma 2024–2028	64
Henkilöstösuunnitelma 2024	67
Kunnan tuki yritystoiminnalle	70
Avustukset talousarviossa 2024	71
Kuljetuskustannukset 2024	72
Konsernin tytäryhtiöt	73

Hankasalmen talousarvio 2024 tiivistettynä

TALOUS

Vuosikate talousarviovuonna 2024 on noin miljoona euroa ja tilikauden tulos lähes 700.000 euroa alijäämäinen. Hankasalmen kunnan talousarvio on laadittu vuosille 2024–2026 siten, että vuosi 2024 on selkeästi alijäämäinen ja seuraavina vuosina talous tasapainotetaan ja ohjelma siihen laaditaan kevään 2024 kuluessa. Epävarmuutta talousarvioon ja suunnitelmavuosiin tuo valtiovarainministeriön 17.11.2023 kunnille tiedoksi saatama tieto, että valtionosuuksiin kohdentuu vielä lisävähennys hyvinvointialueen aiheuttaman rahoitusjärjestelmämuutoksen vuoksi. Muut kunnan ulkopuolelta tulevat riskit talousarvioon ja taloussuunnitelmaan aiheutuvat Ukrainan sodasta ja sen suorista sekä välillisistä vaikutuksista.

TOIMINTATUOTOT JA -KULUT

Toimintatuottojen kokonaismäärä on 5,95 miljoonaa euroa. Niiden määrä vähenee 300.000 eurolla edelliseen talousarviovuoteen verrattuna. Toimintakulujen kokonaismäärä on 18,4 miljoonaa euroa ja niiden määrä pienenee vuoden 2023 muutettuun talousarvioon verrattuna reilu 100.000 euroa.

VEROTULOT

Verotuloja arvioidaan kertyvän vuonna 2024 noin 9,35 miljoonaa euroa. Vuoden 2023 arvioituun toteumaan nähden verotuloja kertyy noin 300.000 euroa vähemmän. Arvio verotuloista on laadittu kuntaliiton lokakuussa 2023 päivitetyn veroennustekehikon mukaan.

VALTIONOSUUDET

Valtionosuudet ovat vuonna 2024 noin 3,9 miljoonaa euroa. Valtionosuuksia kertyy noin 1,1 miljoonaa vähemmän kuin vuonna 2023. Talousarvioon valtionosuudet on arvioitu lokakuun lopussa käytettävien tietojen mukaan.

INVESTOINNIT

Investoinnit ovat yhteensä 1,35 miljoonaa euroa. Investointihankkeet ovat pääasiassa tie- ja vesilaitosinfran toiminnallisuuteen ja turvallisuuteen sekä liikuntapaikkoihin ja vapaa-aikaan liittyviä parannuksia. Valtuuston 150-vuotisjuhlapäätöksen mukaisesti liikuntaolosuhteisiin panostetaan ja kirkonkylän urheilukentän uusiminen saatetaan loppuun vuonna 2024.

LAINAKANTA

Vuoden 2023 lopussa kunnan lainakanta on 4,3 miljoonaa euroa ja se koostuu pelkästään pitkäaikaisesta lainasta. Talousarviovuonna lainakanta pienenee 580.000 euroa. Vieraan pääoman kokonaismäärässä tulee ottaa huomioon koulukeskuksen leasingrahoitus, jonka pääoma on 13,9 miljoonaa euroa vuoden 2023 lopussa ja talousarviovuoden lopussa 13,6 miljoonaa euroa.

VEROPROSENTIT

Tuloveroprosentti on vuodelle 2024 9,4 %. Tuloveroprosenttia leikattiin lakisääteisesti hyvinvointialueuudistuksen vuoksi 12,64 %, jolloin se oli 9,36 % vuodelle 2023. Vuodelle 2024 veroprosentti pitää olla tasakymmenluku, joten se pyöristettiin 9,4 %:iin. Yleinen kiinteistöveroprosentti, sekä rakennusten että maapohjan, nostettiin 1,2 %:sta 1,3 %:iin. Muut veroprosentit säilyivät ennallaan.

Lähtökohdat

Kuntalain 110 §:ssä todetaan:

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelமாகausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttö- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Hankasalmen kunnan talousarvio on laadittu vuosille 2024–2026 siten, että vuosi 2024 on selkeästi alijäämäinen ja seuraavina vuosina talous tasapainotetaan ja ohjelma siihen laaditaan kevään 2024 kuluessa. Epävarmuutta talousarvioon ja suunnitelmavuosiin tuo valtiovarainministeriön 17.11.2023 kunnille tiedoksi saattama tieto, että valtionosuuksiin kohdentuu vielä lisävähennys hyvinvointialueen aiheuttaman rahoitusjärjestelmämuutoksen vuoksi. Tuo tieto ei aiheuta kuitenkaan tässä vaiheessa muutosta Hankasalmen käyttötalouden tasapainotukseen. Maan hallitus lykkäsi lisäleikkauksen toteutusta jo 20.11.2023 antamalla tiedollaan vuosille 2025–2027. Kuntaliitto on kuntien edunvalvojana 21.11.2023 ilmoittanut kiistävänsä lisäleikkauksen oikeellisuuden. Mahdolliseen valtionosuusmuutokseen reagoidaan talousarviovuoden 2024 kuluessa – toistaiseksi Hankasalmikaan ei hyväksy sen perusteita. Talousarvio on laadittu lokakuun lopussa käytettävissä olleiden tietojen kautta.

Taloussuunnitelmavuosille 2025–2026 jää kuitenkin joka tapauksessa haasteita tasapainottaa käyttötaloutta. Kunnan strategia ohjaa tuota tasapainotustyötä.

Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Strategia mukautuu koko ajan muuttuvaan toimintaympäristöön. Strategian visio, missio, arvot ja päämäärät ohjaavat talousarvion tavoiteasetantaa koko strategiakauden ajan. Talousarviossa vuosittain päivitetään strategian mukaiset tavoitteet. Tilinpäätöksissä seurataan vuosittain kyseisten tavoitteiden toteutumista.

Hankasalmen kunnan strategia 2021–2024

Hankasalmen kunnan tehtävä (missio)

Hankasalmi tarjoaa hyvän ympäristön asua ja harrastaa, kasvaa ja kasvattaa, ikääntyä, tehdä työtä ja yrittää.

Visiomme

Hankasalmi on hyvän arjen kunta

Arvomme:

Elävä, lempeä ja turvallinen

Päämäärät, joiden kautta arvomme ja tavoitteemme toteutuvat:

1. Asukkaiden yhteinen Hankasalmi

Viihtyisä asuinympäristö, avoin vuorovaikutus ja hyvät harrastusmahdollisuudet – niistä tunnetaan Jyväskylän kaupunkiseudun ainoa aito maaseutukunta.

2. Laadukkaiden palvelujen Hankasalmi

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta ja palvelujen järjestämiseen on toimivat tilat.

3. Hankasalmi - vastuullinen omistaja

Keskitymme vastuulliseen omaisuuden hoitoon. Turhasta omaisuudesta luovumme.

4. Elinvoimaisuutta vahvistava Hankasalmi

Elinvoimaisuuden saavutamme yhteistyöllä yrittäjiemme ja yhteisöjemme kanssa

Hankasalmen kunnan taloudellinen tilanne ja tulevaisuuden näkökulma

Hankasalmen kunnan 1990-luvulle saakka vahvana säilynyt taloudellinen tilanne heikkeni ajanjaksolla 1996–2000. 2000-luvun alussa toteutettiin muun muassa kunnan vuokratalojen yhtiöittäminen ja valtion sekä kuntien välistä tulonjakoa tarkistettiin, mikä johti etenkin vuonna 2003 mutta myös vuonna 2004 ylijäämäisiin tilinpäätöksiin.

Tuon jälkeen kunnan taloudellinen tilanne heikkeni uudelleen. Vuosina 2005–2007 tehtiin alijäämät tilinpäätökset. Vuosien 2008–2010 tilinpäätökset olivat kuitenkin selkeästi ylijäämäisiä, kunnan talouden tasapainottamistoimenpiteet onnistuivat ja taseeseen syntynyt alijäämä saatiin katetuksi. Vuoden 2011 talousarvio oli laadittu ylijäämäiseksi, mutta sosiaali- ja terveystoimen menojen kasvu – erityisesti erikoissairaanhoidon ja lastensuojelun menojen kohdalla – johti selkeästi yli miljoonan euron alijäämäväliseen tilinpäätöstuomaan.

Kyseiset seikat olivat keskeisimpiä seikkoja Hankasalmen kuntatalouden vaikeuksiin tuosta lähtien. Hankasalmella ei ole taseessa ollut kertynyttä ylijäämää puskuriksi 2010-luvun kuntatalouden haasteisiin.

Vuoden 2012 leikkaukset peruspalvelujen valtionosuuksista ja kiinteistöveron poisto verotulotasausjärjestelmästä leikkasivat Hankasalmen kunnan tulorahoituksesta yli 800.000 euroa. Kun edellä jo mainittu lastensuojelun menojen kasvu vuoden 2011 kuluessa heijastui käyttötalouden menoihin myös vuonna 2012, niin hallinnon rakenteita ja palvelujen tuottamistapoja tarkasteltiin vuoden 2012 talousarvioon. Esimerkiksi kunnan johtamisessa siirryttiin yhden johtajan organisaatioon. Lisäksi korotettiin verotuksen tasoa, jotta keskeiset palvelut kunnassa kyettäisiin turvaamaan.

Talouden haasteet johtivat kuitenkin siihen, että tilinpäätös 2012 painui jo hivenen alijäämäiseksi, vuonna 2013 alijäämä oli jo lähes 1,5 miljoonaa euroa ja vuonna 2014 alijäämää kertyi lisää myös yli miljoona euroa. Poikkeuksellisen isojen lastensuojelu- ja erikoissairaanhoidon kulujen ohella selittävä tekijä alijäämisille vuosille on ollut se, että käytännössä peruspalvelujen valtionosuuksien leikkaaminen on jatkunut vuodesta 2012 saakka. Huolimatta vuosina 2012–2014 syntyneistä alijäämistä talouden tasapainottamiseen tähtäävät toimet oli aloitettu jo noina vuosina – ja ilman muutoksia alijäämät olisivat olleet huomattavasti suurempia.

Vuodelle 2015 laadittiin selkeästi ylijäämäinen talousarvio, joka lopulta toteutui 0,5 miljoonaa euroa ylijäämäisenä. Tuloksessa on huomioitava kertaluonteinen testamenttivarojen tuloutus. Vuonna 2016 saavutettiin merkittävästi ylijäämäinen tilinpäätös, eli 1,55 miljoonaa euroa. Keskeisenä talouden tasapainotusvuonna henkilöstön palkattomien vapaiden ja/tai lomautusten kautta saavutettiin useamman sadan tuhannen euron tulosvaikutus, ja testamenttivarallisuutta vanhuspalvelun rakennemuutoksiin käytettiin 150.000 euroa. Käytännössä vuoden 2016 tulos johti siihen, että talouden tasapainottaminen eteni kattamissuunnitelmaan nähden etupainotteisesti ja vuodelle 2017 voitiin tehdä niukasti ylijäämäinen talousarvio, joka myös toteutui ja tavoiteltua ylijäämää hivenen suurempana.

Talouden tasapainotus eteni hyvin ja vuoden 2018 tilinpäätöksessä taseessa ollut kattamaton alijäämä oli tarkoitus kattaa sähköomaisuuden myyntivoitolla (noin 1,4 miljoonaa euroa). Jo tuolloin arvioitiin, että tulevat vuodet ovat puolestaan hyvin haasteellisia kaikkien kuntien käyttötalouden osalta, koska kuntakentän verotulojen kasvu on huomattavasti odotettua pienempää koko Suomessa ja kunnissa, joissa väestö vähenee, valtionosuuksien määrä laskee samanaikaisesti huomattavasti. Perusturvan menojen toteutuminen arvioitua suurempana johti vuonna 2018 lopulta alijäämäväliseen tilinpäätökseen (-486.000 euroa) ja vuoden 2019 tilinpäätös oli ennen kaikkea vanhus- ja terveyspalvelumenojen vuoksi alijäämäinen noin 1,5 miljoonaa euroa. 2019 tulokseen vaikutti myös verotulojen ennakoitua pienempi kertyminen.

Vuonna 2019 oli kuitenkin käynnistetty talouden tasapainon saamisen valmistelu samanaikaisesti, kun kunnan tulevaisuutta luotiin muun muassa uuden koulukeskus-päiväkodin rakentamisella ja Attendon kanssa yhteistyössä rakentuvien terveyskeskuksen ja palvelutalon muodossa. Erittäin merkittävää talouden kannalta oli, että Attendo osti rakennusten tasearvoa paremmalla hinnalla vanhat purettavat terveyskeskus- ja palvelutalorakennukset kunnalta. Tasapainottamistoimia haettiin niin, että hyvät peruspalvelut kyetään jatkossakin turvaamaan. Lähtökohta on, että Hankasalmi on houkutteleva asuin- ja yrityspaikkakuntana nyt ja tulevaisuudessa.

Vuodenvaihteessa 2019–2020 käytiin koko kunnan henkilöstöä koskeneet YT-neuvottelut, joiden kautta muutoksia palvelurakenteisiin tehden saavutettiin

noin miljoonan euron vuosikohtainen säästö. Neuvottelujen ohella laadittiin kunnalle talouden tasapainotusohjelma.

Talousarvio vuodelle 2020 laadittiin 100.000 euroa ylijäämäiseksi. Loppuvuodesta 2020 jouduttiin kasvattamaan poistojen määrää 979.000 euroa, koska kirkonkylän vanhan koulun alakirjaus aikaistui jo vuodelle 2020. Selkeä ja perusteltu talouden tasapainotusohjelma johti kuitenkin siihen, että kunta sai 670.000 euron harkinnanvaraisen valtionosuuden ja koronan vuoksi noin 1,2 miljoonan valtionosuustuotot valtion lisätalousarvioissa. Kun tähän yhdistyi tasapainotustoimien onnistuminen, niin vuodelta 2020 syntyi 2,1 miljoonaa euroa ylijäämäinen tulos, jolla katettiin taseeseen kertynyt alijäämä.

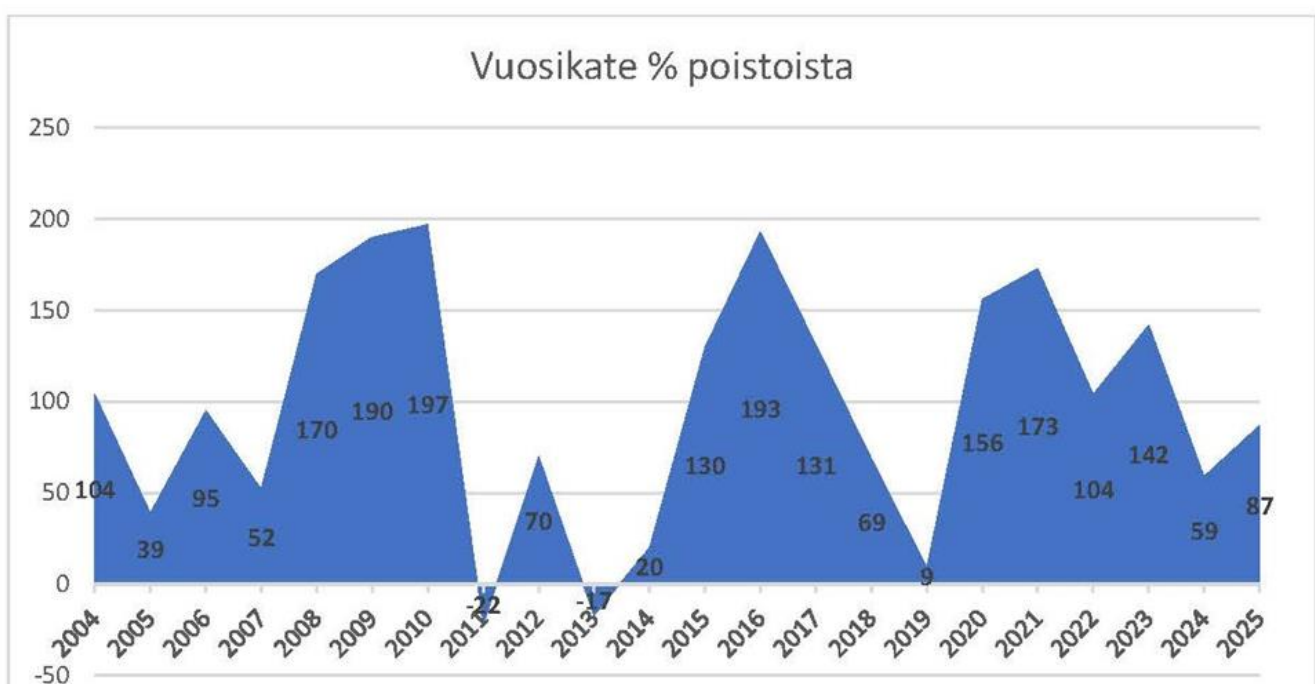
Vuodelle 2021 talousarvio laadittiin ylijäämäiseksi. Vuonna 2023 toteutumassa ollut hyvinvointialueuudistus edellytti sairaanhoitopiirin taseeseen kertyneen alijäämän kattamista vuoden 2022 kuluessa. Huolimatta pakollisen varauksen 500.000 euron tulosta heikentävästä vaikutuksesta, verotulojen arvioitua parempi toteutuminen johti 1,1 miljoonan euron ylijäämään.

Korona-pandemia vaikutti monin tavoin vuosina 2021–2022 toimintaan. Mutta sen vaikutukset

kyettiin hyvin huomioimaan palvelutarpeissa ja taloudessa. Ukrainan sodan suorat ja välilliset vaikutukset toivat huolta talousarviovuoteen 2023, mutta eivät kuitenkaan vuonna 2022 tai 2023 niin merkittävästi talouteen vaikuttaneet, kuin pahimmillaan olisi voinut toteutua.

Vuonna 2022 jouduttiin taas kattamaan sairaanhoitopiirin uutta alijäämää ja perusturva ylitti etenkin vanhushpalveluissa talousarviotaan muutoinkin. Verotulojen jatkunut hyvä kehitys johti sairaanhoitopiirin hallitsemattomasta kulukehityksestä huolimatta myös vuodelta 2022 niukkaan ylijäämäisen tuloksen.

Vuoden 2023 talousarvio laadittiin ylijäämäiseksi ja tämänhetkisen ennusteen mukaan kuluva vuosi toteutuu tavoitettakin paremmin – mihin taas ennen kaikkea vaikuttaa verotulojen positiivisempi kehitys ja myös sähköyhtiöiden osinkotuotot. Alla olevassa taulukossa on kuitenkin huomioitava, että vuoteen 2022 saakka kyse on toteutuneesta tuloksesta ja vuodet 2023 sekä 2024–2025 ovat arvioita. 2023 on kuviossa viimeisimmän marraskuun arvion perusteella. Vuosien 2024–2025 kohdalla tavoitteeseen pääsy edellyttää mahdollisimman lisävaltionosuusleikkauksen, josta VM 17.11.2023 ilmoitti, kattamista uusilla talouden tasapainotustoimilla vuosina 2024 ja 2025.



Kuntatalouden katsotaan olevan terveellä pohjalla, jos vuosikate kattaa poistot säännöllisesti 100 %:sti. Talous on puolestaan kriisissä, jos vuosikate painuu negatiiviseksi. Hankasalmen kunta eli 2010-luvun alun mitä suurimmissa määrin vedenjakajalla, jossa tarvittiin selkeitä toimia, joilla estettiin talouden kriisiytyminen. Valtionosuusjärjestelmän muutos, joka otti huomioon väestön sairastavuuttakin, sekä erikoissairaanhoidon menojen tasaantuminen yhdessä kunnan omien talouden tasapainotustoimenpiteiden kanssa johtivat käyttötaloutta tervehdyttäneeseen kehitykseen vuodesta 2015 lukien.

Suunta oli oikea, mutta verotulojen yllättävän heikko kehitys kuntakentällä, muuttoliikkeen voimistuminen, valtionosuusleikkaukset ja terveys- sekä vanhuspalvelujen menojen kasvu johtivat siihen, ettei kunnan rahoituspohja riittänyt palvelutuotantoon. Siksi tarvittiin rakenteellisia uudistuksia ja uusi talouden tasapainotusohjelma.

Nyt uudella ja erittäin haastavalla taloussuunnitelma-kaudella, mikä aiheutuu hyvinvointialueuudistuksen epäonnistuneesta rahoitusmallista, korkojen noususta sekä kunta-alan kustannusvaikutuksiltaan huomattavan suurista palkankorotuksista, on välttämätöntä luoda sellaista kehityskulkua kunnassa, jolla estetään muuttotappion kasvua väestössä ja vahvennetaan sitenkin rahoituspohjaa. Siksi on myös taloushaasteiden keskellä uskallettu luoda uusia tiloja ja investoitu tulevaisuuteen esimerkiksi liikuntapaikkainvestointien muodossa. Kunnasta asuinympäristönä kertoo paljon se, että 43 ukrainalaispakolaisesta, jotka oli sijoitettu Hankasalmelle, noin 30 valitsi Hankasalmen kotikunnakseen vuoden 2023 kuluessa.

Syntyneiden määrä kunnassa oli vuosina 2007–2013 korkeampi kuin muutoin 2000-luvulla, vuosina 2014–2015 seurasi osin tästäkin syystä vähenemä syntyneissä. Vuosina 2017–2020 kunnassa sitten toteutui sen nykyhistorian pienin syntyneiden määrä ja vuonna 2021 jäätiin jopa vain 12 syntyneeseen. Osaltaan kyse on myös koko Suomessa tällä hetkellä vallitsevasta poikkeuksellisesta trendistä syntyneiden määrän suhteen.

Kuluvana talousarviovuonna 2023 syntyneiden määrä tulee olemaan todennäköisesti 23 lasta (vuonna 2022 syntyi myös 23). Alkuvuodesta 2024 syntyneiden määrä ylittää alustavasti viimeisimmät alkuvuodet. Huomioitava on myös se, että 0–7-vuotiaita olisi kunnassa vain 175 ilman muuttoliikettä (kunnassa syntyneiden määrän perusteella), mutta heitä on tilastokes-

kuksen mukaan syyskuussa 222 lasta, eli kunnan ponnostukset päiväkoteihin ja kouluihin sekä turvallinen asuinympäristö ovat lasten ja lapsiperheiden kohdalla johtaneet positiiviseen muuttoliikkeeseen.

Työttömyysaste Hankasalmella painui vuonna 2008 parhaimmillaan vain noin 8 %:iin. Kyseinen kehityskulku oli sekä kuntalaisten hyvinvoinnin että kunnan talouden kannalta erittäin positiivinen asia. Maailman talouden kriisiytyminen näkyi jo vuonna 2009 työttömyyden vähittäisenä nousuna ja siitä eteenpäin työttömyys on ollut koko Keski-Suomessa huolestuttava ongelma – yksi pahimmista koko Suomessa. Vasta vuonna 2017 työttömyyden taso oli pitkästä ajasta selkeässä laskussa ja vuonna 2019 työttömyys vaihteli 9,6–12,4 % välillä. Koronakriisi toi tullessaan keväällä 2020 työttömyyteen hurjan kasvupiikin, joka sisälsi merkittävästi lomautuksia – pahimmillaan käytiin 17,8 %:ssa. Syyskuuhun 2021 tultaessa työttömyys oli laskenut jo 9,1 %:iin, mikä oli matalin taso sitten lokakuun 2008. Tilanne on säilynyt nyt kohtuullisen hyvällä tasolla, sillä vuonna 2023 työttömyys on vaihdellut välillä 11,2–8,9 % ja oli syyskuussa 9,7 %.

Edelleen Keski-Suomi on yksi heikoimmista maakunnista työllisyyden suhteen koko Suomea vertaillen, mutta Hankasalmella työllisten määrä on vähintään vakiintumassa hyvälle tasolle.

Hankasalmen kunnan lainakanta oli vuoden 2019 lopussa 13,2 miljoonaa euroa. Lainakannasta 7,2 miljoonaa oli pitkäaikaista lainaa ja 6 miljoonaa lyhytaikaista kuntatodistuslainaa. Vuoden 2019 asukaskohtainen lainamäärä oli 2.414 euroa asukasta kohti. Vuoden 2020 aikana kunta pystyi muun muassa Attendon kanssa tehdyn soteikiinteistökaupan vuoksi maksamaan lyhytaikaisen lainan pois, eikä uutta lainaa ole nostettu. Niinpä vuoden 2023 lopussa kunnan lainakanta tulee olemaan 4,3 miljoonaa euroa, ja lainamäärä asukasta kohden on pienentynyt jo alle 1.000 euroon. Uutta lainaa ei ole tarkoitus talousarviovuonna nostaa.

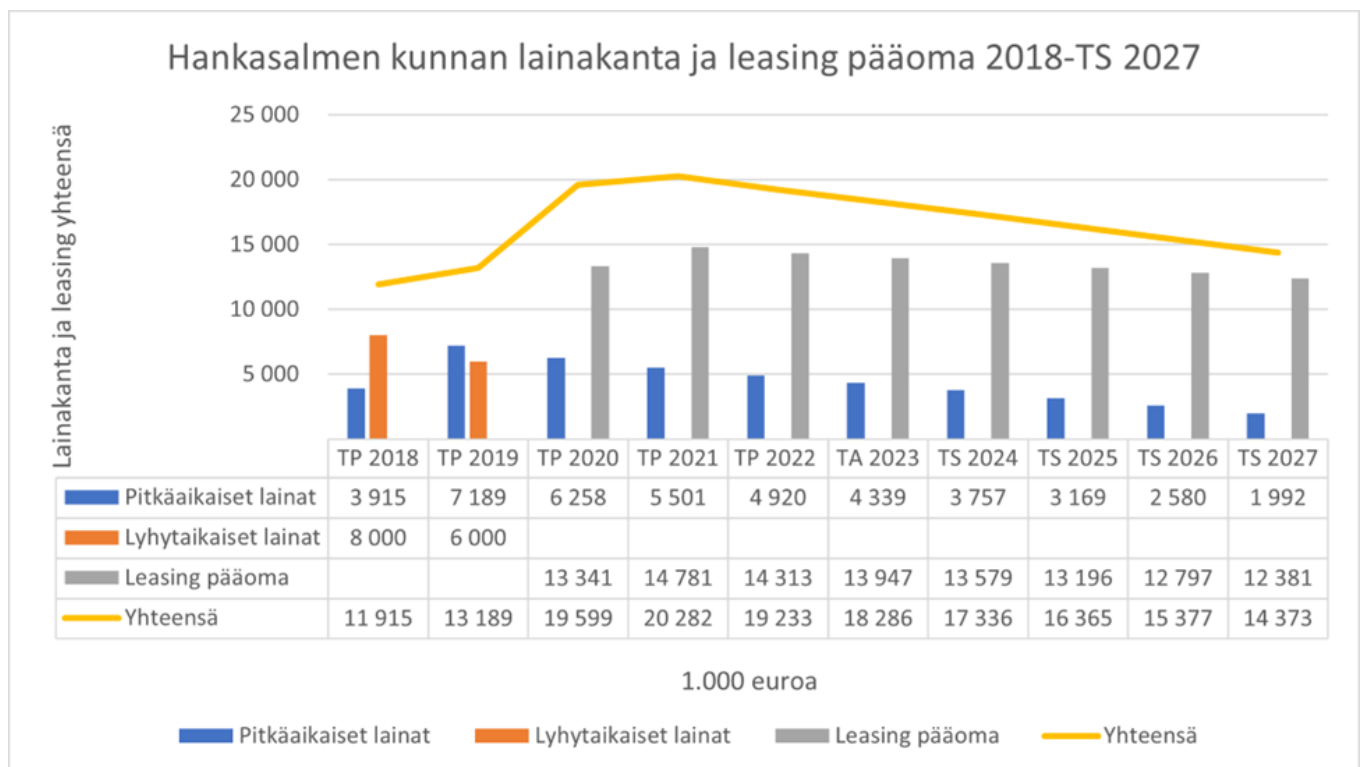
Korkotasoa pysyi useita vuosia poikkeuksellisen matalalla tasolla. Mutta nyt korkotasoa on noussut Ukrainan sodan ja sen vaikutusten vuoksi. Kunnan korkokulut pysyvät hajautetun lainasalkun ja pienen lainamäärän vuoksi kuitenkin jatkossakin lainojen suhteen kohtuullisina. Koulukeskuksen leasingrahoituksen kuluihin korkojen nousulla on sen sijaan merkittävä vaikutus.

Kunnan lainakannan ohella vieraan pääoman määrässä on siis syytä huomioida uuden koulukeskus-

päiväkodin leasingrahoitus, jonka määrä on vuoden 2023 lopussa 13,9 miljoonaa euroa ja talousarviovuoden 2024 lopussa 13,6 miljoonaa euroa. Leasingrahoituksen korot ja lyhennykset ovat sivistystoimen käytötalouden sisällä.

Kuntakonserni tuo kunnan lainavastuisiin lähinnä vain oman tytäryhtiömme Hakan lainakannan sekä Virastotalon pienen lainan. Vuoden 2023 lopussa omien tytärien lainan määrä on 2,2 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi konsernilla on muutaman sadantuhannen euron osuus Jyväskylän koulutuskuntayhtymän lainoista.

Talousarviovuoden 2024 investoinnit ovat yhteensä 1,35 miljoonaa euroa. Kunnan 150-vuotisjuhlapäätöksen mukaisesti saatetaan loppuun kirkonkylän urheilukentän uusiminen sekä muita pienempiä liikuntapaikainvestointeja. Infra ja rakennukset pidetään kunnossa ja vesihuoltolaitoksen kunnossapitoa sekä toimintavarmuutta kohennetaan jätevesilaitoksen suodatintekniikan uusimisella.



Taloussuunnitelman laadinnan perusteet

Tilinpäätösennuste 2023 päättyy 714.000 euron ylijäämäiseen tulokseen tämänhetkisellä arviolla. Ylijäämä-arvioon vaikuttaa enää suuremmin verotuottojen lopullinen kehitys, mutta laadittu arvion on tehty varovaisuuden periaatteella. Ennusteen toteutuessa kunnalla olisi taseessa noin 1,7 miljoonaa kumulatiivista ylijäämää puskurina käyttötalouden kannalta erittäin vaikeisiin tuleviin vuosiin. Kunnan kassavarat mahdollistavat myös useammalle vuodelle jakotettavan käyttötalouden tasapainottamisen sekä maltilliset investoinnit ilman lainanottoa.

Taloussarvio 2024 on laadittu selkeästi alijäämäiseksi (698.000 euroa), vaikka se sisältääkin jo merkittävästi talouden tasapainotuksen toimenpiteitä – lisähaasteita saattaa tuoda VM:n ilmoittama uusi valtionosuuksien leikkaus hyvinvointialueuudistuksen rahoitusmallin viimeisessä tarkistusvaiheessa. Kyseisen leikkauksen vaikutus alustavasti olisi ollut Hankasalmelle noin 370.000 euroa vuosina 2024–2025 ja vuodesta 2026 eteenpäin noin 250.000. Tätä huomattavaa muutosta ei ole taloussarviossa huomioitu, koska ensinnäkin maan hallitus lykkäsi jo lisäleikkauksia vuoteen 2025 ja Kuntaliitto on kuntien puolesta ilmoittanut kiistävänsä koko lisäleikkauksen oikeellisuuden.

Mikäli tämä uusi yllättävä lisäleikkaus toteutuu tulevina vuosina, niin se otetaan huomioon kesäkuuhun 2024 mennessä laadittavassa kunnan käyttötalouden tasapainotusohjelmassa, millä vastataan hyvinvointialueuudistuksen aiheuttamaan merkittävään kunnan rahoituspohjan heikkenemiseen. Samalla pyritään vaikuttamaan valtionosuuksien uudistustyöhön, joka on käynnistynyt ja jonka pohjalta 2026 käytössä pitäisi olla uusi kuntien välillä oikeudenmukaisempi järjestelmä.

Taloussuunnitteluun tuo siis haasteita jo se, että edes vuodelle 2025 valtionosuuden määräytyminen ei ole vielä aivan selvä ja vuodesta 2026 alkaen järjestelmässä pitäisi olla jo merkittäviä muutoksia. Käytännössä taloussuunnittelua on päivitettävä nyt seuraavat kuukaudet vielä taloussarvion valmistumisen jälkeenkin ja se toteutuu käyttötalouden tasapainotustyössä. Taloussarvio ja -suunnitelma eivät pidä sisällään tässä vaiheessa kertaluonteisia myyntituloja. Nekin saattavat nousta esille talouden tasapainotussuunnitelmatyössä keväällä 2024.

Rahoituksen suhteen verotulot on arvioitu Kuntaliiton syyskuun veroennustekehikon pohjalta varovaisuuden periaatetta noudattaen. Valtionosuudet on arvioitu kuntaliiton ennusteen ja valtiovarainministeriön julkaiseman kuntatalousohjelman kuntakohtaisen painelaskelman perusteella, mutta niiden kohdalla päivitystä arvioihin tulee siis vielä marraskuun 2023 kuluessa - tällä hetkellä taloussarviota kuitenkin laaditaan aiempien perusteltujen arvioiden pohjalta.

Toimintakate muodostuu vastuualueille kunnanhallituksen antaman raamin mukaisista nettomenoista, joihin on lautakuntien perusteltujen esitysten vuoksi tehty vain pieniä muutoksia – talouden tasapainoa kohden jo näillä esityksillä otetaan selkeitä askelia ja seuraavien kolmen vuoden kuluessa hallitusti vastataan kunnassa uuden rahoitusjärjestelmän vaatimiin tehostamis- ja säästötoimiin käyttötaloudessa.

Vuosien 2024–2026 taloussuunnitelman laadinnan perusteista:

Investointien taso vuosina 2024–2027 pyritään pitämään maltillisena. Liikuntapaikkainvestoinnit valtuuston 150 juhlapäätöksen mukaisesti sekä vesihuollon toiminnan varmistaminen ovat merkittävimmät investointikohteet. Käyttötalouden nettomenoja kasvattavat henkilöstömenot kunta-alan palkkaratkaisujen vuoksi sekä leasingrahoituksen korkomenot - sekä ennen kaikkea siis hyvinvointialueuudistuksen osalle kunnista hyvin epäedullinen ja perusteeton rahoitusmalli.

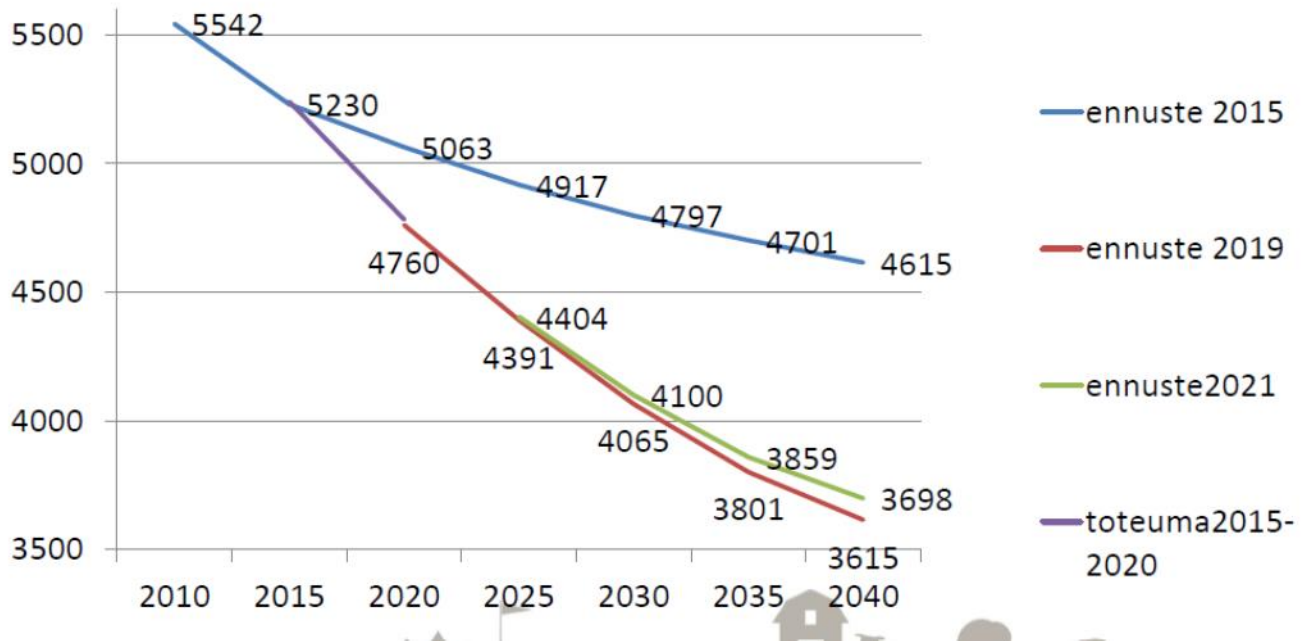
Suurimmat muut kunnan ulkopuolelta tulevat riskit taloussarvion ja taloussuunnitelmaan aiheutuvat Ukrainan sodasta ja sen suorista sekä välillisistä vaikutuksista.

Taloussarvion ja -suunnitelman laadinnassa on otettu huomioon muun muassa seuraavat kunnan talouteen tai toimintaan oleellisesti vaikuttavat seikat:

Väestön määrä

Väestön määrän ja rakenteen kehittämisellä on suurin merkitys niin toimintojen järjestämiselle Hankasalmella kuin niiden rahoituksellekin. Tilastokeskuksen vuoden 2015 ennuste lähti Hankasalmen kohdalla selkeästi väestön määrän vähenemästä tulevina vuosina. Vuoden 2019 ennusteessa negatiivinen väestön kehitys on jyrkentynyt – suunta on sama käytännössä

ympäri Suomen. Vain suurissa kasvukeskuksissa ja joissain kunnissa niiden lähellä väestön määrä kasvaa viimeisimpien maanlaajuisten ennusteiden perusteella. Vuoden 2021 aikana laadittu uusi ennuste osoittaisi suunnan kääntyvän hivenen myönteisemmäksi tulevaisuudessa, mutta väestön määrä maaseutukunnissa on laskeva. Tällä hetkellä kehitys Hankasalmella on aika tarkastikin vuoden 2021 ennusteen mukaista.



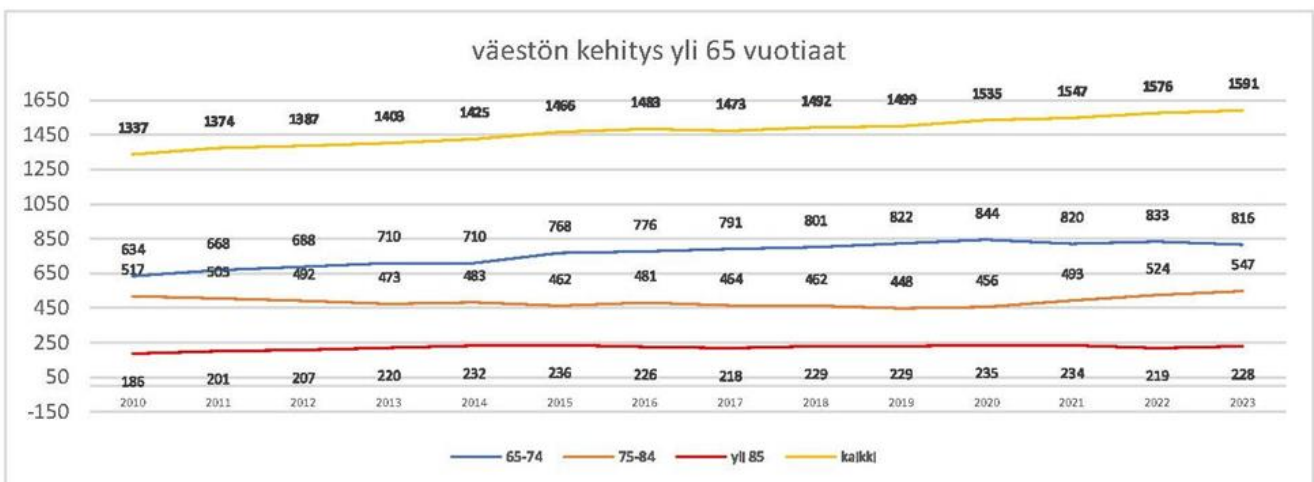
Kuva: Tilastokeskuksen ennusteet 2015, 2019 ja 2021

Keski-Suomen maakuntaa ja Jyväskylän seutua muuta maata rajummin esimerkiksi työllisyyden suhteen kohdellut talouden taantuma käänsi voimakkaasti 2010-luvulla muuttoliikkeen suuntaa 2000-luvun ensimmäistä vuosikymmentä negatiivisempaan suuntaan. Se on täytynyt ottaa huomioon kunnan taloutta ja toimintoja suunniteltaessa. Luontainen väestökehitys on matalan syntyvyyden vallitessa koko Suomessa ja Hankasalmellakin haasteena. Toimenpiteitä, joilla tilannetta voidaan kääntää positiivisemmaksi, vaaditaan, ja sellaisia ovat olleet esimerkiksi lapsiin ja nuoriin painottuvat investoinnit viime vuosina. Lasten määrä kunnassa on nyt selkeästi kunnassa syntyneiden määrää suurempi ja syntyvien määräkin kehittynyt hivenen matalimpia vuosia paremmalle tasolle.

Hankasalmen väestömäärän kehitys ei siis poikkea kokoistensa ja kaltaistensa kuntien väestökehityksestä, mutta kunnan elinvoimaisuuden säilymiseksi kehityskulkuun on saatava aikaan muutosta. Hyvät ja toimivat peruspalvelut, riittävät vapaa-ajan harrastusmahdollisuudet ja työpaikat ovat erittäin tärkeässä roolissa tontti- ja kaavoituspolitiikan ohella väestön määrän kehityksen kohdalla, vaikka kaupungistumisen globaaliin trendiin emme täysin pystykään vaikuttamaan vain omin toiminemme.



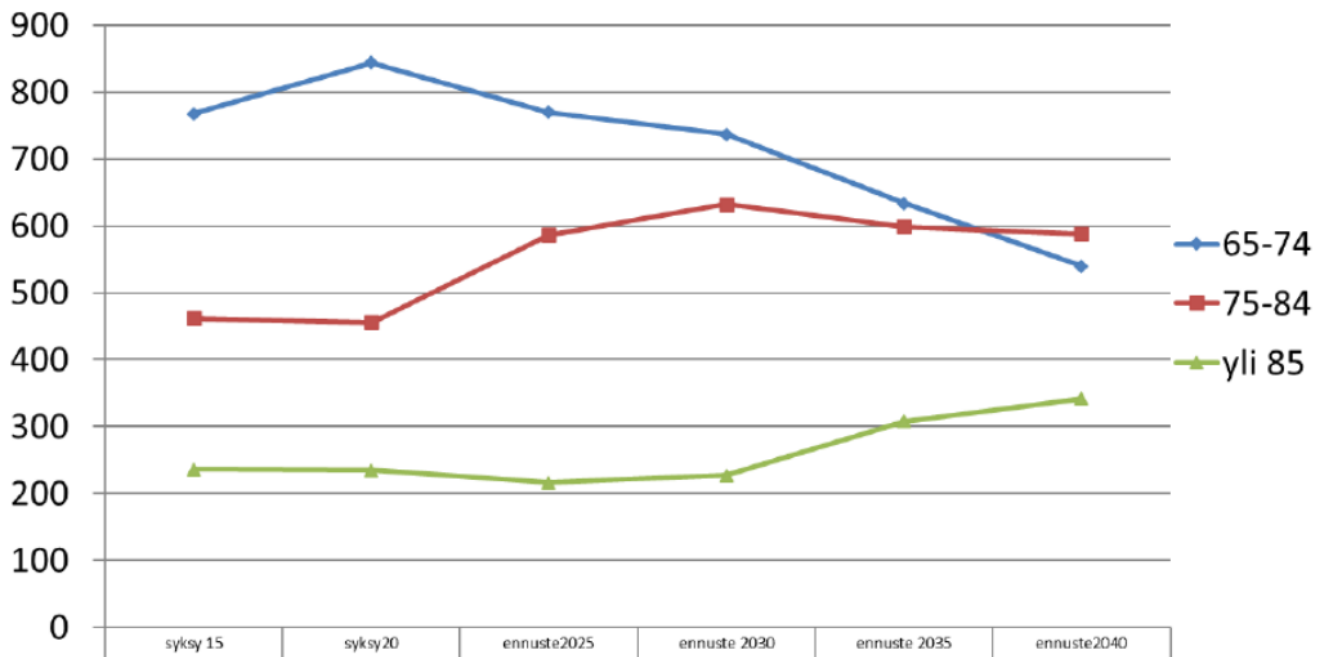
Miten sitten siis toisaalta vanhusväestön ja lasten sekä nuorten määrä on kehittynyt ja miten sen ennustetaan kehittyvän kunnassamme:



- 65-74 vuotiaiden määrä ei enää kasva
- yli 85 vuotiaiden määrä toistaiseksi aika vakaa
- 75-84 vuotiaiden määrä kasvaa nyt → muutamien vuosien päästä sitten yli 85-vuotiaat

Eli kehitys on hyvin ennustetun mukaista. Hiukan suurempaa kasvua 65–74-vuotiaissa ja loivempaa 75–84-vuotiaissa ennusteeseen nähden tosin nyt ihan

viimeiset vuodet. (kaaviossa muut vuodet syyskuun tieto, 2017 joulukuun)

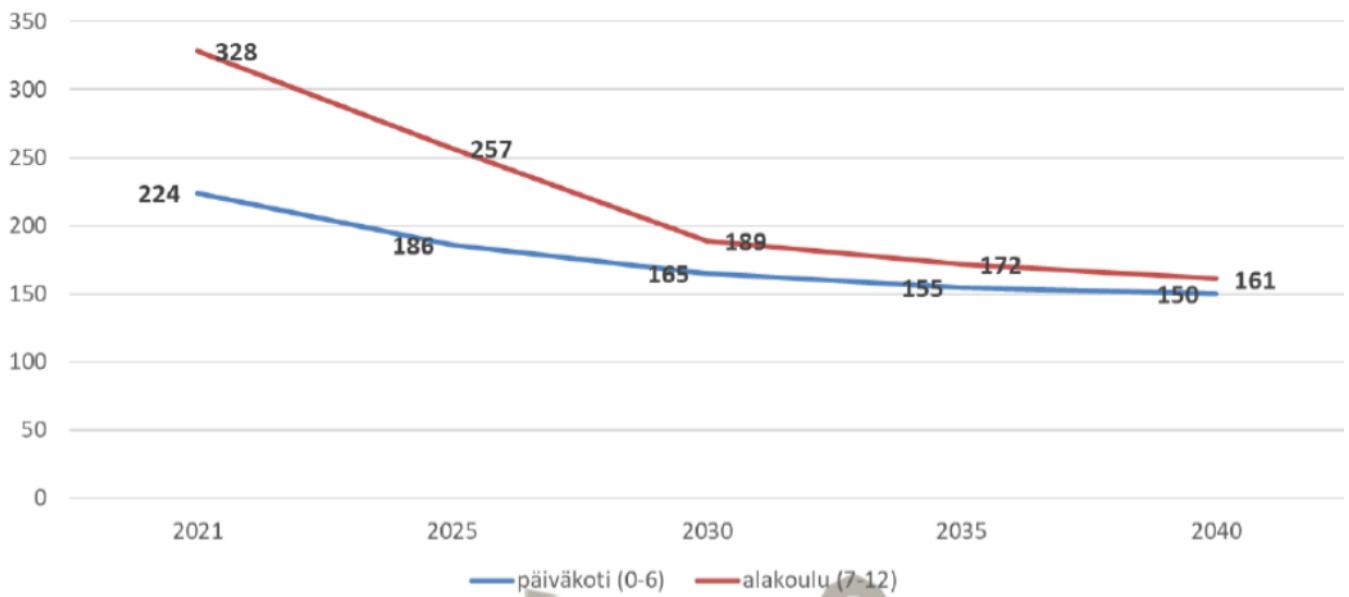


Kuva: Ennuste iäkkään väestön määrän kehittymisestä

Entä sitten lapset ja nuoret:

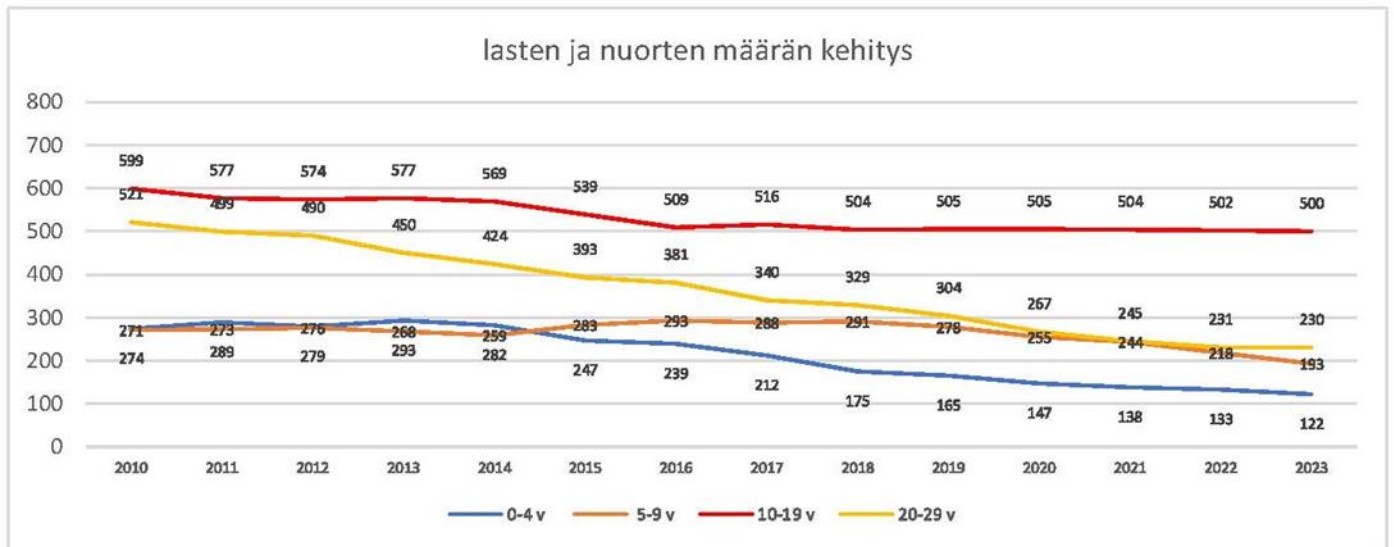
Päiväkoti-alakoulu ennakoitu kehitys 0-6 v.

Kaavion otsikko



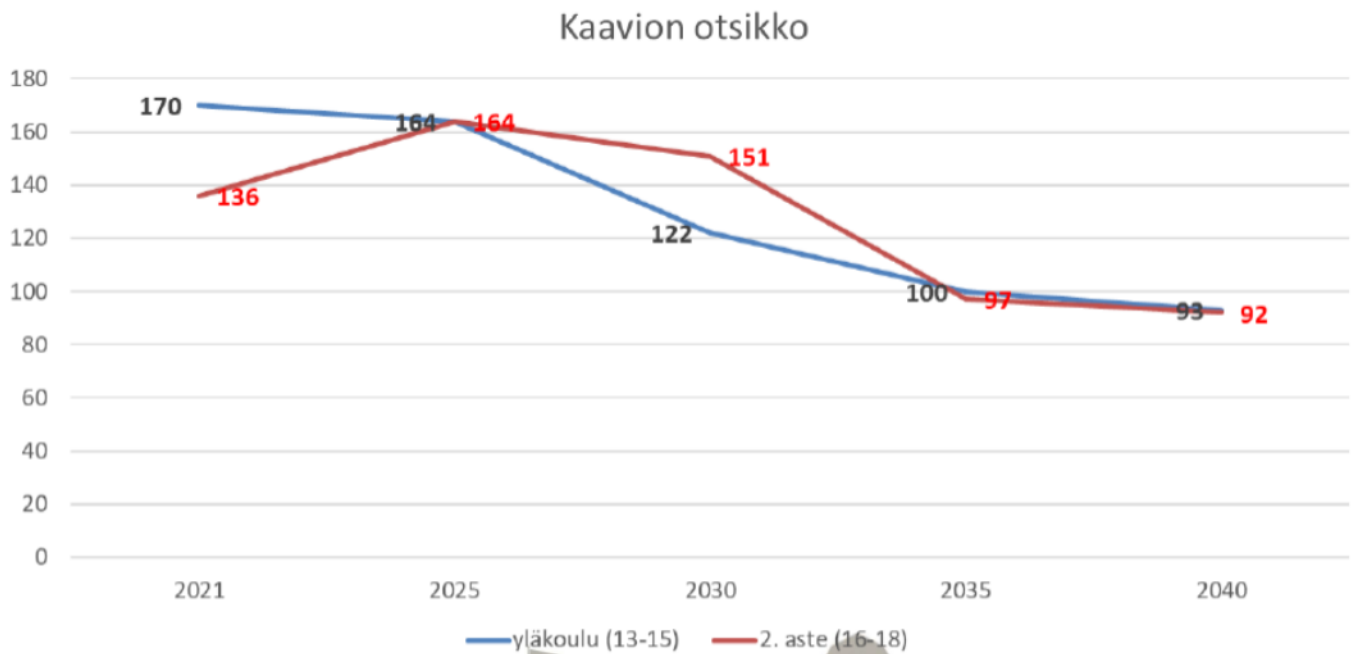
Kuva: Ennuste alakoulu- ja päiväkotikäisten määrän kehittymisestä

Syyskuussa 2023 0–6-vuotiaita on Hankasalmella 185 ja 7–12-vuotiaita 290.



Kuva: lapset ja nuoret väestössä

Yläkoulu/2.aste ennuste



Kuva: Ennuste yläkoulu- ja lukioikäisten määrän kehittymisestä

Yläkoulun oppilasmäärä pysyy kohtuullisen isona seuraavat 6–8 vuotta. Sitä kautta lukioonkin oppilaita sijoittuu hyvin sen toimintaedellytykset turvaavasti.

ikä	määrä
7	37
8	45
9	48
10	59
11	50
12	51
13	61
14	57
15	57
16	59
17	45
18	28

Väestön rakennetta koskeissa ennusteissa Hankasalmen kohdalla huomionarvoista on se, että yli 80-vuotiaiden määrä ei kunnassa kasva lähitulevaisuudessa huolestuttavan voimakkaasti ja vasta vuoden 2025 jälkeen määrässä olisi kasvua. Lasten kohdalla on todennäköisesti ensin päivähoiton ja sitten alakoulujen kohdalla edessä muutoksia, muttei välttämättä ihan lähivuosina. Yläkoulu- ja lukioikäisten kohdalla sen sijaan tilanne näyttää hyvinkin nykyisen kaltaiselta palvelutarpeiden suhteen pitkälle tulevaisuuteen.

Huoltosuhte kasvaa työikäisten määrän pienentyessä, mikä on koko Suomen suuri ongelma. Hankasalmi ei sen suhteen ole Keski-Suomen tai Suomen heikoimpien kuntien joukossa, mutta asia on huomioitava.

Muutosta väestörakenteessa ja -määrässä on nyt seurattava kaiken aikaa ja pyrittävä löytämään keinoja työikäisten määrän säilymiseen mahdollisimman suurena Hankasalmella tulevaisuudessakin – sillä on sitten vaikutusta lasten ja nuortenkin määrään.

Työllisyys

Vuoden 2014 maaliskuussa kunnan työttömyysprosentti oli huolestuttavasti jo 15,3, ja työttömyys pysyi siitä lähtien hyvin korkealla tasolla aina vuoteen 2017 saakka. Alle 12 prosenttiin syksyn 2013 jälkeen päästi ensimmäisen kerran kesäkuussa 2017. Vuonna 2018 positiivinen kehitys työttömyyden vähenemisessä tilastollisesti jatkui, ja takapakkia tuli käytännössä vasta koronakevällä 2020, onneksi pääasiassa lomautusten vuoksi. Vuoden 2021 kuluessa kehityskulku oli hyvä ja syyskuussa 2021 työttömyysprosentti oli 9,1 %, mitä tasoa parempi se oli viimeksi ollut vuonna 2008. Kuluvana vuonna työttömyys on vaihdellut välillä 11,2 %-8,9 % ja on syyskuussa 2023 9,7 %. Keskiarvo tänä vuonna tammi-syyskuun välillä on 10 %, mitä parempi se Keski-Suomessa Hankasalmen kokeisilla tai isommilla kunnilla on Muuramalla.

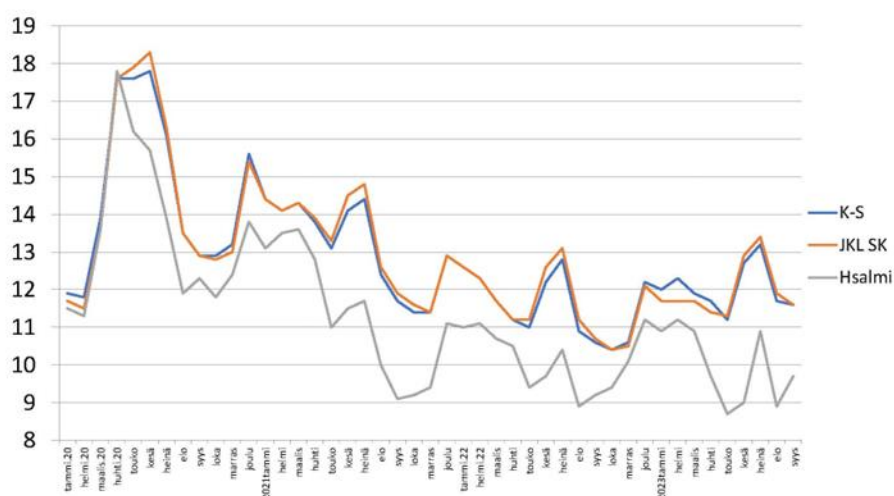
Työttömyydellä on vaikutusta kunnan verotuloihin ja ennen kaikkea ihmisten hyvinvointiin. Kunnilla on myös vastuunsa työmarkkinatukimenojen kattamisesta hyvinvointialueuudistuksen jälkeenkin. Siksi työllisyyden koheneminen on ollut hyvä asia, mutta Ukrainan sodan ja Gazan tilanteen vuoksi on edelleen

vaikeaa arvioida, millainen on kehitys talousarviovuonna 2023 Keski-Suomessa ja Hankasalmella. Talous Suomessa on painunut ainakin lyhytaikaiseen taantumaa, joka kohtaa ennen kaikkea rakennusalaan. Tällä hetkellä näyttää huolestuttavalta.

Työttömyyden rakenteessa nuorisotyöttömyys ei ole ollut Hankasalmella ongelma – mutta siihen tulee kiinnittää huomiota kaiken aikaa. Siksi Hankasalmi on ollut mukana Ohjaamo-yhteistyössä vuoden 2019 alusta Keski-Suomen TE-toimiston kanssa. Iso haaste on yli 50-vuotiaiden työllistämässä, mutta työllisyyden positiivinen kehitys on vähentänyt työttömyyttä juuri tässä ikäluokassa, ja pitkäaikaistyöttömien määrä on myös laskenut. Tilanne kokonaisuudessaan on juuri nyt parempi kuin koko 2010-luvulla.

Työttömyyden kehitystä ja sen rakennetta seurataan ja on seurattu Hankasalmella kuukausittain ja ennen kaikkea tilannetta on myös pyritty kohentamaan. Vuoden 2025 alusta työllisyyspalvelut kokonaisuudessaan siirtyvät valtiolta kuntien vastuulle ja Hankasalmi silloin osana Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysaluetta, jota Äänekoski isännöi, saa uudenlaisia vastuita työllisyyden hoidon suhteen.

Hankasalmi- Keski-Suomi – JKL seutu työttömyyden kehitys viime vuodet



Kuva: Työttömyysprosentin kehitys

Vastuualueiden käyttöalous

Vuoden 2024 talousarvio mahdollistaa vastuualueille sen, että ne voivat toteuttaa hyvälaatuiset palvelut kuntalaisille. Kaikkia vastuualueita koskee kuitenkin edelleen toimintojen tehostamisen vaade, ja ne joutuvat käyttöalouden tasapainotusohjelmaa laadittaessa tehostamaan ja supistamaan toimintaansa näillä näkymin vuodelle 2025.

Palveluihin käytettävissä olevia menoja joudutaan leikkaamaan ennen kaikkea siksi, että hyvinvointialueuudistuksen rahoitusmalli leikkaa kunnilta rahoitusta huomattavasti ennakoitua enemmän ja nuo leikkaukset kohdentuvat vielä hyvin epätasapuolisesti kuntien välillä. Käytännössä tämä merkitsee Hankasalmella sitä, että eri tulosityksikköjä ohjataan tekemään sellaisia priorisointeja ja valintoja, joilla keskeisimmät ja välttämättömimmät palvelut pääosin kyetään turvaamaan. Henkilöstömenojen kasvu kunta-alan palkkaratkaisun vuoksi, Ukrainan sodan aiheuttama kustannustason nousu sekä korkomenojen kasvu (sivistystoimen leasingrahoitteinen koulu) luovat myös haasteita vastuualueille.

Vuonna 2024 valmistellaan loppuun TE-palvelujen siirtyminen kuntien vastuulle ja valmistellaan kuntien valtionosuusjärjestelmän uusimista. Hyvinvointialueen palveluverkko vuodesta 2026 eteenpäin selviää kevään 2024 kuluessa ja sillä ratkaisulla on suuri merkitys ympäristötoimen talouteen ja toimintaan.

Verotus

Tuloveroprosentti korotettiin Hankasalmella 22 % tasolle vuonna 2015. Kiinteistöveroista yleistä kiinteistöveroä ja muun kuin vakinaisen asunnon kiinteistöveroä korotettiin myös vuonna 2015. Vuodelle 2015 korotettiin yleistä kiinteistöveroä 1,1 %:sta 1,2 %:iin, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroä 0,5 %:sta 0,6 %:iin ja muiden asuinrakennusten kiinteistöveroä 1,1 %:sta 1,2 %:iin. Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti korotettiin vuonna 2016 2,5 %:sta 3,1 %:iin. Ja sitä laskettiin 1,2 %:iin vuonna 2021. Vuodelle 2023 se palautettiin 3,1 % tasolle.

Hyvinvointialueuudistus leikkasi kuntien veroprosentteja 12,64 %, joten kunnallisveroprosentti oli vuonna 2023 9,36 %. Yleinen kiinteistövero 1,2 %, vakituisen asuinrakennuksen kiinteistövero 0,6 % ja muiden asuinrakennusten kiinteistövero 1,2 %. Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti 3,1 %.

Vuodelle 2024 verotus pidetään muutoin entisellä tasolla, mutta tuloveroprosentti pyöristetään 9,4 %:iin ja yleinen kiinteistövero nousee 1,3 %:iin. Yleisen kiinteistöveron sisällä maapohjan verotus ollaan eriyttämässä omaksi verotuksen lajikseen ja sen alaraja tulee olemaan 1,3 %. Tämän takia Hankasalmella yleinen kiinteistövero kokonaisuudessaan nostettiin kerralla tasolle 1,3 %. Valtiovarainministeriö ei ollut tiedottanut kuntia millään tavoin ennen kuin veroprosenttien taso piti lain mukaan ilmoittaa, että kuntien valtionosuuksiin kohdennetaan vielä lisäleikkaus hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Tuo tieto olisi saattanut vaikuttaa Hankasalmellakin verotusta koskeviin päätöksiin, kuten muissakin Suomen kunnissa.

Yhteistyömahdollisuudet kuntien välillä

Yhteistyö kuntien välillä on lisääntynyt niin kuntien omista tarpeista käsin kuin lakien edellyttäminkin. Hankasalmen kunta on kuulunut vuoden 2004 alusta osaksi Jyväskylän seutukuntaa ja yhteistoiminta Jyväskylän ja sen lähikuntien kanssa on kasvanut vuosien kuluessa. Naapureista Konneveden kanssa jaamme yhteisen kansalaisopiston, ja sen toiminnan kohdalla yhteistyöllä on vuosikausien perinteet.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueessa ovat Jyväskylän vastuukuntamallissa mukana kaikki Jyväskylän seutukunnan kunnat Laukaata lukuun ottamatta sekä Joutsa ja Luhanka sekä 2021 vuoden alusta alkaen myös Äänekoski.

Laukaan hallinnoimassa maaseututoimen yhteistoiminta-alueessa Hankasalmi on mukana Jyväskylän seudun ja Joutsan seudun kuntien kanssa. Rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun kohdalla vuoden 2021 alusta Laukaa on toiminut vastuukuntana Hankasalmelle.

Työterveys Aalto ja Mehiläinen tuottavat Hankasalmen kunnalle työterveyspalvelut.

Hankasalmi itse isännöi maatalouslomituksen järjestämistä Laukaalle, Konnevedelle, Äänekoskelle ja Uuraisille vuoden 2016 loppuun saakka. Vuoden 2017 alusta lomituksen järjestäminen on siirtynyt Keuruun hallintoon lähes koko Keski-Suomen osalta. Hankasalmella on Keuruun lomitushallinnon yksi etäpiste.

Hankasalmen kunnan talous-, palkka- ja henkilöstöraportointitietojärjestelmät tuotetaan Monetra Keski-Suomi Oy:n (entinen Jyväskylän talouskeskus) kautta. Hankasalmi liittyi yhtiöön vuonna 2019, mutta talouskeskuksen kanssa yhteistoiminta alkoi jo 2009.

Sammakkokangas Oy vastaa kunnalle määriteltyjen jätehuollon palvelutehtävien tuottamisesta. Hankasalmi on puolestaan liittynyt osaksi Sydän-Suomen jätelautakuntaa nyt 2020-luvulla.

Jyväskylän seutukunnan kunnat Hankasalmi, Jyväskylä, Laukaa, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen sekä Äänekoski muodostavat yhdessä MAL-sopimusalueen.

Talousarviovuoden 2024 kuluessa viimeistellään ratkaisut, joilla työllisyysasioiden järjestäminen siirtyy valtiolta Pohjoisen Keski-Suomen järjestämisalueelle, jonka vastuukunta on Äänekoski. Alueeseen kuuluvat Ääneskosken ohella Hankasalmi, Kannonkoski, Karsula, Kinnula, Kivijärvi, Konnevesi, Kyyjärvi, Laukaa, Pihtipudas, Saarijärvi ja Viitasaari.

Muissakin palveluissa ollaan valmiita tarkastelemaan yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

Talousarvion sitovuus

Käyttötalouden osalta talousarvio on valtuustoon nähdessä sitova vastuualueittain käyttötalouden osalta, poikkeuksena vesihuoltolaitos. Vastuualueen sisällä tapahtuvista muutoksista ja sitovuudesta päättää lautakunta.

Kunnanhallituksen vastuualueen osalta muutoksista päättää kunnanhallitus. Kunnanvaltuuston kokouksessa talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätetyt mahdolliset yksittäiset talousarviopykälässä mainitut asiat sitovat kuitenkin kaikkia lautakuntia ja vastuualueita.

Kullakin vastuualueella on velvollisuus päivittää käyttötaloussuunnitelmansa välittömästi, mikäli osoittautuu, että talousarvion pohjaksi tai sen pohjalta laadittu vastuualueen käyttötaloussuunnitelma ei jonkun tai joidenkin kustannuspaikkojen osalta olisi toteutmassa.

Talousarvion noudattaminen ja toteutumisen seuraminen on ehdottoman välttämätöntä. Talousarvion toteutumista on neljännesvuosittain käsiteltävä lautakunnissa päätöspykälänä, jossa annetaan selvitys kunnanhallitukselle talouden ja toiminnan toteutumisesta talousarviovuoden kyseisessä vaiheessa. Mikäli tässä

yhteydessä ilmenee, että talousarvioon pohjautuva käyttötaloussuunnitelma on joiltain osin ylittymässä, on samassa yhteydessä taloudesta vastaavien viranhaltijoiden annettava selvitys lautakunnalle ja edelleen kunnanhallitukselle, miten arvioitavissa olevat talousarviomäärärahojen ylitykset kyetään kattamaan talousarviovuoden aikana vastuualueen sisällä.

Vesihuoltolaitos on ollut vuodesta 2002 alkaen laskennallisesti eriytettyä liiketoimintaa. Vesihuoltolain (9.2.2001/119) muutoksen 1.9.2014 vaatimusten mukaisesti vesihuoltolaitoskokonaisuus on eriytetty kunnan kirjanpidossa muodostamalla siitä kirjanpidollinen taseyksikkö 1.1.2015 alkaen. Hulevesien käsittelystä huolehtii kunta MRL:n mukaisesti. Taseyksikön talousarvio käsitellään kunnan talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman yhteydessä. Taseyksikön tulojen tulee enintään neljän vuoden pituisella suunnittelukaudella kattaa toiminnan kustannukset ja pitkällä aikavälillä myös investoinnit siltä osin kuin niitä ei kateta oman pääoman ehtoisesella rahoituksella. Vesihuoltolaitoksen talousarvio on sisällytetty kunnan talousarvioon, ja vesihuoltolaitos on laatinut oman talouden tasapainotamissuunnitelmansa, jolla se kattaa taseeseensa syntyneen alijäämän.

Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet ovat vastuualueittain sitovia lautakuntatasolla, ellei yksittäisen mittarin kohdalla ole mainittu valtuustotason sitovuudesta. Toiminnalliset ja strategiset tavoitteet tulee mitoittaa siten, että ne ovat saavutettavissa käytettävissä olevilla talousarviomäärärahoilla.

Investointien sitovuustaso valtuustoon nähden on rakennusten ja rakennelmien osalta hankekohtaisesti, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakuntakohtaisesti. Muuna taseyksikkönä käsiteltävän vesihuoltolaitoksen sitovia eriä ovat investointimenot ja -tulot.

Vesihuoltolaitoksen kahdelle tai useammalle vuodelle jaksottuvassa hankkeessa valtuusto hyväksyy hankintamenon kustannusarvion.

Kustannuspaikkojen välisistä muutoksista lautakunnittain päättää asianomainen lautakunta tai kunnanhallitus kunnanhallituksen vastuualueen osalta. Rahoitus- ja tuloslaskelmaosan muutoksista päättää valtuusto.

Taloussuunnitelman tavoiteasetanta

Kunkin vastuualueen ja tulosityksikön kohdalla esittää strategiset tavoitteet sekä keinot ja mittarit, jotka on johdettu koko kuntastrategiasta.

Strategisille sekä toiminnallisille tavoitteille on asetettu seuraavat vaatimukset:

- tavoitteet kuvaavat palvelujen saatavuutta ja vaikutusta kuntalaisille
- tavoitteilla on yhteys kunnan taloudellisiin resursseihin
- tavoitteiden toteutumista pitää pystyä seuraamaan

Taloussuunnitelman yhteenveto

Kuntatason taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet

Tavoite	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Vuosikate (milj. €)	3,0	1,8	2,7	1,0	1,5	1,7	1,7
Vuosikate, €/asukas	633	384	584	222	346	377	391
Vuosikate poistoista, %							
Hyvä > 100 %							
Tyydyttävä 80-100 %	173,0	104,4	156,8	58,8	87,3	96,6	95,9
Heikko < 80 %							
Kassan riittävyys, pv							
-keskim. kunnissa 52 pv	19	35	83	67	65	65	67
-riittävä 14 -30 pv							
Toimintakate, €/asukas	-7 108	-7 684	-2 693	-2 773	-2 995	-3 068	-3 157
Asukasluku	4 683	4 601	4 540	4 480	4 420	4 380	4 320
Talouden tunnuslukuja	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Lainanhoitokate							
> 2 hyvä							
1-2 tyydyttävä	4,8	2,9	4,1	1,6	2,4	2,6	2,7
< 1 heikko							
Investointien tulo-rahoitus, % (vuosikate/nettoinvestoinnit)							
Hyvä > 100 %	323,9	266,0	181,5	73,6	152,8	165,2	168,8
Tyydyttävä 80-100 %							
Heikko < 80 %							
Kunnan lainakanta, €/asukas Koko maan keskiarvo 3365 (2022)	1 175	1 069	956	839	717	589	461
Toimintatuottojen osuus toimintakuluista	20,8	19,3	33,9	32,4	30,6	30,1	29,6
Kunnallisverotuksen tuloveroprosentti Koko maan keskiarvo 7,38 (2023)	22	22	9,36	9,4	9,4	9,4	9,4
Kiinteistöveroprosentit							
-yleinen	1,2	1,2	1,2				
-rakennusten yleinen				1,3	1,3	1,3	1,3
-maapohjan yleinen				1,3	1,3	1,3	1,3
-vakituinen asuinrakennus	0,6	0,6	0,6	0,6	0,65	0,65	0,65
-muu asuinrakennus	1,2	1,2	1,2	1,2	1,4	1,4	1,4
-voimalaitos	3,1	1,2	3,1	3,1	3,1	3,1	3,1

Toiminnan kysyntä-/laajuustietoja	Mittari	Tunnusluku Ta 2024
Asukkaita 30.9.2023	lukumäärä	4 582
Kuntalaisten ikärakenne 30.9.2023 (Tilastokeskus, ennakkollinen ikärakenne)	30.9.2023 osuus % 0-14 vuotiaita 593 (-28) 15-64 vuotiaita 2398 (-34) 65-74 vuotiaita 816 (+17) yli 75-vuotiaita 775 (+32)	12,9 52,3 17,8 16,9
Väestöennuste (Tilastokeskuksen ennuste 2021)	vuonna 2025 vuonna 2030 vuonna 2045	4 404 4 100 3 859
Huoltosuhte (Tilastokeskus)	Taloudellinen (työvoiman ulkopuoliset + työttömät sataa työllistä kohti 31.12.2021) Väestöllinen (työvoiman ulkopuolella olevat sataa työllistä kohden 31.12.2022)	187,3 90,3
Työvoiman rakenne eli kunnassa asuva työllinen työvoima yhteensä toimialoittain riippumatta siitä, missä kunnassa työpaikka sijaitsee 31.12.2021 (Tilastokeskus)	Työlliset yhteensä, lukumäärä Maa- ja metsätalous, kalatalous, osuus % Kaivostoiminta, louhinta Teollisuus Sähkö-, kaasun- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta Vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito Rakentaminen Tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus Kuljetus ja varastointi Majoitus ja ravitsemustoiminta Informaatio ja viestintä Rahoitus- ja vakuutus toiminta Kiinteistöalan toiminta Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta Hallinto- ja tukipalvelutoiminta Julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sos.vak. Koulutus Terveys ja sosiaalipalvelut Taiteet, viihde ja virkistys Muu palvelutoiminta Kotitalouksien toiminta työnantajina Kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta Toimiala tuntematon	1 630 11,7 1,2 12,0 0,1 0,8 8,3 9,9 6,1 3,6 1,7 0,5 1,2 3,30 4,6 3,5 6,8 18 1,4 3,3 0,6 0 1,3
Työllisten määrä 30.9.2023	Lukumäärä	1 847
Työttömyys 30.9.2023	Lukumäärä Osuus %	180 9,7

Tiivistelmät vastualueittain

Kunnanhallitus

Vuonna 2024 kunnanhallitus vastaa edelleen kunnan muiden sääntöjen päivittämisestä sekä valmiussuunnitelman ylläpitämisestä ja valmiuskoulutuksista. Kunnanhallitus vastaa kunnan osalta Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksen toteuttamisesta sekä hyvinvointialueen (sote-uudistus) aiheuttamien muutosten johtamisesta Hankasalmen kunnassa sekä yhteistyöstä hyvinvointialueen kanssa.

Kunnanhallitus vastaa tukipalveluina vastuualueille talous-, palkka- ja henkilöstöhallinnosta sekä tietoturvasta ja tietohallinnosta. Talouden puolella seurataan ennen kaikkea in-house -yhtiöiden mahdollista lainsäädäntömuutosta, joka saattaa aiheuttaa suuria muutoksia kunnan järjestelmäratkaisuihin. Tietohallinnossa pyritään entistä kokonaisvaltaisimpiin palveluratkaisuihin ja jatketaan kehittämistyötä muun muassa Dokuwaren sekä Office 365 parissa. Kaikkia hallinnon osa-alueita pyritään tekemään entistä tehokkaammin ja toimintaa kehittäen.

Elinvoimatoimia tehdään yhdessä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Yritysvaikutustyöryhmän toimintaa kehitetään. TE-palvelujen siirto valtiolta kunnille ajetaan sisään Hankasalmen osalta työllisyyspalveluissa yhdessä vastuukunta Äänekosken ja muiden Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen kuntien kanssa.

Kunnan strategian jalkauttamisesta vastaaminen on kunnanhallituksen vastuulla. Kunnan talouden tasapainotusohjelman laatiminen kevään 2024 on kunnanhallituksen keskeisin vastuu vuonna 2024 – samoin tasapainotuksen toteutumisen valvominen taloussuunnitelmavuosina.

Henkilöstökertomuksen ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn kautta henkilöstöhallinto toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen tukemiseksi.

Sivistyslautakunta

Sivistyspalvelut vastaa hallinto-, koulutus-, varhaiskasvatus- ja hyvinvointipalveluiden suunnittelusta, valmistelusta, järjestämisestä, kehittämisestä ja seurannasta. Palveluilla edistetään kuntalaisten hyvinvointia, oppimista ja osallisuutta sekä seudun veto-voimaisuutta.

Sivistyslautakunnan raami on 10.110.000 euroa, mikä on 120.000 euroa suurempi kuin vuonna 2023. Sivistyslautakunnan vastuualueen talousarvioehdotus ylittyy annetusta raamista 36.100 euroa. Talousarvio on valmisteltu tiukkaa harkintaa käyttäen siten, että kuitenkin voidaan edelleen toteuttaa laadukkaasti palveluja kuntalaisille.

Vuoden 2024 toiminnan suunnittelussa ja kehittämissä keskitytään kunnan strategian mukaisten tavoitteiden toteuttamiseen, muun muassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin sekä kasvun ja oppimisen tukemiseen, laadukkaiden ja ennaltaehkäisevien vapaa-ajan palvelujen tuottamiseen eri kohderyhmille (muun muassa liikunnallisen elämäntavan edistäminen) sekä laki- ja opetussuunnitelmamuutosten toimeenpanemiseen.

Henkilöstökulut on arvioitu kunnallisen alan työehtosopimuksen mukaisesti. Henkilöstömenot talousarvioon 2023 nähden kasvavat 260.500 euroa. Myös koulukeskuksen leasingrahoituksen vaikutus ja sen kokoulujen nousu on 220.000 euroa. Nousseita kuluja kattamaan on etsitty selkeitä säästökohteita.

Oppilasennusteen mukaan oppilaiden määrä laskee 22 oppilaalla lukuvuodelle 2024–2025. Tämä on otettu huomioon suunniteltaessa vuoden 2024 talousarviota siten, että Aseman alakoululla voidaan yhdistää kaksi vuosiluokkaa yhdysluokaksi syksystä 2024 alkaen. Loppusyksyllä 2022 perustettu perusopetukseen valmistava pienryhmä ei jatku, vaan ukrainalaiset oppilaat on integroitu yleisopetuksen ryhmiin jo syksystä 2023 alkaen. Heidän kohdallaan on kuitenkin huomioitu Suomi toisena kielenä -opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tarve sekä suomen kielen tuen tarve eri oppiaineissa. Kuuhanaveden yläkoulussa oppilaiden väheneminen tarkoittaa sitä, että 7. ja 9. vuosiluokat muuttuvat kaksisarjaisiksi syksystä 2024 alkaen. 9. vuosiluokkien kohdalla kaksisarjaisuuteen vaikuttavat 1.8.2023 yläkouluun perustettu toinen erityisopetuksen pienryhmä ja joustavan perusopetuksen ryhmän jatkuminen. Näin ollen yllä kuvatut muutokset vaikuttavat tuntikehykseen pienenevästi ja vaikutus näyttäytyy henkilöstömenoissa vähenevästi.

Leasing-kulut ovat merkittävä osa koulutus- ja varhaiskasvatuspalvelujen talousarviota. Kirkonkylän koulukeskus ja Sillankorvan päiväkotit rakennettiin leasing-rahoitusratkaisulla ja sen omistaa Kuntarahoi-

tus. Leasing-vuokraa maksetaan 20 vuoden ajan ja vuonna 2040 kunta lunastaa koulukeskuksen ja päiväkodin itselleen maksamalla 35 % jäännösarvon urakkasummasta. Korkomenojen kasvu on jatkunut ja arvio niiden kohoamisesta on tällä hetkellä noin 220.000 euroa sivistyksen osalta. Näin ollen leasingkulut korkoineen vuodelle 2024 ovat 1.027.700 euroa. Tämän lisäksi ympäristöpalvelut sisällyttää keittiöön kohdistuvat leasingkulut 35.300 euroa sisäisiin kustannuksiin, jotka laskutetaan ateriakustannuksissa sivistykseltä.

Sivistyspalvelujen talousarvioon positiivisesti vaikuttavat sisäisten kustannusten, kuten koulujen ja päiväkotien ateriakustannusten lasku (62.200 euroa) ja siivouskulujen lasku (11.200 euroa). Se on antanut pelivaraa talousarvion valmisteluun. Toisaalta on huomioitu muun muassa ICT-kulujen nousu. Sosiaalipalvelujen siirryttyä hyvinvointialueelle varhaiskasvatuksen ja yleishallinto-ohjelmistojen kustannukset ovat nousseet. Kulujen nousuun on myös vaikuttaneet kunnassa tapahtuvat ICT-ohjelmisto/palvelin/arkistointi uudistukset.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja on alennettu järjestelmällisesti maan hallituksen toimesta usean vuoden ajan. Tavoitteena on parantaa lapsiperheiden ostovoimaa ja tukea pieni- ja keskituloisia lapsiperheitä elinkustannusten hinnannousun vuoksi. Maksuja alentamalla on tavoitteena nostaa lasten varhaiskasvatuksen osallistumisastetta. Tämä näyttäytyy varhaiskasvatuksessa asiakasmaksutuottojen alenemisenä, vaikka lapsia on yhä enemmän varhaiskasvatuksen piirissä. Vuodelle 2024 asiakasmaksutuottoja on budjetoitu 69.000 euroa (TA2023 = 90.000 euroa, TP2022 = 109.500 euroa).

Sivistyspalveluissa on meneillään kevään 2024 aikana useita hankkeita ja hankerahoituksella pystytään kehittämään toimintaa palkkaamalla lisähenkilöstöä. Kesällä 2022 alkaneelle Hankasalmi -liikkuu jatko-hankkeelle varataan vuodelle 2024 toimintakuluja 71.000 euroa ja sille haetaan hankerahoitusta arviolta 35.000 euroa liikunnallisen elämäntavan edistämiseen kuntaan laaditun Liikkumishjelman 2023–2028 toteuttamiseksi. Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen tasa-arvohankkeet on tarkoitettu yhdenvertaisuuden ja inklusiivisen toimintakulttuurin vahvistamiseen, ja kyseessä olevat hankkeet jatkuvat kevätlukukauden 2024 ajan. Harrastamisen Suomen mallin hankkeessa tarjotaan 1.–9. luokkalaisille mielekästä ja maksutonta harrastustoimintaa välipaloihin koulupäivän yhteydessä.

Sivistyspalveluissa investointitarpeet kohdistuvat pääasiassa kunnan liikuntaympäristöjen kehittämiseen kuten vuonna 2023. Kunnan kirkonkylän urheilukentän perusparannus jatkuu keväällä 2024 ja siihen on tehty investointimäärärahasiirto vuodelta 2023. Esityksessä on myös kirkonkylän tenniskentän pinnoitus ja maalaus 12.000 euroa, Niemisjärven ulkokuntosalin rakentaminen 40.000 euroa, Aseman liikuntapuiston (entinen urheilukenttä) suunnittelu 10.000 euroa ja liikuntapaikkojen varustaminen 10.000 euroa.

Lukion ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoille hankitaan kannettavat tietokoneet 20.000 eurolla ja kouluille esitetään ICT-hankintoihin (tykkejä, dokumenttikameroita ja läppäreitä) 17.000 euroa. Varhaiskasvatukseen esitetään Metsätähden päiväkotiin kiipeilytelinettä ja aurinkosuojaa/katosta. Sillankorvan päiväkodin piha on paahteinen kesällä ja esityksessä on myös sinne aurinkosuojaa/katos, yhteensä 20.000 euroa. Muut investointiesitykset ovat kirjattu investointisuunnitelmaan.

Ympäristölautakunta

Ympäristötoimen toimialalla vuosittaisena perusajatuksena on, että tilat ja palvelut eivät ole itsetarkoitusta, vaan ovat palvelemissa käyttäjien toimintaa. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeudutaan oman tuotannon lisäksi yhteistyöhön sekä kunnallisten, että liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa.

Takana on ensimmäinen toimintavuosi hyvinvointialueuudistuksen jälkeen ja talousarviovuoteen 2024 lähdetään kokemuksi rikkaampana. Uudistuksen myötä on ilmennyt erilaisia käynnistymisongelmia, joita on pyritty ratkaisemaan yhdessä hyvinvointialueen kanssa. Pyrkimys on, että vuosi 2024 olisi jo toiminnallisesti ehjä ja ristiriidaton hyvän toiminnan vuosi.

Ympäristötoimen toimialalla ei ole näköpiirissä isoja rakennushankkeita ja painopiste on siirtynyt rakentamisesta kunnossapitoon sekä pienimuotoisiin peruskorjauksiin. Tämä näkyykin vuoden 2024 talousarviosuunnittelussa ja alati kiristynvä talous tulee näkymään kunnan strategian painottamisessa talousarviosuunnittelussa.

Arkistojen ja käyttötiedon siirtoa on jatkettu vuoden 2023 aikana sähköiseen muotoon, jolloin arkistointitehtävien helpottumisen ja tietovarannon käytettä-

vyiden paranemisen kautta saavutetaan toiminnallisesti tehokkaampi palvelurakenne. Arkistojen skannaus on edennyt suunnitellusti jo kolmen vuoden ajan ja toimintaa tullaan jatkamaan tulevalla talousarviovuodella. Arkiston siirtoa sähköiseen muotoon ja rakennusrekisterin ylläpitoa tullaan käsittelemään yhdessä.

Infrapalvelut keskittyvät suunnitelmakaudella peruskorjauksissa kokonaisuuksiin, jotka priorisoidaan riskikartoituksen kautta ja toiminnassa pyritään kustannustehokkuuteen.

Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät hoidetaan yhteistoimintasopimuksella Laukaan kunnan alaisuudessa olevassa ympäristönsuojeluyksikössä. Yhteistoiminta on ollut odotusten mukaista, mutta joitakin maltillisia asiakaspalautteita on tullut toiminnasta. Tehtävien hoidossa näkyy kuitenkin isomman organisaation keskusteleva vaikutus.

Rakennusvalvonnan tehtävät hoidetaan myös yhteistoimintasopimuksella Laukaan kunnan alaisuudessa

olevassa rakennusvalvonnan yksikössä. Yhteistoiminta-alue on huolehtinut Hankasalmen rakennustarkastajan tehtävistä, ja kunnan palveluksessa oleva toimistosihiteeri on huolehtinut rakennusvalvonnan paikallisesta asiakaspalvelusta sekä muista täydentävistä töistä.

Kuntakonsernin kiinteistöhallinnossa kiinnitetään huomiota rakennusten kunnossapitoon ja huoltoon. Konsernin kiinteistöjen kuntoa parannetaan suunnitelmakaudella edelleen luopumalla heikoimmista rakennuksista, sekä kunnostamalla ja peruskorjaamalla nykyisiä rakennuksia. Tavoite on, että asuntotoimi luopuu vielä yksittäisistä vuokra-asunnoista ja käytöstä poistuneista tiloista. Hakan peruskorjauksissa pidetään taukoa vielä vuonna 2024 kohonneiden materiaali- ja korkokustannusten vuoksi.

Palveluhenkisen, motivoituneen ja aktiivisesti osaa-mistaan kehittävän henkilöstönsä, sekä yhteistyökumppaneidensa voimin ympäristötoimen tulositysköt tuottavat kuntalaisille kustannustehokasta ja tarpeenmukaista palvelua.

Käyttötalous

Käyttötalouden toimintatulot ovat 5.954.000 euroa, toimintamenot 18.377.000 euroa ja nettomenot 12.423.000 euroa ilman rahoituseriä ja poistoja.

Tuloslaskelma (1 000 euroa)	TP 2021	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
					euroa	%
Myyntituotot	3 516	3 378	2 747	2 795	48	1,7 %
Maksutuotot	1 470	1 364	185	164	-21	-11,4 %
Tuet ja avustukset	1 345	1 193	767	486	-281	-36,6 %
Muut toimintatuotot	2 424	2 539	2 562	2 509	-53	-2,1 %
TOIMINTATUOTOT	8 755	8 474	6 261	5 954	-307	-4,9 %
Henkilöstökulut	14 114	14 607	9 357	9 140	-217	-2,3 %
Palvelujen ostot	21 813	22 890	4 157	4 117	-40	-1,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 960	1 994	1 642	1 624	-18	-1,1 %
Avustukset	1 462	1 472	714	686	-28	-3,9 %
Muut toimintakulut	2 694	2 864	2 618	2 810	192	7,3 %
TOIMINTAKULUT	42 043	43 827	18 488	18 377	-111	-0,6 %
TOIMINTAKATE	-33 288	-35 353	-12 227	-12 423	-196	1,6 %
Poistot	-1 715	-1 695	-1 690	-1 690	0	0,0 %
Satunnaiset erät*	-120					

*TP 2021 satunnaiset erät sisältävät jätevesilaitoksen vahingonkorvauksen.

KÄYTTÖTALOUS VASTUUALUEITTAIN

Toimintakate (1 000 euroa)	TP 2021	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Tulot	8 755	8 474	6 261	5 954	-306	-3,6 %
Keskusvaalilautakunta	6	10	7	25	18	257,1 %
Tarkastuslautakunta						
Kunnanhallitus*	138	250	345	189	-156	-45,2 %
Perusturvalautakunta	2 725	2 431				
Sivistyslautakunta	1 188	1 129	1068	943	-125	-11,7 %
Ympäristölautakunta	4 698	4 654	4 841	4 798	-43	-0,9 %
Menot	42 043	43 827	18 488	18 377	-110	-0,6 %
Keskusvaalilautakunta	37	18	22	45	23	104,5 %
Tarkastuslautakunta	25	27	30	30	0	0,0 %
Kunnanhallitus*	1 778	1 936	2 723	2 448	-275	-10,1 %
Perusturvalautakunta	25 357	26 514				
Sivistyslautakunta	9 775	10 188	11 058	11 089	31	0,3 %
Ympäristölautakunta	5 071	5 144	4 655	4 766	111	2,4 %
Netto	-33 288	-35 353	-12 227	-12 423	-196	1,6 %
Keskusvaalilautakunta	-31	-8	-15	-20	-5	33,3 %
Tarkastuslautakunta	-25	-27	-30	-30	0	0,0 %
Kunnanhallitus*	-1 640	-1 686	-2 378	-2 259	119	-5,0 %
Perusturvalautakunta	-22 632	-24 083				
Sivistyslautakunta	-8 587	-9 059	-9 990	-10 146	-156	1,6 %
Ympäristölautakunta	-373	-490	186	32	-154	-82,8 %

*Työllistämisen tulosalue sekä työmarkkinatuen kuntaosuus on siirretty kunnanhallituksen vastuualueelle 1.1.2023, näin ollen kaikki TA 2024 luvut eivät ole vertailukelpoisia TP 2022 ja TP 2021 lukuihin.

Rahoitus

Valtionosuuksia arvioidaan kertyvän 3.926.000 euroa ja verotuloja 9.350.000 euroa. Molempien rahoituserien kohdalla muutos aiempaan on merkittävä, koska hyvinvointialueuudistus muuttaa kokonaisvaltaisesti valtion ja kuntien välistä rahoitusta. Valtionosuuksia kertyy 1,1 miljoonaa vuotta 2023 vähemmän ja verotuloja vuoden 2023 arvioituun toteumaan verrattuna 300.000 euroa vähemmän. Tämä jo aiheuttaa talouden tasapainotuksen useammalle vuodelle jaksottamisen tarpeen, koska valtionosuuksien muutos oli sotesiirtoerien vuoksi huomattavasti arvioidua suurempi.

Rahoituksen kohdalla mahdollisuuksia tuo se, että valtionosuusjärjestelmää ollaan vuoden 2026 alkuun ainakin osin uusimassa. Haasteita tuo taas se, että VM marraskuussa 2023 talousarvioiden kunnissa ollessa jo loppusuoralla ilmoitti yllättävästä yli 400

miljoonan lisäleikkauksista valtionosuuksiin hyvinvointialueuudistuksen vuoksi. Maan hallitus lykkäsi jo tämän leikkauksen toimeenpanoa aikaisintaan vuoteen 2025 ja Kuntaliitto on alustavasti kiistänyt leikkausten oikeellisuuden. Molempia asioita - uudistusta ja mahdollista lisäleikkausta - on seurattava huolella.

Valtionosuusarviot taloussuunnitelmavuosina ovat oikeasti vain arvioita, joiden taustatiedot ovat hyvin hämärän peitossa. Arvio verotuloista on laadittu kuntaliiton veroennustekehikon perusteella.

Verotulojen kohdalla on huomioitava se, että Ukrainan sota ja sen välilliset vaikutukset voivat hyvinkin vaikuttaa yritysten toimintaedellytyksiin ja tuloksiin, millä voi olla vaikutusta niin tulovero- kuin yhteisöverotuottoihin sekä työllisyyteen. Tästä jo nyt näkyy huolestuttavia viitteitä.

Valtionosuudet ja verotulot

1000 e	TP 2021	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa	%
Valtionosuudet	19 281	20 095	5 078	3 926	-1 152	-22,7 %
-peruspalvelujen valtionosuus	10 948	11 245	1 059	-24	-1 083	-102,3 %
-verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	5 239	5 104	2 700	2 687	-13	-0,5 %
-opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	33	250	253	208	-45	-17,8 %
-verotulomenetyksen korvaus	3 061	3 496	1 066	1 055	-11	-1,0 %
Verotulot	16 744	16 842	9 669	9 350	-319	-3,3 %
-tulovero	13 778	13 855	7 182	6 925	-257	-3,6 %
-yhteisövero	1 534	1 510	921	813	-108	-11,7 %
-kiinteistövero	1 432	1 477	1 566	1 612	46	2,9 %
Yhteensä	36 025	36 937	14 747	13 276	-1 471	-4,0 %

Henkilöstö

Kunnan hallintosääntö, kuntastrategia sekä vuonna 2022 päivitetty kunnan henkilöstöohjelma ohjaavat kunnan henkilöstöpolitiikkaa. Intran kautta henkilöstöpolitiikkaa tehdään avoimeksi ja vuorovaikutukselliseksi.

Henkilöstön määrässä ja rakenteessa tapahtuu talousarvion suunnittelukaudella muutoksia ja ennen kaikkea luontaisia poistumia hyödynnetään henkilöstömäärän supistamisessa. Kunnassa käytiin vuodenvaiheessa 2019–2020 koko kunnan henkilöstöä koskeneet YT-neuvottelut, joiden kuluessa tehtiin suunnitellusti kolmivuotinen henkilöstösuunnitelma. Sen kautta saavutettiin keinot, joilla henkilöstökustannusten muutos vuoden 2023 loppuun mennessä on kaikkiaan 1.113.000 euroa ja 28 henkilötyövuotta verrattuna vuoden 2020 alkuun.

Suuri muutos henkilöstörakenteessa tapahtui sen ohella vuoden 2023 alussa kun perusturvan henkilöstö siirtyy hyvinvointialueelle. Tämä koski noin 100 vakituista työntekijää ja kolmannesta kunnan henkilöstöstä.

Vuoden 2023 aikana vielä selvitetään kuntaan jäävien palveluiden henkilöstövaikutuksia – osin työtä on jo toki tehty 2022 kuluessa. Tasapainotusohjelmaa laadittaessa käydään läpi mahdollisuudet leikata vielä henkilöstökustannuksistakin - mutta 2020 päättyneiden yt-neuvottelujen kaltaisia mahdollisuuksia ei henkilöstömenoista ole enää säästää, mikäli palvelut laadukkaina aiotaan turvata.

Investoinnit

Vuoden 2024 talousarvion investointien nettomenot ovat 1,35 miljoonaa euroa.

Talousarviovuoden 2024 suunnitelmassa olevat investointihankkeet ovat pääasiassa tie- ja vesilaitosinfuran toiminnallisuuteen ja turvallisuuteen sekä liikuntapaikkoihin ja vapaa-aikaan liittyviä parannuksia. Investointisuunnitelmassa investointien kohdalla on käytetty suurta harkintaa, jotta lainanhoitokulut ja poistot eivät kasvaisi turhan suuriksi kunnan käyttötalouden kannalta.

Valtuuston 150-vuotisjuhlapäätöksen mukaisesti liikuntaolosuhteisiin kuitenkin panostetaan ja investoinneissa on muun muassa kirkonkylän urheilukentän uusimisen loppuun saattaminen kuin Niemisjärven ulkokuntosali. Jätevedenpuhdistamon hiekkasuodatin uusitaan.

Viimeisten vuosien kuluessa kunnan rakennuskantaan on investoitu merkittävästi ja viimeisinä vuosina on toteutettu Aseman ja Kirkonkylän välinen kevyen liikenteen väylä. Attendo on rakentanut kuntaan kunnalle uuden terveyskeskuksen ja omaan toimintaansa palvelutalon sekä senioriasuntoja, jotka saatiin kokonaisuudessaan käyttöön vuoden 2021 aikana. Isoja rakennusinvestointeja ei vuodelle 2024 tämän vuoksi esitetä – eikä niitä ole näköpiirissä suunnitteluvuosinakaan.

KÄYTTÖTALOUS JA TOIMINTA

Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta vastaa vaalien järjestämisestä huolehtimalla vaalien valmistelutoimenpiteistä, ennakoäänestyksen järjestämisestä ja ennakoäänestysasiakirjojen tarkastamisesta. Varsinaisenäänestyspäivän äänestyksen järjestämisestä vastaavat vaalilautakunnat keskusvaalilautakunnan ohjauksesta. Alue- ja kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii lisäksi ennakoäänien laskennasta ja kaikkien äänten tarkastuslaskennasta. Kuntavaaleissa keskusvaalilautakunta huolehtii vielä ehdokashakemusten vastaanotosta ja tarkastamisesta, ehdokaslistojen

yhdistelmän laatimisesta, vaalien tuloksen vahvistamisesta ja tiedottamisesta.

Äänestysaluejako on ennallaan; Asema, Kirkonkylä, Niemisjärvi. Vuoden 2024 tammikuussa järjestetään presidentinvaali ja mahdollinen toinen vaali helmikuussa. Lisäksi kesäkuussa 2024 järjestetään europarlamenttivaalit. Vuonna 2025 ovat vuorossa yhdistetyt alue- ja kuntavaalit, vuonna 2026 ei ole säännön mukaisia vaaleja.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Myyntituotot			25		
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset	10	7		-7	-100,0 %
Muut toimintatuotot					
TOIMINTATUOTOT	10	7	25	18	257,1 %
Henkilöstökulut	16	18	39	21	116,7 %
Palvelujen ostot	2	3	6	3	100,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		1		-1	-100,0 %
Avustukset					
Muut toimintakulut			1	1	
TOIMINTAKULUT	18	22	45	23	104,5 %
TOIMINTAKATE	-8	-15	-20	-5	33,3 %
Poistot					

Tarkastuslautakunta

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavan ajan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Tilintarkastuspalvelut kunta ostaa valtuuston päätökseen perustuen tilintarkastusyhteisö TALVEA:lta. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii HT, JHT Jukka Vuorio.

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös hyvää tilintarkastustapaa noudattaen.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista, valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet. Tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset tiedoksi kunnanvaltuustolle.

TARKASTUSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Myyntituotot					
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset					
Muut toimintatuotot					
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	
Henkilöstökulut	9	9	9	0	0,0 %
Palvelujen ostot	18	21	21	0	0,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Avustukset					
Muut toimintakulut					
TOIMINTAKULUT	27	30	30	0	0,0 %
TOIMINTAKATE	-27	-30	-30	0	0,0 %
Poistot					

Kunnanhallitus

Vuonna 2024 kunnanhallitus vastaa maailman tilanteesta johtuen ennen kaikkea kunnan valmiussuunnitelman ylläpitämisestä ja valmiuskoulutuksista. Jyväskylän kaupunkiseudun MAL-sopimuksen neuvottelut sekä hyvinvointialueen (sote-uudistus) aiheuttamien muutosten johtaminen Hankasalmen kunnassa ovat keskeisiä toimia.

Elinvoimatoimia tehdään yhdessä yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Yritysvaikutustyöryhmän toimintaa kehitetään. TE-palvelujen siirto valtiolta kunnille ajetaan sisään Hankasalmen osalta työllisyyspalveluissa yhdessä vastuukunta Äänekosken ja muiden Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen kuntien kanssa.

Kunnan strategian jalkauttamisesta vastaaminen on kunnanhallituksen vastuulla. Kunnan talouden tasapainotusohjelman laatiminen kevään 2024 on kunnanhallituksen keskeisin vastuu vuonna 2024 – samoin tasapainotuksen toteutumisen valvominen taloussuunnitelmavuosina.

Henkilöstökertomuksen ja henkilöstön työtyytyväisyyskyselyn kautta henkilöstöhallinto toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä henkilöstön osaamisen ja työssä jaksamisen tukemiseksi.

KUNNANHALLITUS (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Myyntituotot	98	67	55	-12	-17,9 %
Maksutuotot					
Tuet ja Avustukset	125	277	133	-144	-52,0 %
Muut toimintatuotot	27	1	1	0	0,0 %
TOIMINTATUOTOT	250	345	189	-156	-45,2 %
Henkilöstökulut	855	1 259	1 132	-127	-10,1 %
Palvelujen ostot	722	677	643	-34	-5,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	40	40	22	-18	-45,0 %
Avustukset	118	461	445	-16	-3,5 %
Muut toimintakulut	201	286	206	-80	-28,0 %
TOIMINTAKULUT	1 936	2 723	2 448	-275	-10,1 %
TOIMINTAKATE	-1 686	-2 378	-2 259	119	-5,0 %
Poistot	30	26	36	10	38,5 %

Työllistämisen vastuualue sekä työmarkkinatuen kuntaosuus on siirretty kunnanhallituksen vastuualueelle vuonna 2023, näin ollen kaikki TA 2023 ja TA 2024 luvut eivät ole vertailukelpoisia TP 2022 lukuihin.

Keskus- ja luottamushenkilöhallinto

Keskus- ja luottamushenkilöhallinnon tehtävä on kunnan johtamisesta ja varautumisesta vastaaminen. Kunnanjohtajan, kunnanhallituksen, kunnanvaltuuston ja elinkeinotoimen tehtävät ovat keskeisin osa toimintaa. Strategian kannalta keskeisiä päämääriä ovat kunnan ja kunnan yritysten sekä yhdistysten

yhteistyön aktivoiminen, kunnan päätösten vaikutusten arvioinnin tehostaminen sekä sähköisen viestinnän kehittäminen ja vuorovaikutuksen lisääminen kunnassa. Vuonna 2024 keskeistä on luoda suuntaviivat kunnan käyttötalouden tasapainottamiseen valti-onosuusrahoituksen leikkaannuttua merkittävästi hyvinvointialueuudistuksen rahoitusmallin vuoksi.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Kunnan yhteistyö yritysten ja yhdistysten kanssa				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Yritysvaikutustyöryhmän toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen - yrittäjätapaamiset säännölliseksi	Kunnan ja yritysten yhteistyön aktivoiminen. Kunnan päätösten ennako- ja jälkiarviointi. Kunnan elinvoimapolitiikan kehittäminen yhdessä yritystemme kanssa.	Kunnan ja yritysten yhteydenpito säännöllistä sekä vuorovaikutuksellista ja kaikki yritysalat huomioivaa (myös alkutuotanto). Yritysvaikutustyöryhmää kuullen konkretisoidaan kuntastrategian elinkeinopoliittisia tavoitteita sekä kunnan talouden tasapainotustakin.	Työryhmän kautta tulleiden aloitteiden määrä, tehtyjen vaikutusarviointien määrä, muiden yrittäjätilaisuuksien määrä ja niihin osallistuneiden määrä. Uusi elinkeinopoliittinen ohjelma vuoden 2024 kuluessa.	Kunnanjohtaja
Tapahtumien ja toimijoiden yhteensovittaminen ja yhteinen markkinointi	Synnyttää hyvä yhteishenki paikallisten toimijoiden keskuuteen sekä syventää yhteistyötä ja osallisuutta eri toimijoiden välillä. Olla yhdessä vahvempia!	Kunta yhdistää yhdistyksiä yhteistyöhön ja tukee niiden toiminnan ja tapahtumien markkinointia	Tapahtumien määrä, tapahtumiin osallistuneiden määrä, tapahtumien saama julkisuus, yhdistysten tyytyväisyys kunnan toimintaan (selvitetään joka toinen vuosi kyselyn avulla - ensimmäinen 2024 alkuvuonna)	Kunnanjohtaja, hyvinvointipalveluiden viranhaltijat, viestintäsuunnittelija
Yritysten toimintaedellytykset				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Yritystoiminnan toimitilarpeisiin vastaaminen ja mahdollisuuksien luominen uudelle yritys toiminnalle.	Yritysten toimitila- tai tonttitarpeisiin etsitään yhdessä ratkaisuja. Kontaktoidaan mahdollisia uusia yrityksiä ja yrittäjiä. Ollaan aktiivisia olemassa olevien yritystemme tarpeille.	Eri tyyppisten toimitilavaihtoehtojen kartoitus ja päivitys. Kaavoituksen ohjaaminen huomioimaan yritysten tarpeet.	Aloittaneiden ja lopettaneiden yritysten määrä. Kunnassa olevien työpaikkojen määrä. Yritystapaamisten lukumäärä.	Kunnanjohtaja, kiinteistöjohtaja
Yrityksen perustamisen ohjaaminen	Uusien yritysten perustamisessa ohjaaminen, liiketoimintasuunnitelman arviointi, tietojen ylläpito www-sivuilla opastamaan asiassa.	Kannustava ja analyysoiva alkuneuvonta kunnassa ja yrittäjien ohjaaminen Gradian aloittavien yritysten palveluihin	Aloittaneiden yritysten määrä ja niistä toimintaa 3 vuoden päästä vielä jatkavien määrä, Gradialla asioineiden määrä	Kunnanjohtaja, kiinteistöjohtaja
Viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Sähköisen viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen	Kunnan viestinnän ja markkinoinnin kehittäminen niin, että se mahdollisimman hyvin nivoutuu yhteen yritystemme ja yhdistystemme tarpeiden kanssa. Hankasalmen vahvuuksien ja kehittämistoimiemme esiin nostaminen	Facebook-, Instagram- ja www-sivujemme aktiivinen kehittäminen, vlogi- ja muu videoviestintä. Tätä tukevat mainostaulut ja esitteet	Sivulla vierailijoiden/katsojien määrä, vlogien ja päivitysten määrä, yritysten ja yhdistysten tyytyväisyys kunnan viestintään (kyselyn kautta selvitetään)	Kunnanjohtaja, viestintäsuunnittelija
Kunnan talouden tasapaino				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Käyttötalouden tasapaino, lainakannan hallinta	Laadukkaiden palvelujen turvaaminen niin, että kunnan taloudelliset toimintaedellytykset säilyvät	Talouden ohjaaminen niin, että riittävät palvelut turvataan rahoituspuolelta kehitys ja lainakannan kehitys huomioon ottaen	Tasapainotussuunnitelman valmistuminen 2024 ja toteutuminen taloussuunnitelma- ja vuosi- ja kuukausittain, kunnan taseeseen ei missään vaiheessa synny kattamatonta alijäämää	Kunnanjohtaja, vs. talousjohtaja, vastuualuejohtajat
Työllisyys				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
TE 2025 uudistuksen täytäntöönpano	Hankasalmen kunnan lähipalvelut paranevat uudistuksessa niin, että työllisyyspalvelujen kustannukset eivät juurikaan kasva	Yhdessä vastuukunta Äänekosken kanssa valmistellaan valtiolta kunnille siirtyvät palvelut	Työllisyyden hoidosta aiheutuvat kustannukset, työllisyyden taso, Hankasalmella toteutuvat palvelut, työllisyysalueella toteutuvat palvelut	Työllisyyskoordinaattori, kunnanjohtaja

Taloudelliset tavoitteet	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	
Väestömäärän kehityksen muutos ennusteita parempaan suuntaan	4601	4550	4500	4450	4400	4350	
Taloudelliset tavoitteet	Toteuma 2017	Toteuma 2018	Toteuma 2019	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022	Ennuste 2023
Elinkeino toiminnan tukeminen: Kunnan alueella sijaitsevien työpaikkojen määrä	1385 (+3)	1372 (-13)	1356 (-16)	1340 (-16)	1306 (-34)	1295 (-11)	1290 (-5)

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Vakituiset	1,5	3,0	3,0	0,0	0,0 %
Työllistetyt, kunnallinen työllistäminen		9,0	7,5	-1,5	-16,7 %
Työllistetyt, yrityksiin työllistäminen		1,5	0,25	-1,3	-83,3 %
Muut määräaikaiset		0,35	0,35	0,0	0,0 %
Yhteensä	1,5	13,85	11,10	-2,8	-19,9 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Luottamushenkilöhallinto					
Tulot	158	132	40	-92	-69,7 %
Menot	791	833	694	-139	-16,7 %
Netto	-633	-701	-654	47	-6,7 %
Elinkeinopalvelut					
Tulot	1				
Menot	252	357	319	-38	-10,6 %
Netto	-251	-357	-319	38	-10,6 %
Kunnallinen työllistäminen					
Tulot		119	90	-29	-24,4 %
Menot		328	308	-20	-6,1 %
Netto		-209	-218	-9	4,3 %
Tukityöllistäminen yrityksiin					
Tulot		45	9	-36	-80,0 %
Menot		42	8	-34	-81,0 %
Netto		3	1	-2	-66,7 %
Työmarkkinatuen kuntaosuus					
Tulot					
Menot		280	280	0	0,0 %
Netto		-280	-280	0	0,0 %
Keskus- ja luottamushenkilöhallinto yhteensä					
Tulot	159	296	139	-121	-40,9 %
Menot	1 043	1 840	1 609	-197	-10,7 %
Netto	-884	-1 544	-1 470	76	-4,9 %

Työllistämisen vastuualue sekä työmarkkinatuen kuntaosuus on siirretty kunnanhallituksen vastuualueelle vuonna 2023, näin ollen kaikki TA 2023 ja TA 2024 luvut eivät ole vertailukelpoisia TP 2022 lukuihin.

Yleishallinto

Yleishallinto jakautuu hallinto- ja talouspalveluihin, atk-palveluihin sekä henkilöstöhallintoon. Yleishallinnon kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on keskittyä laadukkaaseen palvelujen tarjontaan sekä henkilökunnan osaamisen kehittämiseen ja hyvinvointiin.

Hallinto- ja talouspalvelut tuottavat yleiset hallintoon ja talouteen liittyvät tukipalvelut kunnan toimintoihin. Strategian mukaiset laadukkaat palvelut varmistetaan panostamalla henkilöstön koulutukseen ja motivoivan työympäristön ylläpitämiseen. Sähköisten palvelujen kehittämisellä tuetaan talous- ja hallinto- palveluiden sujuvuutta.

Atk-palveluiden tehtävänä on ylläpitää ja kehittää kunnan tieto- ja viestintäjärjestelmiä, laiteympäristöä sekä huolehtia tietoturvasta. Atk-palvelut tuottavat myös työntekijöiden ja luottamushenkilöiden sovel- lus- ja laitetuen. Strategian mukainen IT-infran toimit- taminen pilvipalveluiden kautta parantaa käytettä- vyyttä, koska palvelut toimivat selainpohjaisilla käyt- töliittymillä, eivätkä vaadi erillistä palvelinta tai yh- teyttä kunnan sisäverkkoon.

Henkilöstöhallinto vastaa kunnan virka- ja työsuhte- asioiden hoidosta, työhyvinvoinnin tukemisesta ja työterveyshoidon järjestämisestä. Strategian mukai- sia päämääriä pyritään saavuttamaan esihenkilötyön tukemisella ja koulutussuunnitelman toteuttamisella.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Henkilöstömme on koulutettua ja motivoitunutta				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Hallinto- ja talouspalvelut	Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö. Tavoite on, että koulutuspäiviä kertyy vähintään 2 kpl per henkilö.	Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua ammattitaitoa ylläpitäviin ja kehittäviin koulutuksiin. Kouluttautumisen kautta myös henkilöstön motivaatio kasvaa.	Toteutuneet koulutuspäivät	Kunnanjohtaja
Henkilöstöhallinto	Koulutussuunnitelma perustuu tunnistettuihin tarpeisiin ja se on vuosittain käsiteltävä harkittu ja toteutettava kokonaisuus.	Koulutussuunnitelman kautta turvataan henkilöstön osaaminen tehtävissään niin, että koulutuksen vaikutuksia myös arvioidaan ja sen kustannukset huomioidaan.	Henkilöstökertomuksen koonti toteutuneista koulutuksista, työtyytyväisyyskysely.	Henkilöstöjohtaja
Henkilöstöhallinto	Esihenkilötyön kehittäminen. Esihenkilöillä on riittävä osaaminen ja motivaatio vuorovaikutukselliseen henkilöstöjohtamiseen.	Kehitetään esihenkilötilaisuuksia, ohjeistuksia ja niiden hyödyntämistä arjen työssä. Esihenkilöasemassa olevien virantäytöissä korostetaan johtamisosaamista. Henkilöstön mukaan saaminen työyhteisön kehittämiseen.	Työtyytyväisyyskysely	Henkilöstöjohtaja
Sähköisten palvelujen laadukas toteuttaminen				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Hallinto- ja talouspalvelut	Asioiden ja asiakirjojen sujuva tiedonhaku sekä asiakirjojen oikea- aikainen säilyttäminen ja arkistointi.	Asianhallintajärjestelmän osavaa käyttäminen ja säilytysaikamäärityksistä huolehtiminen.	Palaute asianhallintaohjelmien käytöstä / ongelmatilanteiden määrä.	Palvelujohtaja ja vs. talousjohtaja
Atk-palvelut	Kunnan IT-infran toimittaminen puhtaasti pilvipalveluiden kautta	Kunnan oman palvelininfran alasajo johtuen nykyisen virtuaaliympäristön sopimusten ja tuen päättymisestä. Uutta palvelininfraa ei kannata kustannussyistä enää rakentaa parin fyysisen palvelimen tarpeen takia joita kolmansien osapuolten palvelun toimittaminen edellyttäisi. Ne palvelut, joissa edellytetään omaa palvelinta tuotetaan kolmannen osapuolen virtuaaliympäristön kautta jatkuvan palvelun kustannuksen muodossa.	Käytettävät palvelut toimivat selainpohjaisilla käyttöliittymillä, eivätkä edellytä esimerkiksi VPN-yhteyttä kunnan sisäverkkoon etätyötilanteissa työn tekemiseen. Palvelut ovat vikasietoisempia koska tarvitaan vain internet-yhteys niiden käyttämiseksi.	Atk-suunnittelija

Henkilöstön määrä (htv1)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Vakituiset	9,38	10,8	9,8	-1,0	-9,3 %
Sijaiset	1,0	0,7	0,25	-0,5	-64,3 %
Yhteensä	10,38	11,5	10,05	-1,5	-12,6 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Hallinto- ja talouspalvelut					
Tulot	1	1	1	0	0,0 %
Menot	445	447	408	-39	-8,7 %
Netto	-444	-446	-407	39	-8,7 %
Atk-palvelut					
Tulot	9	7	7	0	0,0 %
Menot	239	258	256	-2	-0,8 %
Netto	-230	-251	-249	2	-0,8 %
Henkilöstöhallinto					
Tulot	81	42	42	0	0,0 %
Menot	209	179	174	-5	-2,8 %
Netto	-128	-137	-132	5	-3,6 %
Yleishallinto yhteensä					
Tulot	91	50	50	0	0,0 %
Menot	893	884	838	-46	-5,2 %
Netto	-802	-834	-788	46	-5,5 %

Sivistyslautakunta

Sivistyspalveluissa on henkilötyövuosina laskettuna henkilöstöä 120,36, joista määräaikaisia työntekijöitä on erityisesti kansalaisopistossa (noin 70 vuositain, hyvinvointipalvelut 9,7 htv muut määräaikaiset). Tämän lisäksi hankerahoituksen myötä määräaikaisia työntekijöitä on muun muassa

kohdennetussa nuorisotyössä, kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Henkilöstön osaamista vahvistetaan koulutuksilla ja työhyvinvointia edistetään työhyteistöissä eri keinoin. Vakituisen henkilöstön koulutukseen on varattu 400 euroa/henkilö.

SIVISTYSLAUTAKUNTA (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Myyntituotot	457	389	407	18	4,6 %
Maksutuotot	206	184	163	-21	-11,4 %
Tuet ja Avustukset	434	483	353	-130	-26,9 %
Muut toimintatuotot	28	12	20	8	66,7 %
TOIMINTATUOTOT	1 125	1 068	943	-125	-11,7 %
Henkilöstökulut	6 109	6 396	6 310	-86	-1,3 %
Palvelujen ostot	2 147	2 400	2 322	-78	-3,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	443	418	396	-22	-5,3 %
Avustukset	146	163	151	-12	-7,4 %
Muut toimintakulut	1 339	1 681	1 910	229	13,6 %
TOIMINTAKULUT	10 184	11 058	11 089	31	0,3 %
TOIMINTAKATE	-9 059	-9 990	-10 146	-156	1,6 %
Poistot	257	251	203	-48	-19,1 %

Hallinto ja toimisto

Sivistyspalvelujen toimisto- ja hallintopalvelut vastaavat suunnittelu-, kehittämis-, valmistelu- ja täytäntöönpanotehtävistä, sekä sivistyspalvelujen talous- ja henkilöstöpalveluista. Hallintopalveluiden

henkilöstö koostuu sivistystoimen toimialajohtajasta (1 htv) ja toimistosihteeristä (0,75 htv). Toimistosihteerit toimii myös kunnan työsuojeluvaltuutettuna 9 tuntia per viikko, josta kulut kohdistuvat kunnanhallituksen alle.

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Tulot					
Menot	181	199	209	10	5,0 %
Netto	-181	-199	-209	-10	5,0 %

Koulutuspalvelut

Vuonna 2024 esi- ja perusopetusta järjestetään Aseman ja Niemisjärven alakouluissa ja Kuuhankaveden yhtenäiskoulussa. Esiopetus siirtyi koulujen hallinnoimaksi syksystä 2020 alkaen. Alakoulun oppilasmäärät ovat lähteneet laskemaan ja kolmen

vuoden päästä esi- ja perusopetuksen oppilaita on kunnassa 100 vähemmän kuin syksyllä 2023. Perusopetuksen iltapäivätoimintaa järjestetään Aseman, Niemisjärven ja Kuuhankaveden koulujen yhteydessä ja koordinointi on yhdistetty varhaiskasvatuspäällikön tehtävään. Lukiossa on 81 opiskelijaa (edellisenä lv. 75), joista suunnistuslinjalaisia 23 (28 %).

Lv	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	Alakoulu yht.	7 lk	8 lk	9 lk	Yläkoulu yht.	0.-9lk YHT.
2021-2022	40	43	63	53	47	63	63	372	60	60	55	175	547
2022-2023	39	38	41	64	50	48	64	344	61	58	63	182	526
2023-2024	36	40	38	42	64	51	47	318	62	64	60	186	504
2024-2025	30	36	40	38	42	64	51	301	47	62	64	173	474
2025-2026	26	30	36	40	38	42	64	276	51	47	62	160	436
2026-2027	28	26	30	36	40	38	42	240	64	51	47	162	402
2027-2028	18	28	26	30	36	40	38	216	42	64	51	157	373
2028-2029	23	18	28	26	30	36	40	201	38	42	64	144	345

Joustavan esi- ja alkuopetuksen kehittäminen on koulutuspalveluiden keskeinen painopiste ja kunnan strategian mukainen tavoite. Toimintamallia on lähdetty kehittämään syksystä 2021 alkaen kaikissa alakouluissa koulun toimintakulttuuri huomioiden. Toimintamalli antaa oppilasmäärien vähetessä mahdollisuuden kehittää toiminnan laatua ja hyödyntää resursseja viisaasti. Samalla se palvelee koulupolkunsa aloittavia lapsia parhaalla mahdollisella tavalla huomioiden heidän oppimisvalmiutensa. Tavoitteena on, että kaikilla ikäryhmään kuuluvilla lapsilla on mahdollisuus opiskella oppimisvalmiuksiaan parhaiten tukevilla tavoilla ja soveltuviissa vertaisryhmissä. Päämääränä on edetä kohti vuosiluokkiin sitomatonta opetusta, jolloin lasten siirtyminen esiopetuksesta ensimmäiselle ja toiselle luokalle käy joustavasti kunkin lapsen oman kehitys- ja taitotasoon mukaisesti.

Lukiokoulutuksessa painopisteenä on uuden opetussuunnitelman käyttöönoton jalkauttaminen ja lukion laatustrategian valmistelutyön eteenpäin vieminen. Tavoitteena on kehittää lukion opetusta niin, että se tukee opiskelijoiden hyvinvointia, antaa opiskelijoille jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia nykyistä kattavammin sekä tukee opiskelijoiden yksilöllisiä tarpeita ja oppimista. Lukion laatustrategia vahvistaa koulutuksen tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta ja edistää oppimiseröjen kaventumista, tu-

kee ja edistää oppivelvollisuuden laajentamisen toimenpanoa sekä jatkuvan oppimisen uudistuksen valmistelua. Lukiokoulutuksen laatutekijät ovat laadukas oppiminen, hyvinvointi ja osallisuus, kehittyvä toimintakulttuuri sekä saavutettava lukiokoulutus.

Oppivelvollisuuden laajentuminen astui voimaan 1.8.2021. Perusopetuksen suorittamisen jälkeen nuoren on hakeuduttava jatkamaan opintojaan toiselle asteelle, TUVA-koulutukseen tai oppisopimukseen. Syksystä 2023 lähtien lukion 1.-3. vuosikurssit ovat oppivelvollisuuden piirissä. Opetuksen edellyttämät oppimateriaalit sekä työvälineet mm. tietokoneet sekä lukion oppimäärän päätteeksi suoritettavan ylioppilastutkinnon suorittamiseksi edellyttävät 5 koetta sekä niiden osalta hylättyjen kokeiden uusiminen ovat maksuttomia.

Perusopetuksen oppilaalla on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8. ja 9. Sen tavoitteena on kehittää oppilaan jatko-opintovalmiuksia sekä ohjata oppilas hänelle sopiviin jatko-opintoihin. Myös toisen asteen opiskelijoille on järjestettävä riittävä opinto-ohjaus.

Oppilaan oppimisen tuen varmistamiseksi on lähdetty liikkeelle jo syksystä 2023 alkaen. Alakoulujen

erityisopetuksen pienryhmiä muutettiin vastaamaan tarvetta seuraavasti: Aseman koululla Tähtiryhmään pääsyn perusteena oleva pidennetty oppivelvollisuus purettiin ja ryhmä kohdennettiin koko kunnan 0.–3. luokkien pidennetyin ja erityisen tuen oppilaille. Ryhmässä on oppilaita Aseman ja Kuuhanaveden kouluista. Kuuhanaveden alakoulun pienryhmä muuttui koko kunnan pienryhmäksi ja se on kohdennettu 4.–6. luokkien pidennetyin ja erityisen tuen oppilaille. Ryhmässä on oppilaita Aseman ja Kuuhanaveden kouluista. Ryhmissä voi olla maksimissaan 10 oppilasta. Kuuhanaveden yläkouluun perustettiin toinen erityisopetuksen pienryhmä, koska oppilaiden tuen tarve on lisääntynyt. Ryhmän maksimikoko on 10 oppilasta.

Koulussa tehtävää nuorisotyötä on kehitetty vuodesta 2022 alkaen yhdessä nuorisotyöntekijöiden kanssa saatujen hankerahoitusten turvin siten, että

hankerahoituksella on täydennetty kunnallisen nuorisotyön ½ vakanssiyhdeksi kokonaiseksi tehtäväksi. Hankerahoitus on käytettävissä vuoden 2024 loppuun saakka.

Tavoitteena on kehittää toimintamalleja nuorten aitoon kuulemiseen ja huolehtia siitä, että nuorten osallisuus toteutuu. Panostetaan nivelvaiheisiin ja toisen asteen opintoihin siirtymisen tukemiseen, unohtamatta omaan kuntaan jääviä lukiolaisia ja suunnistuslinjalle muualta tulevia nuoria. Samalla keskitytään vaikuttamaan kiusaamisen ennaltaehkäisemisen toimintatapoihin kouluissa, mikä on myös koulutuspalveluiden painopiste kunnan strategian mukaisesti. Tätä tavoitetta tukee myös mieluinen ja maksuton harrastus koulupäivän yhteydessä, Harrastamisen Suomen malli, johon on saatu Aluehallintovirastolta jatkorahoitus 55.000 euroa lukuvuodelle 2023–2024.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat koulutuspalvelut 2024				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Joustavan esi- ja alkuopetuksen kehittäminen	Luodaan kouluille joustavan esi-alkuopetuksen toimintamalli huomioiden oppilaiden oppimisvalmiudet	Kouluissa annettava opetus mahdollistaa joustavat esi- ja alkuopetuksen järjestelyt 0.-2. luokilla	Toimintamallin laadinta	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat
Oppimisen tuen varmistaminen	Mahdollistaa kaikille tukea tervitseville riittävä ja oikea-aikainen tuki.	Ehkäistä ongelmien monimuotoistumista ja syvenemistä sekä pitkäaikaisvaikutuksia. Tuettava oppilaan mahdollisuuksia saada onnistumisen kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä toimimisessa.	Tuen tarvisijoiden määrä eri tuen tasoilla, erityisopetuksen pienryhmien määrä	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat, erityisopettajat
Lukiokoulutuksen kehittäminen mukaan lukien suunnistuslinja	Vahvistaa lukiokoulutuksen korkeaa laatua ja tasalaatuisuutta. Oppivelvollisuuden laajentamisen vakiinnuttaminen	Lukion laatustrategiatyön aloittaminen, opsin jalkauttaminen. Toiminnan kehittäminen niin, että se tukee opiskelijoiden hyvinvointia, antaa opiskelijoille jatko-opinto- ja työelämävalmiuksia	Opiskelijamäärä, kirjoittaneiden määrä, yhteistyötahot, lukiokoulutuksen laatutekijät: laadukas oppiminen, hyvinvointi ja osallisuus, kehityvä toimintakulttuuri, saavutettava lukiokoulutus	Sivistystoimenjohtaja, rehtori, apulaisrehtori, opinto-ohjaaja
Osaava ja motivoitunut henkilöstö	Hyvinvoinnin ylläpitäminen ja aktivoiminen ja riittävä täydennyskoulutus	Henkilöstö osallistaminen ja vastuuttaminen: Huomaa hyvä	Sairauspoissaolojen määrä Toteutuneet koulutuspäivät Työtyytyväisyyskysely	Sivistystoimenjohtaja, rehtorit, koulunjohtajat
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Avoimen vuorovaikutuksen ja suvaitsevan toimintakulttuurin sekä koulunuorisotyön ja harrastustoiminnan kehittäminen	Kiusaamisen ennaltaehkäiseminen. Oppilaan/opiskelijan kuuleminen ja osallistaminen. Lasten ja nuorten kasvun tukeminen ja kouluhyvinvoinnin parantaminen	Koulussa toimii useita oppilaita ja opiskelijoita osallistavia ryhmiä, tapahtumia, tiloja. Turvallinen välituntitoiminta. Huoltajien osallistaminen. Harrastamisen Suomen mallin harrastustoiminta osana koulupäivää.	Harrastuskerhojen, ryhmien, tapahtumien jne. määrä. Koulun ilmapiirikyselyt, koulunuorisotyön toimintamallit	Sivistystoimenjohtaja, Rehtorit, koulunjohtajat, nuorisotyöntekijät
Ajantasaiset digitaidot	Oppilaiden ja opettajien digitaitotason nostaminen/ajantasalla pitäminen	Tvt-opsin ja -suunnitelmien jalkauttaminen, oppilaiden digipassien käyttöönotto, O365-ympäristön käyttöönotto	Arviointikyselyt, koulutustarvekartoitus, ICT-koulutukset ja perehdytykset, O365-ympäristön käyttöaste	Rehtorit, koulunjohtajat

Taloudelliset tavoitteet

Sivistyslautakunnan vastualueen suurimmat kustannukset kohdistuvat koulutuspalveluihin, jossa säädökset ja määräykset säätelevät mm. perusopetuksen oppilaan saaman opetuksen vähimmäistuntimäärää (tuntijako), erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden osalta opetusryhmien kokoa, lukio-koulutuksen vähimmäiskurssimäärää sekä opetus-toimen henkilöstön kelpoisuuksia.

Tuntijako kertoo, montako tuntia kutakin ainetta opetetaan kullakin luokalla. Perusopetuksessa tuntijaon minimimäärä on 224 vuosiviikkotuntia viikossa (Tuntijakoasetus), Hankasalmella tuntijako on 226 vuosiviikkotuntia. Nuo kaksi tuntia yli minimimäärän sijoittuvat 7. ja 8. vuosiluokalle valinnaisaineisiin.

Pääministeri Marinin hallitus linjasi vuoden 2023 talousarviota käsittelevässä budjettiriihessä, että B1-kielen opetusta lisätään 1.8.2024 alkaen. B1-kielen vuosiviikkotuntimäärää lisätään yhdellä vuosiviikkotunnilla, jolloin oppiaineen opetuksen vähimmäismäärä nousisi kuudesta seitsemään vuosiviikkotuntiin. Esityksessä ehdotetaan, että lisäys tehtäisiin kohdennetusti 7. vuosiluokalle siten, että 7. luokalla B1-kieltä tulisi opettaa kaksi vuosiviikkotuntia ja 8.–9. luokalla yhteensä kolme vuosiviikkotuntia. Lisäyksen johdosta myös perusopetusasetuksen vuosittaista kokonaistuntimäärää tulisi nostaa 7. vuosiluokalla yhdellä tunnilla. Mikäli lisäys toteutuu, yläkoulussa täytyy vähentää 7. vuosiluokalta yksi vuosiviikkotunti vallinaisaineista, jotta tuntijako ei kasva. Mikäli yhtä tuntia ei vähennetä, se vaikuttaa kasvavasti henkilöstökuluihin ja koulukuljetuskuluihin.

Perusopetukseen valmistavan (Valmo) pienryhmän toiminta Aseman koululla, joka kohdennettiin ukrainalaisille oppilaille, päättyi kevätlukukauden 2023 loputtua. Ukrainalaiset oppilaat sijoittuvat pääasiassa yleisopetuksen ryhmiin ikä- ja taitotasoisilleen luokka-asteille Aseman koululla ja Kuuhanaveden koululla. Tukea kohdistetaan ko. oppilaille koulunkäynninohjaajaresurssilla. Perusopetukseen valmistavan pienryhmän opettajan henkilöstökustannuksia ei enää toteudu.

Joustavaa perusopetusta (JOPO) jatketaan kunnassa. Perusopetuksen perusrahoituksen lisäksi (kunnan peruspalvelujen valtionosuus) opetuksen järjestäjälle myönnetään joustavan perusopetuksen toiminnasta aiheutuviin lisäkustannuksiin lisärahoi-

tusta euromäärä, joka saadaan, kun joustavan perusopetuksen toimintaan osallistuvien oppilaiden määrä kerrotaan toimintaa varten oppilasta kohden määrättyllä yksikköhinnalla. Vuodelle 2023 Opetus- ja kulttuuriministeriö on vahvistanut joustavan perusopetuksen yksikköhinnaksi 2.931,21 euroa oppilasta kohti (vuonna 2022 = 2700,96 euroa/oppilas). Vuoden 2023 rahoituksen laskennassa on käytetty KOSKI-tietovarannosta poimittuja 20.9.2022 oppilasmääriä, jotka perustuvat 30.9.2022 mennessä KOSKI-tietovarantoon siirrettyihin/tallennettuihin tietoihin. Joustavan perusopetuksen lisärahoitus vuodelle 2023 on 29.312 euroa (10 oppilasta). Vuoden 2024 osalta yksikköhintoja ei ole vielä tiedossa.

Lukiossa on 81 opiskelijaa (edellisenä lv. 75), joista suunnistuslinjalaisia 23 (28 %). Suunnistuslukiolaiset ovat kaikki ulkopaikkakuntalaisia. Suunnistuslukiolinjan rahoitukseen kunta panostaa 65.000 euroa (2023 ja 2022= 65.000 euroa, 2021=54.000 euroa, 2020= 55.000 euroa) laadukkaan valmennustoiminnan takaamiseksi. Lisäksi maksetaan opiskelijakohtainen bonus 150 euroa/opiskelija sekä syys- että kevätlukukaudelta, mikäli suunnistajaopiskelijoiden määrä on vähintään 15. Arvio maksettavasta bonuksesta on 7.000 euroa. Tämän lisäksi maksetaan suunnistajien harjoitusmatkoja lähialueelle 3.000 euroa. Kiinteä maksuosuus siis 65.000 euroa ja bonuksista ja harjoitusmatkoista noin 10.000 euroa, yhteensä 75.000 euroa.

Oppivelvollisuuden laajentamisen johdosta aiheutuu kustannuksia muun muassa opetuksessa tarvittavat oppikirjat ja muut materiaalit sekä työvälineet sekä ylioppilastutkinnon suorittamiseksi edellytettävät 5 koetta - myös hylättyjen uusiminen. Syksyllä 2023 aloittaa kolmas vuosikurssi oppivelvollisuuden laajentamisen piirissä. Neljännellä vuosikurssilla on vielä muutama opiskelija. Investoinneissa määräraha-vaaraus kannettaviin tietokoneisiin 20.000 euroa.

Vuoden 2024 koulukuljetusmenot pidetään samalla tasolla kuin vuonna 2023. Tuloja arvioidaan saatavan lukiolaisten kuljetuksista Kelalta niiden opiskelijoiden osalta, jotka käyttävät kunnan järjestämää koulukuljetusta.

Alakoulujen osalta oppilasmäärä on alkanut jo vähemmään ja esikoululaisia on vuosivuodelta yhä vähemmän. Tämä mahdollistaa toimintojen järjestämisen ja henkilöstöresurssien tarkastelun pitkällä aikavälillä alakoulujen osalta.

Lv	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	Alakoulu yht.
2021-2022	40	43	63	53	47	63	63	372
2022-2023	39	38	41	64	50	48	64	344
2023-2024	36	40	38	42	64	51	47	318
2024-2025	30	36	40	38	42	64	51	301
2025-2026	26	30	36	40	38	42	64	276
2026-2027	28	26	30	36	40	38	42	240
2027-2028	18	28	26	30	36	40	38	216
2028-2029	23	18	28	26	30	36	40	201

Niemisjärven koulun oppilasmäärä vähenee ja luokkakoot ovat pieniä. Opetus järjestetään yhdysluokkaopetuksena syksystä 2023 alkaen. Joustavassa

esi- ja alkuopetuksessa on 22 oppilasta, 3.-4. luokalla on 23 oppilasta ja 5.-6. luokalla 22 oppilasta.

Lv	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.
2022-2023	10	8	9	14	11	12	12	76
2023-2024	5	10	7	9	14	12	10	67
2024-2025	7	6	10	7	9	14	12	65
2025-2026	5	7	6	10	7	9	14	58
2026-2027	5	5	7	6	10	7	9	49
2027-2028	3	5	5	7	6	10	7	43
2028-2029	5	3	5	5	7	6	10	41

Aseman koulun virassa oleva luokanopettaja siirtyi syksyllä 2023 Kuuhanaveden koululle. Lukuvuonna 2023–2024 Asemalla on yksi määräaikainen opettaja, koska toinen virassa ollut luokanopettaja siirtyi Aseman erityisopettajaksi. Aseman koululla on ukrainalaisia oppilaita kahdeksan integroituna ikätasoiisiinsa ryhmiin, joista viisi esiopetuksessa. Heidän tukena on kaksi ukrainalaista ohjaajaa.

Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa on 38 oppilasta. Aseman koulun oppilaista seitsemän on erityisopetuksen pienryhmässä (Tähtiryhmä, oppilasmäärät merkitty sulkuihin taulukossa). Syksystä 2024 alkaen on mahdollisuus yhdistää 3.–4. luokat yhdysluokaksi (oppilaita 23). Esikoululasten määrä laskee reippaasti syksystä 2025 alkaen.

Lv	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.
2022-2023	14	12	12	23	18	11	25	115
2023-2024	18	13 (3)	11 (1)	12 (2)	24	17	9 (1)	111
2024-2025	14	17	16	12	14	24	17	114
2025-2026	7	14	17	16	12	14	24	104
2026-2027	8	7	14	17	16	12	14	88
2027-2028	4	8	7	14	17	16	12	78
2028-2029	6	4	8	7	14	17	16	72

Kuuhankaveden alakoulussa esioppilaiden määrä alkaa vähenemään. Joustavassa esi- ja alkuopetuksessa on nyt 46 oppilasta, syksyllä 2024 kymmenen oppilasta vähemmän. Myös yläkoululaisten määrä lähtee vähenemään syksystä 2024 alkaen ja se tarkoittaa, että 7. luokista tulee kaksisarjainen. Syksystä 2023 alkaen on yläkouluun perustettu toinen erityisopetuksen pienryhmä ja joustavan perusopetuksen (JOPO) ryhmässä on vain 9. luokan oppilaita.

Tämä on mahdollistanut sen, että myös 9. luokat ovat kaksisarjaisia syksystä 2023 alkaen. Toisen pienryhmän perustaminen ei nostanut tuntikehystä tämän vuoksi. 7. luokkien kaksisarjaisuus vähentää tuntikehystä 30 tuntia syksystä 2024 alkaen. 8. luokat ovat vielä kolmisarjaisia lukuvuoden 2023-2024. Kuuhankaveden yläkoulussa osa aineenopettajista on yhteisiä lukion kanssa.

Alakoulu	EK	1 lk	2 lk	3 lk	4 lk	5 lk	6 lk	YHT.
2022-2023	15	18	20	27	21	25	27	153
2023-2024	13	14	19	19	26	22	27	140
2024-2025	9	13	14	19	19	26	21	122
2025-2026	14	9	13	14	19	19	26	114
2026-2027	15	14	9	13	14	19	19	103
2027-2028	11	15	14	9	13	14	19	95
2028-2029	12	11	15	14	9	13	14	88

Yläkoulu	7 lk	8 lk	9 lk	YHT.
2022-2023	61	58	63	182
2023-2024	62	64	60	186
2024-2025	47	62	64	173
2025-2026	51	47	62	160
2026-2027	64	51	47	162
2027-2028	42	64	51	157
2028-2029	38	42	64	144
2029-2030	40	38	42	120

Taloudelliset tavoitteet	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Nettokustannukset/oppilas	9 573	10 798	11 385	587	5,4 %
Nettokustannukset/opiskelija	10 844	12 967	13 020	53	0,4 %
Nettokustannukset/aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistuva lapsi	1 911	2 942	3 109	167	5,7 %

Henkilöstö

Henkilöstön määrä (htv1) Koulutuspalvelut	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Vakituiset	45,58	50,02	52,29	2,27	4,5 %
Sijaiset	12,1	7,87	3,48	-4,39	-55,8 %
Työllistetyt	0,14		0	0	
Muut määräaikaiset	16,32	12,65	9,34	-3,31	-26,2 %
Yhteensä	74,14	70,54	65,11	-5,43	-7,7 %

htv1 = palveluksessaolopäivien lukumäärä kalenteripäivinä/ 365*(osa-aikaprosentti/100)

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Perusopetus					
Tulot	521	542	456	-86	-15,9 %
Menot	5 728	6 157	6 166	9	0,1 %
Netto	-5 207	-5 615	-5 710	-95	1,7 %
Lukio					
Tulot	31	18	24	6	33,3 %
Menot	877	1 042	1 079	37	3,6 %
Netto	-846	-1 024	-1 055	-31	3,0 %
Ammatillinen koulutus					
Tulot					
Menot	3	0	0	0	
Netto	-3	0	0	0	
Koulutuspalvelut yhteensä					
Tulot	552	560	480	-80	-14,3 %
Menot	6 608	7 199	7 245	46	0,6 %
Netto	-6 056	-6 639	-6 765	-126	1,9 %

Hyvinvointipalvelut (kansalaisopisto, kirjasto, liikunta-, kulttuuri- ja nuorisopalvelut)

Hyvinvointipalveluiden johtoajatuksena on tuottaa laadukkaita vapaa-ajan palveluja eri kohderyhmille. Hyvinvointipalveluiden perustehtävänä on olla mukana järjestämässä ennaltaehkäiseviä palveluita, mikä näkyy kustannussäästöinä korjaavan toiminnan puolella. Hankasalmen hyvinvointipalvelut pyrkii monipuoliseen yhteistyöhön kunnan eri toimialojen, kolmannen sektorin ja yritysten kanssa. Laadukkaat hyvinvointipalvelut ovat kunnassa vetoja pitovoimatekijä ja olennainen osa kuntamarkkinointia. Vuoden 2024 aikana toteutetaan toiminnallisia muutoksia, millä sopeudutaan nykyiseen ja tulevaan kehikseen. Liikuntapalveluita on kehitetty määrätietoisesti vuodesta 2020 alkaen ja vuonna 2024 valmistuu kirkonkylän liikuntapuisto, mikä on hyvinvointipalveluiden suurin investointi lähihistoriassa. Hyvinvointipalveluiden avustuskokonaisuuden muutos toteutetaan 2024 vuoden aikana. Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisoavustukset kasataan yhdeksi kokonaisuudeksi kulttuuripalveluiden budjetin alle.

Kansalaisopisto vastaa Hankasalmen ja Konneveden vapaan sivistystyön koulutuksesta ja tuottaa elinikäisen oppimisen palveluja. Kansalaisopisto on merkittävä palvelu ennaltaehkäisemisen näkökulmasta muun muassa seniorien osalta. Kursseilla ylläpidetään terveyttä, muistia sekä annetaan mahdollisuus sosiaaliin kontakteihin. Kansalaisopisto toimii taajamien lisäksi kylillä, mikä tuo kuntalaisille aidon mahdollisuuden lähipalveluun. Kansalaisopisto tarjoaa yleissivistävää opetusta ja luentoja mahdollisuuksien mukaan eri oppiaineissa. Valtionavun turvin on mahdollista järjestää koulutusta kohtuuhintaisesti, mikä tasoittaa taloudellisessa mielessä muun muassa sosiaalista eriarvoisuutta. Tavoitetuntimääräksi arvioidaan 6000 opetustuntia. Opiston kokonaistuntimäärä on laskenut huippuvuosista väestökehityksen ja koronapandemian seurauksena. Yleissivistyksen lisäksi kansalaisopisto on merkittävä työllistäjä alueella. Kansalaisopistossa työskentelee vuosittain noin 70 tuntiopettajaa. Kansalaisopisto on merkittävä yhdyspinta ennaltaehkäisevässä toiminnassa. Konnevedellä tapahtuvaa opistotoimintaa kehitetään yhteistyössä Konneveden kunnan kanssa, millä lisätään toiminnan vaikuttavuutta.

Kulttuuripalvelut on alusta kunnassa tapahtuvalle kulttuuritoiminnalle. Pääpaino toiminnassa on yh-

teistyöverkoston ylläpitämisessä. Kulttuuripalvelut järjestää itsenäistä toimintaa melko vähäisesti, mutta toimivalla yhteistyöllä (yhdistykset, seurakunnat, kunnan eri sektorit, maakunnallinen yhteistyö) on mahdollista luoda kuntalaisille monimuotoisia palveluita ja tapahtumia. Yhdyspintatyötä kehitetään yhteistyössä hyvinvointialueen, Keski-Suomen liiton ja alueen kuntien kanssa. Hyvinvointipalveluiden avustuksilla voidaan tehokkaasti tukea Hankasalmella tehtävää kulttuuritoimintaa. Laadukkaasti järjestetyllä kulttuuripalvelulla on mahdollista luoda hyvinvointia ja ennaltaehkäistä ongelmia. Osallisuus ja yhteisöllisyys ovat tärkeä osa kulttuuripalveluiden toimintaa. Toiminta kohdistuu eri ikäryhmiin; lapsiin, nuoriin, työssäkäyviin ja eläkeläisiin. Vuoden 2023 Teaviisari -kyselyssä Hankasalmen kulttuuri -osio ylitti kansallisen keskiarvon kokonaisuutta mitattaessa 72/71. Mitattavista osaluista korostui osallisuus sekä muut ydintoiminnot, mitkä ylittivät kansallisen keskiarvon (80/78) ja (100/82). Suuri pistemäärä osallisuudessa kuvastaa järjestöyhteistyön merkitystä kunnan strategiassa.

Kirjasto edistää aktiivista kansalaisuutta ja yhteiskunnallista osallisuutta tarjoamalla tiloja kohtaamiin, kokoontumiseen, tapahtumiin ja näyttelyihin. Kirjasto on kaikenikäisten kuntalaisten maksuton ja palveleva rajapinta lukevaan ja liikkuvaan elämäntapaan. Vuoden 2024 painopistealueena on kuntalaisten liikkuvan elämäntavan edistäminen. AVI-rahoitteisessa Kirjasto liikuttaa -hankkeessa kehitetään kirjaston roolia osana kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistäviä tieto-, neuvonta- ja lainauspalveluja. Kirjasto ehkäisee palvelutarjonnallaan myös digisyrjäytymistä tarjoamalla digiasioinnin tueksi laitteistot, verkkoyhteydet sekä digiopastusta akuutteihin ongelmiin. Kirjasto tukee tasavertaisesti lukemiskulttuuria tarjoamalla lähipalveluja pääkirjaston tiloissa, Aseman kirjastossa ja Niemisjärven koulukirjastossa.

Hankasalmen kirjaston TEAvisari-kyselytulokset vuodelta 2023 ylittivät jonkun verran valtakunnalliset vertailuluvut. (Sulkumerkkien sisällä vertailukuina Hankasalmi/koko maan keskiluvut). Fyysiset kirjastokäynnit/asukas 10,4 (100/72), lainaajia/asukasluku% 33 (50/50). Tapahtumiin osallistujat/1000 asukasta kohden toteutui erittäin hyvin (100/69). E-aineistokuluissa/asukas saavutettiin keskitaso, mutta kirjastoaineisto- ja kirjojen hankintakuluissa/asukas alitettiin valtakunnalliset keskiluvut. Hankasalmella kirjaston määrärahat jakautuvat kol-

meen eri kirjastopisteeseen. Kirjastopalvelujen saatavuus toteutuu hyvin: yli 83 % (83/94) kunnan asukkaista asuu enintään 10 km päässä kirjastosta.

Liikuntapalvelujen tehtävänä on ylläpitää sekä edelleen kehittää kaikenikäisten ja -kuntoisten hankasalmelaisten mielekkäitä ja innostavia mahdollisuuksia terveyttä ja hyvinvointia edistävään liikkumiseen. Toimintaa ohjaa kunnanvaltuuston vuonna 2023 hyväksymä Hankasalmi liikkuu -liikkumisohjelma, joka täydentää kuntastrategiaa. Ohjelman päätavoitteeksi on asetettu liikunnallisen elämäntavan edistäminen Hankasalmella poikkihallinnollisessa ja verkostomaisessa yhteistyössä. Liikkumisohjelman vuoteen 2028 tähtäävänä visiona on liikkumaan innostavan kunnan identiteetti.

Keskeisimmät keinot fyysisen aktiivisuuden edistämiseen ja kynnysten madaltamiseen on kirjoitettu liikkumisohjelman osatavoitteiksi. Niitä ovat paikallisen koordinaation ja yhteistyön vahvistaminen, liikuttavien ja mahdollistavien mielikuvien tukeminen, osallisuus ja yhdenvertaisuus sekä liikuttavien ympäristöjen systemaattinen kehittäminen. Nämä kaikki ovat paitsi koko kunnan myös ylikunnallisen yhteistyön asioita. Liikuntapalvelut pyrkii aktiiviseen vuorovaikutukseen myös yli totunnaisten raja-aitojen.

Liikkumaan innostavassa kunnassa tarvitaan turvallisista ja toimivia tiloja sekä välineitä, vaihtoehtoja tarjoavia kiinnostavia liikuntaympäristöjä sekä edelleen vahvistuvaa yhteistyötä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa. Riittävän käyttötalousresursoinnin lisäksi toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen edellyttää investointipanoksia sekä hankkeistamiseen tukeutuvaa ulkoista rahoitusta. Esimerkiksi liikunnallisen elämäntavan paikallisella kehittämisavustuksella on luotu Hankasalmelle kattava ja laadukas liikuntaneuvonnan palveluketju aidosti poikkihallinnollisella yhteistyöllä.

Olosuhdekehittämisen mahdollisuuksia vahvistavat merkittävästi liikuntapaikkarakentamisen harkinnanvaraiset valtionavustukset. Talouden vuosisuunnittelussa viitteellisenä vertailuarvona on käytetty kuntakokoluokan keskimääräistä panostusta liikkumisen edistämiseen.

Nuorisopalvelut tukee nuorten kasvua ja itsenäistymistä, edistää aktiivista kansalaisuutta ja sosiaalista vahvistumista sekä parantaa kasvu- ja elinoloja. Nuorisotyötä tekevät yhteistyössä nuorisotyöntekijät (50 % koulunuorisotyötä), etsivät nuorisotyöntekijät ja nuorten työpajaohjaajat. Nuorille järjestetään muun muassa vapaa-ajanviettomahdollisuuksia tilojen ja toiminnan muodossa sekä annetaan tukea ja neuvontaa. Koulunuorisotyön jalkauttaminen ja toimintaresurssien lisääminen koulun arkeen, nuorisotyön sisällön ja kohdentamisen kehittäminen, nuorten osallisuus ja hyvinvoinnin edistäminen ovat vuoden 2024 painopisteenä.

Kohdennettuun nuorisotyöhön kuuluu nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö. Päätehtävänä on tukea nuorten elämäntaitoa ja sosiaalista vahvistumista ja yhteiskuntaan sijoittumista. Ennaltaehkäistä 15–29-vuotiaiden nuorten syrjäytymistä sosiaalisen vahvistamisen menetelmillä sekä tukea nuoria, jotka ovat syrjäytymisvaarassa. Vuoden 2024 painopistealueita ovat toimintojen sopeuttaminen hyvinvointialueen ja TE-palvelut 2024 tuomiin muutoksiin sekä kuntarajat ylittävän toiminnan kehittäminen. Laadukkaan perustoiminnan pohjalta on hyvä keskittää, yhdistää ja kehittää jo hyvin toimivaa yhteistyötä etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan välillä. Kohdennettu nuorisotyö keskitetään Taitotuvalle siirtämällä etsivien toimisto pysyvästi sinne ja siirtymäajalla vähennetään etsivä nuorisotyöntekijöiden määrä yhteen. Nuorten työpajatoiminnalle laaditun strategian (2023) huomioiminen ja arviointi toiminnan kehittämistyössä.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat hyvinvointipalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Asiakkaat	Asiakaslähtöisyys palvelujen järjestämisessä ja viestinnässä	Vuorovaikutuksellinen kuuleminen ja hyvän hallinnon takeen mukainen virkamiestyö, tarkoituksenmukaisten palvelujen järjestäminen	Asiakasmäärät ja aukiolotunnit, asiakaspalautte, kohdennettu viestintä (mm. nuoriso, seniorit)	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Henkilöstö	Hyvinvointipalveluiden henkilöstön yhteenkuuluvuuteen, työhyvinvointiin ja joustavuuden edellytyksiin satsaaminen niin, että palvelutarjonnassa hyödynnetään eri sektoreiden vahvuudet ja rahoitus.	Henkilöstön osallistaminen ja jaetun asiantuntemuksen hyödyntäminen yli sektorirajojen. Edellytykset työssä kehittymiseen.	Toteutuneet koulutuspäivät, työtyytyväisyyskyselyn tulokset, kehityskeskustelujen toteutuminen, sairauspoissaolojen määrä	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Infra	Kohtaamis- ja liikuntapaikkojen kehittäminen. Laatutason määrittäminen liikuntapaikoille. Toimiltojen turvallisuus ja viihtyisyys.	Investoinnit sekä yhteistyöverkostot ja yhteiskehittäminen. Liikunta- ja luontokohteiden kunnossapito tarkennuksin, palautejärjestelmän kehittäminen mm. digitaalisuuden hyödyntäminen.	Asiakaskokemukset (laadullinen palaute). Toteutuneet investoinnit ja hankkeet. Toimiltojen data (esim. huoltotoimet liikunta- ja luontokohteissa). Turvallisuussuunnitelmien vaiheittainen käyttöönotto.	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Liikunnan moninaisuuden ja liikuntaneuvonnan kehittäminen	Terveiden ja koetun hyvinvoinnin lisääminen liikunnan avulla; liikumisohjelman toteuttaminen ajankohtaisin painotuksin.	Eri toimijoiden yhteensaattaminen ja esilletuonti sekä koordinaatio. Liikuntaneuvonta osana terveydenedistämistyötä	Liikuntaryhmien määrä, liikuntaneuvonnan tavoittavuus (yksilöt, ryhmät, tapahtumat)	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Digitaalisten palvelujen kehittäminen	Digisyrjäytymisen ehkäiseminen ja digitaalisten palvelujen laajempi käyttö; saavutettavuuden edistäminen mm. hyvinvointialueen palvelut	Kaikien ikäisten digiopastaminen	Digitoiminnan järjestäminen	Hyvinvointipäällikkö, esimiehet
Elinvoimaisuuden vahvistaminen	Yhteistyö järjestö- ja tapahtumakentällä, avustusmenettelyn kehittäminen	Yhteisöllisyyden vahvistaminen; yhteistyötapahtumien, harrastusten ja järjestötoiminnan mahdollistaminen	Toimijatapaamiset, yhteistapahtumat	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö
Nuorisotyön kehittäminen ja nuorten osallisuuden aktivoiminen	Oppilaan/opiskelijan kuuleminen ja osallistaminen, nuorisovaltuustotoiminta	Koulunuorisotyön toimintamalli	Hankeraportti, hankkeen juurruttaminen osaksi perusnuorisotyötä hankkeen päättyttyä.	Esimiehet, hyvinvointipäällikkö

Taloudelliset tavoitteet

Hyvinvointipalveluiden henkilöstörakenteita on jo aiemmin kevennetty tehtäviä yhdistelemällä muun muassa liikuntasihteerin tehtävät kansalaisopiston suunnittelijaopettajan tehtävään ja kulttuurisihteerin tehtävät hyvinvointipäällikön tehtävään. Kansalaisopiston opistosihteerin tehtävään on yhdistetty sekä kulttuurin ja liikunnan toimistotehtävät sekä myös varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen laskutus. Nuorten työpajan ja etsivien nuorisotyöntekijöiden palkkakustannuksiin haetaan vuosittain valtionavustusta. Kohdennetun nuorisotyön toimintaa ja työtehtäviä keskitetään ja muokataan niin, että hallitulla siirtymäajalla vähennetään etsivä nuorisotyöntekijöiden määrä yhteen. Hankekausi viedään

loppuun 1,5 htv resurssilla, mutta uudelle hankekaudelle haetaan avustusta AVI:ltä yhdelle etsivälle ja kahdelle työpajaohjaajalle. Nykyinen hankekausi päättyy 31.7.2024.

Taloudellisuutta haetaan myös moninaisella yhteistyöllä eri toimijoiden kanssa. Tapahtumia ja palveluja tuotetaan ja yhteiskehitetään järjestöjen, kunnan muiden hallintokuntien, yrittäjien sekä alueellisten ja valtakunnallisten verkostojen kanssa.

Ympäristötoimelta ostettavaan liikuntapaikkojen hoitoon varataan 85.000 euroa. Hankasalmi-liikkuu jatkohankkeelle on varattu 71.000 euron määräraha, johon odotetaan saavan 35.500 euroa hanke- rahoitusta.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Kirjastopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	73,19	77,15	79,24	2,09	2,7 %
Kulttuuripalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	16,57	16,83	18,15	1,32	7,8 %
Liikuntapalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/asukas	48,87	55,9	52,53	-3,37	-6,0 %
Nuorisopalveluiden käyttötalouden nettomenot, euroa/alle 29-vuotiaat asukkaat	129,36	161,62	160,28	-1,34	-0,8 %
Kansalaisopiston käyttötalouden nettomenot, euroa/opetustunti	55,43	52,91	58,60	5,69	10,8 %
Opetustuntien lukumäärä	6 016	6 600	6 000	-600	-9,1 %

Henkilöstö

Hyvinvointipalveluiden henkilöstöön kuuluu vakinaisia työntekijöitä 8,4 henkilötyövuotta, joista 4 työntekijää kirjastossa, 1,5 nuorisopalveluissa ja loput 2,9 työntekijää kansalaisopistossa, kulttuurissa ja liikunnassa. Nuorisopalveluissa on 3,5 määräaikaista hanketyöntekijää ja kansalaisopistossa

sivutoimisia tuntiopettajia vuosittain noin 70, joka vastaa 9,7 henkilötyövuotta. Hyvinvointipalveluiden henkilöstön yhteenkuuluvuuden, yhteisten tavoitteiden ja uusien tilojen myötä päästään hyödyntämään henkilöstön osaamista ja vahvuuksia tehokkaammin ja tuottamaan palveluja asiakaslähtöisesti.

Henkilöstön määrä (htv1) Hyvinvointipalvelut	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Vakituiset	7,4	7,9	8,36	0,46	5,8 %
Muut määräaikaiset*	14,99	16,9	14,93	-1,97	-11,7 %
Oppisopimus	0,85	1,5	0,33	-1,17	
Yhteensä	23,24	26,3	23,62	-2,68	-10,2 %

*noin 70 sivutoimista tuntiopettajaa vuosittain, 9,7 htv muut määräaikaiset

Käyttötalouden tulot ja menot	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Kansalaisopisto					
Tulot	106	103	103	0	0,0 %
Menot	440	452	455	3	0,7 %
Netto	-334	-349	-352	-3	0,9 %
Kulttuuripalvelut					
Tulot	2	3	4	1	33,3 %
Menot	78	82	87	5	6,1 %
Netto	-76	-79	-83	-4	5,1 %
Kirjastopalvelut					
Tulot	5	11	17	6	54,5 %
Menot	342	372	382	10	2,7 %
Netto	-337	-361	-365	-4	1,1 %
Liikuntapalvelut					
Tulot	49	58	62	4	6,9 %
Menot	274	320	303	-17	-5,3 %
Netto	-225	-262	-241	21	-8,0 %
Nuorisopalvelut					
Tulot	202	165	156	-9	-5,5 %
Menot	341	345	328	-17	-4,9 %
Netto	-139	-180	-172	8	-4,4 %
Hyvinvointipalvelut yhteensä					
Tulot	364	340	342	2	0,6 %
Menot	1 475	1 571	1 555	-16	-1,0 %
Netto	-1 111	-1 231	-1 213	18	-1,5 %

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on ennaltaehkäistä syrjäytymistä sekä tukea huoltajia kasvatustyössä ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatus kattaa ikävuodet 0–6 eli lapsen elämän ensi vuodet vauvaiästä peruskoulun aloittamiseen asti.

Hankasalmella kunnallista varhaiskasvatusta järjestetään kolmessa päiväkodissa ja perhepäivähoitona hoitajan kotona. Sillankorva kirkonkylällä koulukeskuksen yhteydessä tarjoaa 50 hoitopaikkaa, Metsätähden vuorohoitopäiväkotia Asemalla palvelutalon yhteydessä 30 paikkaa ja Sinisiipi Niemisjärven koulun yhteydessä 21 paikkaa. Perhepäivähoitopaikkoja on viidellä hoitajalla yhteensä 20. Koko kunnan kokopäiväisten sijoituspaikkojen määrä on 121 paikkaa.

Perhe voi valita kotihoidontuen vaihtoehtona kunnalliselle varhaiskasvatukselle. Kotihoidon tukeen on oikeus, jos alle 3-vuotiasta lasta hoidetaan kotona. Muista alle kouluikäisistä sisaruksista voidaan myös maksaa kotihoidon tukea. Etuuden maksaminen päättyy viimeistään, kun perheen nuorin lapsi täyttää 3 vuotta. Kotihoidon tukeen kuuluu hoitoraha, johon eivät vaikuta perheen tulot sekä hoitolisä, johon vaikuttavat perheen yhteenlasketut tulot. Kotihoidon tukea ei voi saada lapsesta, joka on

kunnallisessa päivähoitossa. Kuntalisää Hankasalmella ei makseta. Hankasalmella ei myöskään järjestetä yksityistä varhaiskasvatuspalvelua.

Varhaiskasvatuslain ja asiakasmaksulain muutoksilla valtakunnallisesti pyritään vaikuttamaan alle kouluikäisten lasten varhaiskasvatukseen osallistumisasteeseen. Erityisesti alle 3-vuotiaiden osuus varhaiskasvatukseen aloittaneista on kasvanut viime vuodesta. Väestörekisterin tilaston 31.12.2022 mukaan kunnassa oli 0–5-vuotiaita lapsia 123 ja esiopetusikäisiä 40 lasta, yhteensä 163. Varhaiskasvatukseen tietovarannon (Varda) mukaan varhaiskasvatukseen on osallistunut 123 lasta 31.12.2022. Osallistumisaste on ollut 70 %. Tulevana vuonna arvioidaan osallistumisasteen vielä nousevan.

Varhaiskasvatuksessa on meneillään tasa-arvohanke, minkä painopistettä siirretään enemmän vastaamaan lasten eriaikaisen tuen tarpeeseen. Tällä hetkellä kunnan omat varhaiskasvatuspaikat riittävät nykyiselle lapsimäärälle. Jos osallistumisaste nousee, edellyttää se sijoituspaikkojen lisäämistä henkilöstöä lisäämällä. Perhepäivähoidon osalta haasteena on ollut se, että perhepäivähoitajia on vähemmän aikaisempiin vuosiin verrattuna eikä tilalle löydy sitoutuneita ja ammattitaitoisia perhepäivähoitajia. Lisäksi perheet haluavat tuoda lapsiaan enemmän päiväkoteihin.

Huoltajat ilmoittavat lastensa hoito- ja loma-ajat sähköisesti varhaiskasvatusyksiköihin, minkä pohjalta tehdään työvuorosuunnittelua ja loma-ajan supistetun varhaiskasvatukseen suunnittelua. Vuonna 2024 ICT-palveluiden menot eivät pitäisi merkittävästi nousta.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Laadukkaat ja osallistavat varhaiskasvatuspalvelut 2024				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Perhepäivähoidon säilyttäminen	Perhepäivähoitajien työssä jaksaminen. Perhepäivähoidon säilyttäminen vaihtoehtona päiväkodeille eli pito- ja vetovoima.	Veon kotikäynnit, puhelinyhteys, yhteiset retket, satutunnit, musiikkituokiot, tapaamiset koko porukalla, perheille tiedottaminen. Tasa-arvohanke.	Kotikäyntien määrä ja koulutukseen osallistumiskerrat. Perhepäivähoitajien määrä. Tiimitapaamiset. Hanketyöntekijän toteutuneet käynnit.	Jokainen perhepäivähoitaja, varhaiskasvatuspäällikkö, varhaiskasvatuksen erityisopettaja
Lakisääteisen kolmiportaisen tuen järjestäminen varhaiskasvatuksessa / Inklusiivisen varhaiskasvatuksen periaatteet	Lasten tuen tarpeeseen vastaaminen arjessa.	Tukeen vastaaminen viipymättä, sen on oltava jatkuvaa ja kokoaikaista. Yleisen tuen näkyminen arjessa. Lähipalveluperiaate. Veon työpanos.	Henkilöstön riittävyys. Meneillään oleva tasa-arvohanke. Tuen toteutumisen arvioiminen säännöllisesti.	Varhaiskasvatuspäällikkö, päiväkodin johtajat, koko henkilöstö
Hyvinvointia lisäävä Hankasalmi	Liikunta osana jokapäiväistä toimintaa, terveysliikunta, liikuntamyönteisyys. Hyvän ravitsemuksen ja unen merkitys hyvinvoinnille.	Liikunnan vuosikello. Päiväkodin liikuntavastaava ja koko varhaiskasvatuksen liikunnan koordinaattori. Kunnan liikuntakoordinaattorin palvelujen hyödyntäminen. Ravitsemustyöryhmä.	Ohjattujen liikuntatuokioiden määrä. Liikunnan vuosikello jokaisessa yksikössä. Kokoontumiskerrat ravitsemustyöryhmän kanssa.	Koko henkilöstö
Viihtyisä ja voimaannuttava Hankasalmi				
Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus	Mahdollistetaan lasten päivittäiset valinnat sukupuolesta, syntyperästä tai kulttuurista riippumatta. Kiinnitetään päivittäiseen tasavertaisuuden mahdollistavaan ilmapiiriin.	Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmat yksiköittäin sekä niiden kirjaaminen ja arvioiminen säännöllisesti.	Kyselyt, asiakkailta saatu palaute, omavalvonta.	Koko henkilöstö
Työhyvinvointi	Henkilöstön jaksamisen tukeminen	Positiivisuus, huomaa hyvä. Yksilö- ja ryhmätyönohjaus.	Toteutuneet yksilö- ja ryhmätyönohjaus	Esihenkilöt/Koko henkilöstö

Taloudelliset tavoitteet

1.8.2021 voimaan tulleet uudistukset varhaiskasvatusta laissa ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa vaikuttavat vuoden 2024 talousarvioon. Erityisesti 1.3.2023 voimaan tullut asiakasmaksulaki pienensi merkittävästi varhaiskasvatusmaksuja. Samaan aikaan se myös on lisännyt varhaiskasvatuksen osallistumisastetta. VAKA-lain (§36) muutoksen mukaisesti laissa määritellyistä lasten ja aikuisten välisistä suhdeluista ei ole henkilöstön poissaolosta johtuvista syistä sallittua poiketa missään olosuhteissa. Tämä edellyttää riittävän varahenkilöstön resursointia varhaiskasvatukseen. Nykyinen varahenkilömäärä ei pysty takaamaan lain vaatimuksia ja sijaisen saamista yllättäviin, samanaikaisiin poissaoloihin.

Henkilöstön lain mukainen mitoitus muuttaa henkilöstörakennetta siten, että poistuman kautta vapautuvien lastenhoitajien tilalle on harkittava palkkattavaksi varhaiskasvatuksen opettajia tai sosionomeja siirtymäsäädöksen nojalla, jonka mukaan 1.1.2030 henkilöstöstä 2/3 tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin pätevyys. Vuoden 2025 alusta eläköityy yksi päiväkodin johtaja.

Varhaiskasvatuksen henkilöstöstä päiväkotien johtajat, varhaiskasvatuksen opettajat ja erityisvarhaiskasvatuksen opettaja ovat siirtyneet OVTES:n piiriin 1.9.2021 alkaen. Palkkamenot ovat kasvaneet yleiskorotusten ja paikallisten järjestelyvaraerien myötä 1.6.2023 alkaen. Aikaisempiin vuosiin verrattuna osa-aikatyö on vähentynyt, mikä näkyy kasvavina palkkamenoina. Lisäksi Sillankorvan päiväkodissa on paljon lapsia, joten sen yksikön kohdalla palkkamenot näyttävät suurina lain mukaisen henkilöstömitoituksen vuoksi.

Perhepäivähoitajien palkkamenoihin tuli korotusta 1.6.2023 alkaen, kun he saivat yleiskorotuksen lisäksi paikallista järjestelyvaraerää. Tavoitteena on perhepäivähoidon säilyttäminen osana kunnan varhaiskasvatuspalveluja. Mikäli emme saa yhden eläköityvän tilalle palkattua uutta perhepäivähoitajaa, niin se vaikuttaa palkkamenoihin pienentävästi. Toisaalta se lisää päiväkotien painetta järjestää varhaiskasvatusta.

Asiakasmaksulain muutos 1.3.2023 alkaen laskee asiakasmaksuja merkittävästi, minkä vuoksi maksutuottoja ei tule samalla tavalla kuin aiempina vuosina. Varhaiskasvatus myy ja ostaa hoitopaikkoja

seutukunnilta ja muilta lähikunnilta. Vuonna 2024 myynti ja osto on arvioitu tämän hetken tilanteen mukaan. Hoitopaikkoja myydään seutukunnan ulkopuolelle neljä paikkaa lakiin perustuen. Hankasalmi ostaa yhden hoitopaikan seutukunnalta. Myynnin osuus noin 28.800 euroa ja ostojen noin 14.500 euroa. Kotihoidontuen osuus tulee pienenevän entisestään.

Taloudelliset mittarit

Taloudellisena mittarina on edelleen kaava nettomenot jaettuna 31.12. hoidossa olleiden lasten määrällä on menot/lapsi/vuosi. Nettomenoista on vähennetty kotihoidontuen osuus.

Taloudelliset tavoitteet	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Varhaiskasvatuksen nettokustannukset/hoidossa olleet lapset/vuosi	12 107	13 901	14 852	951	6,8 %

Henkilöstö

Vuoden alusta 2025 päiväkodin johtaja eläköityy. Tähän tehtävään tarvitaan mahdollisesti uusi henkilö. Työkiertoa ja siirtoja on hyödynnetty ja hyödynnetään ensin vapautuvia tehtäviä täytettäessä. Henkilöstömitoituksessa tulee jatkossa huomioida ilmoitusvelvollisuus sekä kolmiportainen tuki ja sen järjestäminen. Perhevapailla olevia henkilöitä on kaksi ja heidän tilallaan on sijaiset. Perhevapaat jatkuvat ainakin osittain koko suunnitelmavuoden. Lisäksi yksi perhepäivähoitaja on palkattomalla vapaalla kesälle 2024 saakka.

Vuoden 2024 suunnitelma henkilöstöstä koostuu: vakituisessa työ/virkasuhteessa 24,9 henkilötyövuotta, sijaisia 1,9 henkilötyövuotta, muut määräaikaiset 3,08 htv, joista hankkeessa 0,58 htv. Yhteensä 29,88 henkilötyövuotta, jossa on vähennystä edelliseltä vuodelta 2,32 henkilötyövuotta johtuen eläköitymisistä.

1.8.2021 uudistettu varhaiskasvatuslain pykälä 36 edellyttää, että suhdeluvuista ei saa poiketa henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Varhaiskasvatuksen henkilöstössä on neljä resurssityöntekijää, yksi varhaiskasvatuksen opettaja, joka on

määräaikaisesti muutettu varhaiskasvatuksen lastenhoitajan toimeksi, ja kolme lastenhoitajaa. Opettajan työpanos menee OVTES:n mukaisen opettajien SAK-ajan (13 % työajasta suunnitteluun lapsiryhmän ulkopuolella) ja johtajien / varajohtajien sijaistamisiin ryhmissä. Lisäksi varhaiskasvatuksessa on valtakunnallisena haasteena erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien rekrytoiminen ja sijaisten saaminen.

Lisäksi 1.8.2022 varhaiskasvatuslakiin tuli voimaan 15 a § oikeus varhaiskasvatuksessa annettavasta tuesta, jonka mukaan varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada hänen yksilöllisen kehityksensä, oppimisensa ja hyvinvointinsa edellyttämää tukea osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa viivytyksettä tuen tarpeen ilmetyä. Jos päiväkodissa on yksi tai useampi vammaisen tai 15 a §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitetun tuen tarpeessa oleva lapsi, on tämä otettava huomioon lasten taikka 1 momentissa tarkoitettujen henkilöiden lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten avustajaa. Avustajaa ei lueta 1 momentissa tarkoitettuun mitoitukseen. Tästä syystä talousarviossa esitetään yhden ryhmäavustajan palkkaamista määräaikaisesti vuoden ajalle. Henkilöstömeno 30.100 euroa vuodessa.

Henkilöstön määrä (htv1) Varhaiskasvatuspalvelut	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Vakituiset	23,3	28,1	24,9	-3,2	-11,4 %
Sijaiset	5,13	2,1	1,9	-0,2	-9,5 %
Työllistetyt	1,71		0	0	
Muut määräaikaiset	3,66	2	3,08	1,08	54,0 %
Oppisopimus	0,35		0	0	
Yhteensä	34,15	32,2	29,88	-2,32	-7,2 %
Käyttötalouden tulot ja menot					
	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Päiväkoti Sillankorva					
Tulot	67	41	47	6	14,6 %
Menot	616	664	780	116	17,5 %
Netto	-549	-623	-733	-110	17,7 %
Päiväkoti Metsätähti					
Tulot	28	20	14	-6	-30,0 %
Menot	489	580	541	-39	-6,7 %
Netto	-461	-560	-527	33	-5,9 %
Päiväkoti Sinisiipi					
Tulot	28	29	25	-4	-13,8 %
Menot	344	396	381	-15	-3,8 %
Netto	-316	-367	-356	11	-3,0 %
Perhepäivähoito					
Tulot	20	20	12	-8	-40,0 %
Menot	262	254	217	-37	-14,6 %
Netto	-242	-234	-205	29	-12,4 %
Lasten kotihoidontuki					
Tulot					
Menot	125	142	132	-10	-7,0 %
Netto	-125	-142	-132	10	-7,0 %
Varhaiskasvatuksen hankkeet					
Tulot	66	58	23	-35	-60,3 %
Menot	84	53	29	-24	-45,3 %
Netto	-18	5	-6	-11	
Varhaiskasvatuspalvelut yhteensä					
Tulot	209	168	121	-47	-28,0 %
Menot	1 920	2 089	2 080	-9	-0,4 %
Netto	-1 711	-1 921	-1 959	-38	2,0 %

Ympäristölautakunta

Ympäristötoimen toimialalla vuosittaisena perusajatuksena on, että tilat ja palvelut eivät ole itsetar koitus, vaan ovat palvelemissa käyttäjien toimintaa. Strategian mukaisesti kaikilla ympäristötoimen toiminta-alueilla tukeudutaan oman tuotannon

lisäksi yhteistyöhön sekä kunnallisten, että liiketoiminnallisten kumppaneiden kanssa. Oman toiminnan voimavarana on palveluhenkinen, motivoitunut ja aktiivisesti osaamistaan kehittävä henkilöstö.

YMPÄRISTÖTOIMI (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Myyntituotot	2 637	2 290	2 308	18	0,8 %
Maksutuotot	2	2	2	-1	-25,0 %
Tuet ja Avustukset	2			0	
Muut toimintatuotot	2 013	2 549	2 488	-61	-2,4 %
TOIMINTATUOTOT	4 654	4 841	4 798	-44	-0,9 %
Henkilöstökulut	1 840	1 668	1 652	-16	-1,0 %
Palvelujen ostot	1 314	1 058	1 125	67	6,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	1 268	1 187	1 205	18	1,5 %
Avustukset	90	90	90	0	0,0 %
Muut toimintakulut	632	652	694	42	6,4 %
TOIMINTAKULUT	5 144	4 655	4 766	111	2,4 %
TOIMINTAKATE	-490	186	32	-155	-83,1 %
Suunnitelman mukaiset poistot	1 387	1 413	1 451	38	2,7 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Ympäristölautakunta					
Tulot					
Menot	18	33	37	4	12,1 %
Netto	-18	-33	-37	-4	12,1 %
Koronasta aih.kustannukset, ympäristö					
Tulot					
Menot	4	1	0	-1	-100,0 %
Netto	-4	-1	0	1	-100,0 %
Maa- ja metsäomaisuus					
Tulot	32	28	26	-2	-7,1 %
Menot	4	1	2	1	
Netto	28	27	24	-3	-11,1 %
Löytöeläimet					
Tulot					
Menot	7	7	7	0	0,0 %
Netto	-7	-7	-7	0	0,0 %
Rakennustarkastus yhteistyö					
Tulot	1				
Menot	65	72	72	0	0,0 %
Netto	-64	-72	-72	0	0,0 %
Ympäristönsuojelu yhteistyö					
Tulot					
Menot	64	73	73	0	0,0 %
Netto	-64	-73	-73	0	0,0 %
Ympäristöterveydenhuolto					
Tulot					
Menot		175	175	0	0,0 %
Netto		-175	-175	0	0,0 %
Ympäristölautakunta yhteensä					
Tulot	33	28	26	-2	-7,1 %
Menot	162	362	366	4	1,1 %
Netto	-129	-334	-340	-6	1,8 %

Ympäristötoimen talousarvio vuodelle 2024 on laadittu valtuuston hyväksymän strategian mukaisesti.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Koko ympäristötoimea koskettava kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden lähtökohta on motivoitunut ja koulutettu henkilöstö. Strategian mukaisia tavoitteita ovat muun muassa esimiestöminnan kehittäminen ja työssäjaksamiseen panostaminen.

Laadukkaat palvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Motivoitunut ja koulutettu henkilöstö	Tarpeisiin perustuva koulutussuunnitelma, jota tullaan toteuttamaan.	Osoitetaan sisäisiin ja ulkoisiin koulutuksiin.	3 pv/hlö/vuosi	Kaikki esimiehet
	Esimiestötoiminnan kehittäminen.	Esimiestyössä painotetaan vuorovaikutusta ja aktivoidaan hallinnon avoimuutta.	Kehityskeskustelut, työtyytyväisyyskysely	
	Kiinnitetään työssä jaksamiseen erityistä huomiota.	Tyhy-toiminta	2 iltapäivää/vuosi Kunnossa kaiken ikää -ryhmät.	

Talon palvelut

Talon palveluissa on sopeuduttu vuoden 2023 aikana hyvinvointialueuudistuksen tuomiin muutoksiin, mitkä näkyivät etenkin laitoshuollossa ja ruokapalvelussa. Kiinteistöhuoltopalvelut tuotettiin kaikille kunnan omistamille kiinteistöille kuten ennen muutostakin.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Talon palvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on tuottaa kunnan toimitiloihin taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettuja palveluja. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle on tuottaa puhtauspalvelu sopimusten mukaisesti sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Ruokapalvelun toimitiloissa toimitaan elinkaariajattelulla ja tuotetaan laadukkaita ruokapalveluita. Yksi strategian mukaisista tavoitteista on myös nostaa käytettävien raaka-aineiden kotimaisuusastetta. Kiinteistöhoiton kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähtökohta on tuottaa kunnan toimitiloihin sekä kiinteistöyhtiö Hakalle taloudellisesti ja tehokkaasti tuotettua kiinteistöhoitoa. Pääpainopisteenä suunnitelmakaudelle on varmistaa toiminnalla käyttäjille turvallinen toimintaympäristö sekä työntekijöiden työssä jaksamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Keskeisimmät riskit strategian mukaisten tavoitteiden toteutumislle ja miten riskit hallitaan

Laitoshuolto

Pienen organisaation on vaikea vastata tulevaisuuden nopeisiin, haastaviin muutoksiin, joissa puhtauspalvelun tasoa joudutaan äkisti nostamaan ja resursseja lisäämään. Koulutukseen panostetaan riittävästi sekä uusi osaaminen jalkautetaan kaikille työntekijöille. Työntekijöiden työssäjaksamiseen tulee jatkossakin panostaa.

Kiinteistöhuolto

Kiinteistöhoiton organisoiminen olemassa olevalla henkilöstöllä niin, että kiinteistöt tulee huollettua ja hoidettua tehokkaasti ajatellen pitkää elinkaarta. Henkilöstön ikääntyessä työssä jaksaminen ja lähivuotien usean kiinteistöhoitajan eläköityminen voi olla haaste. Virkistäytymispäivillä ja kehityskeskusteluilla haetaan apua työssä jaksamiseen. Tulevaisuudessa on pohdittava, tuleeko osa strategian mukaisista palveluista tuottaa ostopalveluina.

Ruokapalvelu

Raaka-aineiden saatavuuden haasteet sekä hintojen tuntevat nousut tulevat kenties näkymään tulevina aikoina yhä laajenevissa määrin. Pidetään raaka-aineiden kotimaisuusastetta nykyisellään, jolloin maailman laajuiset logistiikkahäiriöt eivät vaikuta suuressi toimintaan. Varaudutaan joustavasti tekemään muutoksia ruokalistoihin saatavuusongelmien tai hinnankorotusten myötä. Ruokapalveluissa kotimainen ruoka on lähiruokaa. Pienen organisaation haasteena on mahdolliset poissaolot vs. sijaisten saatavuuden haasteet. Henkilöstön jaksamiseen tulee muuttuvissa olosuhteissa panostaa jatkossakin.

Laadukkaat talonpalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Työtapojen kehittäminen	Uusien toimintamallien sisäistäminen päivittäisessä työssä.	Kiinteistöjen siivousmitoitukset ovat ajantasalla, mitoituksista poistettu hyvinvointialueelle siirtyvät kiinteistöt. Uusien järjestelmien ja ohjelmistojen käyttöopastus. Ruokapalvelun sisäiset mitoitukset ajantasaistetaan. Reseptiikkaa päivitetään varhaiskasvatukselle ja kouluille.	Siivottavat neliöt. Ohjelmisto PoweResta Kehityskeskustelut	Siivous- ja ravitsemustyönjohtaja
Tehokas laitoshuolto	Kunnan toimitilojen laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen taloudellisesti, tehokkaasti, asiakaslähtöisesti ja ekologisesti.	Luotettavasti tuotettua puhtauspalvelua. Toiminta on asiakaslähtöistä, taloudellista ja tehokasta.	Talouden toteuman seuranta. m ² /hlö Asiakastytyväisyyskyselyt	Siivoustyönjohtaja
Elinkaariajattelu osaksi talonpalveluja	Palvelut tuotetaan elinkaariajattelun mukaisesti.	Tunnistetaan pintamateriaalit ja hoidetaan niitä ohjeistuksen mukaisesti. Tarkkaillaan valoja, lämpötiloja ja mahdollisia laiterikkoja.	Laatukierrokset, omavalvontaohjelma	Siivoustyönjohtaja
Turvalliset ja terveelliset kiinteistöt	Kiinteistöhoito ylläpitää kiinteistökäsitin- ja huollollisin keinoin turvalliset ja terveelliset olosuhteet kiinteistöissä. Suunnitelmakaudella tavoitteena tehdä palvelukuvaukset eri kiinteistöihin.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Toiminta vastaa palvelukuvausta, huomioiden asiakaskeksisen palvelun tilauksittain täydennettävät palvelut.	Asiakaspalautteet Huoltojen ja päivystystyöskorjausten suhde / seuranta Palvelupyynnöiden vasteajat	Kiinteistöhoiton esimies
Kunnossapidon tehostaminen	Tärkeimpänä prioriteettina pidetään Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa. Kiinteistöhoitoa tehostetaan.	Asuinkiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on Hakan saneerausohjelmalla. Kunnan kiinteistöissä omavalvonta.	Kiinteistökatselemukset	Kiinteistöjohtaja
Yhteistyön mahdollisuudet	Yhteistyö kiinteistöhoitoon ja kunnossapitoon liittyvien lähiyritysten välillä.	Ensisijaisesti vuosikorjauksissa käytetään sopimuskumppaneita	Yhteenveto käytetyistä yhteistyökumppaneista; sopimuskumppani/muu yrittäjä.	Kiinteistöjohtaja

Taloudelliset tavoitteet Laitoshuolto	TP 2022	Muutettu		Muutos 2023-2024	
		TA 2023	TA 2024	euroa	%
Laitoshuollon ja puhtauspalvelun järjestäminen tehokkaasti / Talouden toteuman seuranta m ² /hlö	1 275	1 196	1 196	0	0,0 %
Henkilöstön määrä (htv1) Laitoshuolto	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Vakituiset	13	10,2	10,2	0,0	0,0 %
Sijaiset	1,7	tarvitaan	tarvitaan		
Yhteensä	14,7	10,2	10,2	0,0	0,0 %
Taloudelliset tavoitteet Kiinteistöhuolto	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Kiinteistöhoiton taso / Seuranta m ² /hlö	7 420	7 000	7 000	0	0,0 %
Täydennyskoulutukseen osallistuminen pv/hlö/v	1	2	2	0	0,0 %
Veden kulutuksen seuranta m ³ /v	21 000	18 000	18 000	0	0,0 %
Energian kulutuksen seuranta	4 300	4 100	4 100	0	0,0 %

Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistöhuolto	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Vakituiset	5,0	5,0	4,0	-1,0	-20,0 %
Työllistetyt		0,3	0,0	-0,3	-100,0 %
Oppisopimus	0,5		1,0		
Yhteensä	5,5	5,3	5,0	-0,3	-5,7 %
Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu					
	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Ruokapalvelu toimii tuottaen laadukkaan ruokapalvelut / talouden toteuman seuranta. Suorite/hlö	40 669	39 462	46 487	7 025	17,8 %
Taloudelliset tavoitteet Ruokapalvelu					
	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Kouluruokailu €/suorite	2,11	3,23	3,04	-0,19	-5,9 %
Laitosruokailu €/suorite	4,68	0,00	0,00	0,00	
Henkilöstön määrä (htv1) Ruokapalvelu					
	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Vakituiset	7	5,5	4,5	-1,0	-18,2 %
Sijaiset	0,8	tarvitaan	tarvitaan		
Yhteensä	7,8	5,5	4,5	-1,0	-18,2 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)					
	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Talon palvelut, hallinto					
Tulot					
Menot	5	5	6	1	20,0 %
Netto	-5	-5	-6	-1	20,0 %
Laitoshuolto					
Tulot	534	423	450	27	6,4 %
Menot	503	442	431	-11	-2,5 %
Netto	31	-19	19	38	-200,0 %
Kiinteistöhuolto					
Tulot	1 113	1 559	1 504	-55	-3,5 %
Menot	839	823	807	-16	-1,9 %
Netto	274	736	697	-39	-5,3 %
Ruokapalvelu					
Tulot	919	630	572	-58	-9,2 %
Menot	799	630	571	-59	-9,4 %
Netto	120	0	1	1	
Talon palvelut yhteensä					
Tulot	2 566	2 612	2 526	-86	-3,3 %
Menot	2 146	1 900	1 815	-85	-4,5 %
Netto	420	713	711	-2	-0,3 %

Konsernin kiinteistöhallinto

Konsernin kiinteistöhallintopalvelujen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähdekohta on parantaa elinympäristön viihtyisyyttä ja siisteyttä. Toiminnan tarkoituksena on hallinnoida kiinteistökantaa kuntataloutta tukevalla tavalla.

Asuntotoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille ja yrityksille monipuolisia, kohtuuhintaisia ja sopivia huoneistoja sekä tiloja asumiseen ja

liiketoimintaan. Asuntotoimen kuntastrategiaan pohjautuva strategisten tavoitteiden peruslähdekohta on luoda asukkaille viihtyisä ja turvallinen asuinympäristö panostamalla kunnan omistamien kiinteistöjen hoitamiseen. Asuntotoimessa tullaan myös jatkossa tehostamaan osakehuoneistojen sekä käyttämättömien kiinteistöjen myyntiä eli osakkeiden vapautuessa huoneistoa ei vuokrata uudelleen vaan se pyritään ensisijaisesti myymään. Asuntotoimen haasteena on vanhojen ja huonokuntoisten kiinteistöjen myynti sekä alhainen hintataso.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Konsernin kiinteistöhallinto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Konsernin kiinteistöhallinto	Huonokuntoiset ja/tai käytöstä poistetut kiinteistöt tai rakennelmat puretaan tai kunnostetaan.	Kiinteistöjen ulkoiseen ja sisäiseen siisteyteen kiinnitetään huomiota. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti huutokaupoilla tai ostopalveluina. Konsernin yhtiöiden toimintaa ohjataan maan ja tilankäyttöä tehostavin toimin parantamaan asuinympäristön siisteyttä.	Kiinteistöjen ulkoiseen siisteyteen käytetään vähintään 10 % kiinteistöhoitokuluista. Käyttämättömien kiinteistöjen myynti kpl/vuosi. Vuokrausaste toimitilakiinteistöissä vähintään 75 %. Osakehuoneistojen tuotto vähintään 5 %/v.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistöhallinto	Päiväkotien piha-alueita ylläpidetään aidoiksi liikkumis- ja oppimisympäristöiksi	Kiinteistöhallinnon keinoin varmistetaan koulujen ja päiväkotien toimivat tilat	Toimivuus, käytännöllisyys ja turvallisuus.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistöhallinto	Hakan asuntokohteiden peruskorjauksissa edetään suunnitelman mukaisesti ja kunnalle turhista kiinteistöistä luovutaan. Hakan ja kunnan kiinteistöjen kunnossapitoa ja kiinteistöhoitoa tehostetaan.	Konsernin kiinteistöjen peruskorjaussuunnitelmaa tarkennetaan töiden edetessä. Konsernin kiinteistöjen peruskorjausohjelmassa paino on Hakan saneerausohjelmalla.	Peruskorjausten toteutumaa €/m2 seurataan ja siitä raportoidaan kvartaaleittain Hakan hallitukselle. Peruskorjausten toteutuksen tasoa valvotaan aktiivisesti.	Kiinteistöjohtaja
Konsernin kiinteistöhallinto	Palvelualan ja hoivapalvelujen toimalojen toimintamahdollisuudet turvataan. Vaikutusten arviointi tulee aidosti osaksi päätöksentekoa ja kunnassa hankitaan vastuullisesti.	Yhteistyö hankasalmelaisten yritysten kanssa. Hankinnoissa otetaan käyttöön yritysvaikutteinen arviointimenettely. Sähköisen tarjouskanavan kautta parannetaan yrittäjien mahdollisuutta aktivoitua tuottamaan palveluja kunnalle.	Hankintalain kansallisten kynnysarvon alittavista kilpailutuksista 90 %:ssa tehdään yritysvaikutusarviointi. Sähköisessä tarjouskanavassa ilmoitettujen tarjouspyyntöjen määrä.	Kiinteistöjohtaja

Konsernin kiinteistöhallinnossa on 2,4 henkilötyövuoden panos: kokoaikainen kiinteistöjohtaja, toi-

mistosihteerin työpanosta 0,9 htv sekä määräaikainen toimistotyöntekijä 0,5 htv.

Henkilöstön määrä (htv1) Konsernin kiinteistöhallinto	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Vakituiset	1,3	1,9	1,9	0,0	0,0 %
Muut määräaikaiset		0,5	0,5	0,0	0,0 %
Yhteensä	1,3	2,4	2,4	0,0	0,0 %
Henkilöstön määrä (htv1) Kiinteistön hallinta, kunnan kiinteistöt ja asuntotoimi	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Vakituiset	1,0	1,0	1,0	0,0	0,0 %
Sijaiset	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0 %
Yhteensä	1,1	1,1	1,1	0,0	0,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Konsernin kiinteistöhallinto					
Tulot	40	35	35	0	0,0 %
Menot	131	132	148	16	12,1 %
Netto	-91	-97	-113	-16	16,5 %
Asuntotoimi					
Tulot	966	1 083	1 057	-26	-2,4 %
Menot	821	773	842	69	8,9 %
Netto	145	310	215	-95	30,6 %
Pelastustoimi					
Tulot					
Menot	454			0	
Netto	-454			0	
Konsernin kiinteistöhallinto yhteensä					
Tulot	1 006	1 118	1 092	-26	-2,3 %
Menot	1 406	905	990	85	9,4 %
Netto	-400	213	102	-111	-52,1 %

Infrapalvelut

Infrapalveluissa huolehditaan kunnan liikenneväylien ja muiden infratoimintojen kunnossapidosta, saneerauksesta ja rakentamisesta turvallisuus ja ympäristö huomioiden. Kuntastrategian linjauksen mukaisesti tie- ja kevyenliikenteen väylät tullaan pitämään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla. Katuverkoston saneerausta jatketaan investointiohjelman mukaisesti. Tehtäviä toteutetaan oman henkilöstön työnä sekä ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta.

Viheralueiden hoidolla luodaan viihtyisä, toimiva ja turvallinen ympäristö. Kuntastrategian mukaisesti tullaan erityisesti panostamaan virkistys- ja puistoalueiden, liikuntapaikkojen sekä tievarsien hoitoon ja yleiseen siisteyteen.

Kaavoituksen avulla luodaan edellytykset hyvälle ja elinvoimaiselle ympäristölle asumisen ja elinkeinon tarpeisiin sekä palveluiden saatavuudelle ja liikennejärjestelyille. Kaavoituksen puolella käynnistetään kirkonkylän osayleiskaavan sekä asemakaavan muuttaminen leirintäalueen ympäristössä.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle: Henkilöstöresurssit ovat pienet ja organisaatio on haavoittuvainen. Ennakoimattomat pidemmät poisolot ja henkilövaihdokset sekoittavat hetkellisesti rutiineja.

Infrapalveluissa on 10,3 henkilötyövuoden panos: kokoaikaiset 2 yhdyskuntarakentajaa ja 2 ympäristönhoitajaa, liikuntapaikkahoitaja, teknisen päällikön työpanoksesta 0,8 htv, varikon työnjohtajan työajasta 0,5 htv sekä kanslistin työpanosta yht. 0,4 htv. Viheralueiden kausityöntekijöitä on määräaikaisina 1,5 htv ja työllistettyinä noin 2 htv.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Infrapalvelut				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Viihtyisä ja osallistava Hankasalmi				
Asuinympäristön viihtyisyys	Hyvin hoidetut viheralueet	Virkistys- ja puistoalueiden, liikuntapaikkojen sekä tienvarsien hoitoon ja yleiseen siisteyteen panostetaan.	Asiakaspalaute	Tekninen päällikkö
	Tie- ja kevyen liikenteen väylät pidetään turvallisen liikkumisen edellyttämällä tasolla.	Pyritään varmistamaan liikenneturvallisuus teiden hoidon keinoin	Korvaushakemusten määrä.	Tekninen päällikkö
Voimaannuttava Hankasalmi				
Kaavoituksella luodaan puitteet	Pienmäen asuinalue rakentuu Niemisjärvelle. Kaavoitettujen tonttien myyntikunnossapito.	Pienmäen alueen rakennuspaikkojen markkinointi. Osa-alueiden raivaus myyntikuntoon.	Toteutuneet rakennukset kaava-alueella strategiakauden kuluessa, asukasmäärä. Tonttien kysyntä kpl/vuosi.	Tekninen päällikkö

Henkilöstön määrä (htv1) Infrapalvelut	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Vakituiset	6,5	6,8	6,8	0,0	0,0 %
Työllistetyt		2,0	2,0	0,0	0,0 %
Muut määräaikaiset	1,2	1,5	1,5	0,0	0,0 %
Yhteensä	7,7	10,3	10,3	0,0	0,0 %
Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)					
	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024	
				euroa	%
Infrapalvelut, hallinto					
Tulot	9	2	2		
Menot	38	45	47	2	4,4 %
Netto	-29	-43	-45	-2	4,7 %
Viheralueet					
Tulot	22	19	24	5	26,3 %
Menot	90	79	83	4	5,1 %
Netto	-68	-60	-59	1	-1,7 %
Kaavoitus					
Tulot					
Menot	54	54	90	36	66,7 %
Netto	-54	-54	90	144	-266,7 %
Hulevesien käsittely					
Tulot	29	20	22	2	10,0 %
Menot	3	20	22	2	10,0 %
Netto	26	0	0	0	0,0 %
Liikennealueet					
Tulot	1				
Menot	267	305	326	21	6,9 %
Netto	-266	-305	-326	-21	6,9 %
Varikko					
Tulot	163	134	141	7	5,2 %
Menot	329	346	370	24	6,9 %
Netto	-166	-212	-229	-17	8,0 %
Infrapalvelut yhteensä					
Tulot	224	175	189	14	8,0 %
Menot	781	849	938	89	10,5 %
Netto	-557	-674	-749	-75	11,1 %

Vesihuoltolaitos – kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö

Vesihuoltolain (681/2014) mukaan kunnan tuli kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista. Hankasalmen kunnan vesi- ja viemärlaitoksesta on muodostettu kirjanpidollisesti eriytetty taseyksikkö 1.1.2015 alkaen, kunnanvaltuuston päätös 14.12.2015 § 46.

Taseyksikön talousarvion laadinnassa ja talousarviokäsittelyssä noudatetaan kuntalain 110 §:n talousarvion ja –suunnitelman laadintaa koskevia säännöksiä. Kirjanpidollisesti eriytetyn vesihuoltolaitoksen talousarvio on sisällytetty ympäristölautakunnan ja koko kunnan talousarvioon.

Vesihuoltolaitoksen talousarvio laaditaan kalenterivuodeksi ja taloussuunnitelma vähintään kolmeksi vuodeksi eteenpäin. Talousarviovuosi on suunnittelukauden ensimmäinen vuosi. Menot budjetoidaan suoriteperusteisesti tai niitä vastaavalla tavalla ja tulot budjetoidaan suunnitteluvuodelle, jolloin niiden saanto on lopullinen.

Hankasalmen kunnan vesihuolto toimittaa asiakkailleen laatuvaatimukset täyttävää talousvettä sekä vastaanottaa ja käsittelee jätevettä.

Vesihuollossa jatketaan selvitystyötä puhtaan talousveden toimintavarmuuden turvaamisesta. Vesihuoltolaitoksen automaation logiikan uudistamistyötä sekä pumppaamoiden saneerauksia jatketaan. Lisäksi jäteveden puhdistamon automaatio päivitetään.

Keskeisimmät riskit tavoitteiden saavuttamiselle: Verkoston vuototilanteisiin liittyvät saastumisriskit, viemäriverkoston kunto, pitkät välimatkat, veden riittävyys ja veden laatuhäiriöt, onnettomuudet ja ilkeiden uhka. Lisäksi merkittävänä riskinä on henkilöstöressurssien pienuus.

Vesihuollossa on 2,7 henkilötyövuoden panos: kokoaikainen vesihuoltolaitoksen vastaava hoitaja sekä vesihuoltolaitoksen hoitajan työpanosta 0,7 htv, varikon työnjohtajan työpanosta 0,5 htv, teknisen päällikön työpanosta 0,2 htv sekä toimistosihteerin työpanosta 0,3 htv.

Kunnan strategian mukaiset tavoitteet

Vesihuolto				
Keskeinen toiminto	Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittarit	Vastuuviranhaltija
Toimiva vesihuolto	Toimiva vesihuolto	Pyritään turvaamaan vesihuollon toimintavarmuus kaikissa tilanteissa	Häiriötilanteissa yli 2 tuntia kestäneiden vesikatkojen määrä	Tekninen päällikkö

Henkilöstön määrä (htv1) Vesihuoltolaitos	TP 2022	Muutettu		Muutos 2023-2024	
		TA 2023	TA 2024	euroa	%
Vakituiset	2,7	2,7	2,7	0,0	0,0 %
Yhteensä	2,7	2,7	2,7	0,0	0,0 %

Käyttötalouden tulot ja menot (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Vesilaitos					
Tulot	344	384	414	30	7,8 %
Menot	167	164	167	3	1,8 %
Netto	177	220	247	27	12,3 %
Viemärlaitos					
Tulot	481	525	552	27	5,1 %
Menot	481	478	492	14	2,9 %
Netto	0	47	60	13	27,7 %
Vesihuoltolaitos yhteensä					
Tulot	825	909	966	57	6,3 %
Menot	648	642	658	16	2,5 %
Netto	176	267	308	41	15,4 %
Poistot	246	250	285	35	14,0 %
Vesihuoltolaitos (1 000 euroa)	TP 2022	Muutettu TA 2023	TA 2024	Muutos 2023-2024 euroa %	
Toimintatulot	825	909	966	57	6,3 %
Toimintamenot	-648	-642	-658	-16	2,5 %
Toimintakate	176	267	308	41	15,4 %
Rahoitustulot ja -menot	-13	-13	-13	0	0,0 %
Korvaus peruspääomasta	-13	-13	-13	0	0,0 %
Vuosikate	163	254	295	41	16,1 %
Poistot ja arvonalentumiset	246	250	285	35	14,0 %
Tilikauden tulos	-83	4	10	6	150,0 %

TULOSLASKELMA JA RAHOITUSLASKELMA

Kunnan tuloslaskelma

Ulkoiset ja sisäiset tulot ja menot (1 000 e)	TP 2021	TP 2022	MUUTETTU TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
TOIMINTATUOTOT	8 755	8 474	6 261	5 954	5 826	5 776	5 726
Myyntituotot	3 516	3 378	2 747	2 795			
Maksutuotot	1 470	1 364	185	164			
Tuet ja avustukset	1 345	1 193	767	486			
Muut toimintatuotot	2 424	2 539	2 562	2 509			
TOIMINTAKULUT	-42 043	-43 827	-18 488	-18 377	-19 063	-19 213	-19 363
Henkilöstökulut	-14 114	-14 607	-9 357	-9 140			
Palvelujen ostot	-21 813	-22 890	-4 157	-4 117			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 960	-1 994	-1 642	-1 624			
Avustukset	-1 462	-1 472	-714	-686			
Muut toimintakulut	-2 694	-2 864	-2 618	-2 810			
TOIMINTAKATE	-33 288	-35 353	-12 227	-12 423	-13 237	-13 437	-13 637
VEROTULOT	16 744	16 842	9 669	9 350	9 573	9 711	9 749
Kunnan tulovero	13 778	13 855	7 182	6 925			
Kiinteistövero	1 432	1 510	1 566	1 612			
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 534	1 477	921	813			
VALTIONOSUUDET	19 281	20 095	5 078	3 926	5 132	5 307	5 497
Valtionosuudet	19 281	20 095	5 078	3 926			
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	230	185	130	140	60	71	79
Korkotuotot				15			
Muut rahoitustuotot	281	236	233	234			
Korkokulut	-38	-37	-90	-96			
Muut rahoituskulut	-13	-14	-13	-13			
VUOSIKATE	2 967	1 769	2 650	993	1 528	1 652	1 688
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 715	-1 695	-1 690	-1 690	-1 750	-1 710	-1 760
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 715	-1 695	-1 690	-1 690	-1 750	-1 710	-1 760
SATUNNAISET ERÄT	-119						
Satunnaiset menot	-119						
TILIKAUDEN TULOS	1 133	74	960	-698	-222	-58	-72
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)							
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1 133	74	960	-698	-222	-58	-72

Kunnan rahoituslaskelma

1000 e	MUUTETTU				TS 2025	TS 2026	TS 2027
	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024			
Toiminnan rahavirta	3 696	1 412	2 650	993	1 528	1 652	1 688
Vuosikate	2 967	1 769	2 650	993	1 528	1 652	1 688
Satunnaiset erät	-119						
Tulorahoituksen korjauserät	848	-357					
Investointien rahavirta	-882	-626	-1 460	-1 350	-1 000	-1 000	-1 000
Investointimenot	-916	-695	-1 475	-1 488	-1 000	-1 000	-1 000
Rahoitusosuudet investointimenoihin		30	15	138			
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	34	39					
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 814	786	1 190	-357	528	652	688
Rahoituksen rahavirta	-1 681	1 173	-581	-581	-588	-588	-588
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset							
Antolainasaamisten vähennykset							
Lainakannan muutokset	-756	-581	-581	-581	-588	-588	-588
Pitkäaikaisten lainojen lisäys							
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-581	-581	-581	-581	-588	-588	-588
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-175						
Oman pääoman muutokset	-292						
Muut maksuvalmuiden muutokset	-633	1 754					
Rahavarojen muutos	1 133	1 959	609	-938	-60	64	100
Vaikutus maksuvalmiuteen	1 133	1 959	609	-938	-60	64	100
Rahavarojen muutos	1 133	1 959	609	-938	-60	64	100
Rahavarat 31.12.	2 096	4 055	4 664	3 726	3 666	3 730	3 830
Rahavarat 1.1.	963	2 096	4 055	4 664	3 726	3 666	3 730

Investointisuunnitelma 2024–2028

Investointiraja 10.000 euroa (arvonlisäveroton).

Sitovuustaso valtuustoon nähden: rakennukset ja rakennelmat hankekohtainen, liikennealueet yhteensä ja muut investointikohteet lautakuntaakohtainen.

PYSYVÄT VASTAAVAT								
Investointihankkeet								
euroa	Kokonais-	Kokonais-	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028	
	kustannusarvio	kustannusarvio						
		2024-2028						
MAA- JA VESIALUEET								
Kunnanhallitus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kiinteän omaisuuden ostot	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
MAA- JA VESIALUEET								
Tulot	0	0	0	0	0	0	0	0
Menot	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Nettomenot	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT								
Ympäristölautakunta								
Ympäristölautakunta	53 000	53 000	53 000	0	0	0	0	0
Työterveysaseman kiinteistöautomaation uusiminen	10 000	10 000	10 000					
Pääkirjaston siirtoseinä	25 000	25 000	25 000					
Aseman koulu iLoq-lukkojärjestelmä	18 000	18 000	18 000					
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT								
Tulot								
Menot	53 000	53 000	53 000	0	0	0	0	0
Nettomenot	53 000	53 000	53 000	0	0	0	0	0

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2024-2028	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Sivistyslautakunta	1 734 000	1 389 000	419 000	350 000	20 000	600 000	0
<i>Ulkoilu- ja urheilualueet</i>	<i>1 734 000</i>	<i>1 389 000</i>	<i>419 000</i>	<i>350 000</i>	<i>20 000</i>	<i>600 000</i>	<i>0</i>
Kirkonkylän urheilukentän perusparannus	562 000	237 000	237 000				
kunnan brutto-osuus	700 000	375 000	375 000				
avustustulo kunnalle	-138 000	-138 000	-138 000				
Urheilukentän huoltorakennus	100 000	100 000	100 000				
Kirkonkylän tenniskentän peruskorjaus	52 000	32 000	12 000		20 000		
Niemisjärven ulkokuntosali	40 000	40 000	40 000				
Varhaiskasvatuksen pihatelineet ja aurinkosuojat	20 000	20 000	20 000				
Aseman urheilukentän suunnittelu	10 000	10 000	10 000				
Aseman urheilukenttä	350 000	350 000		350 000			
Tekojää	600 000	600 000				600 000	
Ympäristölautakunta	2 967 500	2 645 000	760 000	970 000	367 000	365 000	183 000
<i>Puistot ja yleiset alueet</i>	<i>185 000</i>	<i>175 000</i>	<i>55 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>	<i>30 000</i>
Puistot ja leikkialueet	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Kirkonkylän uimarannan leikkipuiston kunnostus	15 000	15 000	15 000				
Latupohjien perusparannus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Venevalkamien peruskorjaus	20 000	10 000	10 000				
<i>Liikennealueet</i>	<i>1 542 500</i>	<i>1 245 000</i>	<i>265 000</i>	<i>360 000</i>	<i>262 000</i>	<i>270 000</i>	<i>88 000</i>
Kaavateiden vuotuinen perusparannus	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Kaavateiden päällysteiden uusiminen	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Katuvalaistuksen saneerausohjelma	36 000	36 000	18 000	18 000			
Elsankujan peruskorjaus (115 m)	52 000	12 000	12 000				
Hankarinteentien peruskorjaus (280 m)	117 000	23 000	23 000				
Kivakalliontien peruskorjaus (130 m)	47 500	15 000	15 000				
Mäkikujan peruskorjaus (100 m)	43 500	15 000	15 000				
Ruokoniementien peruskorjaus (220 m)	122 500	20 000	20 000				
Ratakatu osa 1 (145 m)	75 000	75 000	60 000	15 000			
Tertunkujan peruskorjaus (140 m)	75 000	75 000	60 000	15 000			
Suojatie Niemisjärvelle	22 000	22 000	22 000				
Leppäkuja (193 m)	87 000	87 000		72 000	15 000		
Kulmatien peruskorjaus (170 m)	60 000	60 000		45 000	15 000		
Honkatie (116 m)	70 000	70 000		55 000	15 000		
Kaskitie (166 m)	70 000	70 000		55 000	15 000		
Näreikönkujan peruskorjaus (200 m)	85 000	85 000		65 000	20 000		
Mäntyrannantien peruskorjaus II (260 m)	172 000	172 000			86 000	86 000	
Villenkujan peruskorjaus ½ (260 m)	101 000	101 000			76 000	25 000	
Riukulantie osa 2 (195 m)	71 000	71 000				71 000	
Amiraalintie (225 m)	136 000	136 000				68 000	68 000
Vesihuoltolaitos - taseyksikkö	1 240 000	1 225 000	440 000	580 000	75 000	65 000	65 000
<i>Vesihuoltolaitos</i>	<i>1 240 000</i>	<i>1 225 000</i>	<i>440 000</i>	<i>580 000</i>	<i>75 000</i>	<i>65 000</i>	<i>65 000</i>
Talohdot ja uudet linjat	75 000	75 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Viemäriverkosto, vuotovesien vähentäminen	150 000	150 000	30 000	30 000	30 000	30 000	30 000
Viemäripumppaamojen uusiminen	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Vesihuoltolaitoksen logiikan uusiminen	45 000	30 000	15 000	15 000			
JV puhdistamon automaation päivitys	60 000	60 000	60 000				
Jätevesilaitoksen hiekkasuodatin	300 000	300 000	300 000				
Yhdysvesiputki välille Niemisjärvi-Saarilampi	500 000	500 000		500 000			
Mikonlammen rakennuksen saneeraus	10 000	10 000			10 000		
KIINTEÄT RAKENTEET JA LAITTEET							
Tulot	-138 000	-138 000	-138 000				
Menot	4 839 500	4 172 000	1 317 000	1 320 000	387 000	965 000	183 000
Nettomenot	4 701 500	4 034 000	1 179 000	1 320 000	387 000	965 000	183 000

PYSYVÄT VASTAAVAT Investointihankkeet euroa	Kokonais- kustannusarvio	Kokonais- kustannusarvio 2024-2028	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027	TS 2028
KONEET JA KALUSTO							
Sivistyslautakunta	242 000	242 000	62 000	50 000	40 000	50 000	40 000
<i>Koulutuspalvelut</i>	<i>117 000</i>	<i>117 000</i>	<i>37 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>	<i>20 000</i>
Lukion ykkösten kannettavat tietokoneet	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
ICT hankinnat kouluille	17 000	17 000	17 000				
<i>Kirjastopalvelut</i>	<i>55 000</i>	<i>55 000</i>	<i>15 000</i>	<i>10 000</i>	<i>10 000</i>	<i>10 000</i>	<i>10 000</i>
Kalustehankinnat	55 000	55 000	15 000	10 000	10 000	10 000	10 000
<i>Liikuntapalvelut</i>	<i>70 000</i>	<i>70 000</i>	<i>10 000</i>	<i>20 000</i>	<i>10 000</i>	<i>20 000</i>	<i>10 000</i>
Liikuntapaikkojen varustaminen	50 000	50 000	10 000	10 000	10 000	10 000	10 000
Suunnistuskartat	20 000	20 000		10 000		10 000	
Ympäristölautakunta	126 000	126 000	46 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Konekeskuksen kalustohankinnat	100 000	100 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Paloaseman varavoima	26 000	26 000	26 000				
KONEET JA KALUSTO							
Tulot							
Menot	368 000	368 000	108 000	70 000	60 000	70 000	60 000
Nettomenot	368 000	368 000	108 000	70 000	60 000	70 000	60 000
INVESTOINNIT YHTEENSÄ							
Tulot	-138 000	-138 000	-138 000	0	0	0	0
Menot	5 276 000	4 643 000	1 488 000	1 400 000	457 000	1 045 000	253 000
Nettomenot	5 138 000	4 505 000	1 350 000	1 400 000	457 000	1 045 000	253 000

Henkilöstösuunnitelma 2024

KUNNANHALLITUS	TA 2023	TA 2024	MUUTOS	%
Luottamushenkilö- ja henkilöstöhallinto				
Kunnanjohtaja	1	1	0	0,0 %
Palvelujohtaja	1	0,5	-0,5	-50,0 %
Päälouottamusmies	0,4	0,4	0	0,0 %
Työsuojelupäällikkö	0,16	0,16	0	0,0 %
Työsuojeluvaltuutettu	0,24	0,24	0	0,0 %
Yhteensä	2,8	2,3	-0,5	-17,9 %
Työllistäminen				
Työllisyyskoordinaattori	1	1	0	0,0 %
Työnsuunnittelija	0,35	0,35	0	0,0 %
Yhteensä	1,35	1,35	0	0,0 %
Elinkeinopalvelut				
Viestintäsuunnittelija		0,5	0,5	
Yhteensä		0,5	0,5	
Kuljetussuunnittelu				
Kuljetussuunnittelija	0,5	0,5	0	0,0 %
Yhteensä	0,5	0,5	0	0,0 %
Yleis- ja taloushallinto				
Toimistosihiteeri	1,5	1	-0,5	-33,3 %
Talusojohtaja	1	1	0	0,0 %
Kirjanpitäjä	1	1	0	0,0 %
Palkanlaskija	2	1,5	-0,5	-25,0 %
Ostolaskusihteeri	0,5	0,5	0	0,0 %
Viestintäsuunnittelija	0,5	0,5	0	0,0 %
Yhteensä	6,5	5,5	-1	-15,4 %
Atk-palvelut				
Atk-suunnittelija	1	1	0	0,0 %
Atk-asiantuntija	1	1	0	0,0 %
Atk-tukihenkilö	1	1	0	0,0 %
Yhteensä	3	3	0	0,0 %
KUNNANHALLITUS	14,15	13,15	-1	-7,1 %
SIVISTYSLAUTAKUNTA	TA 2023	TA 2024	MUUTOS	%
Sivistystoimen hallinto				
Sivistystoimenjohtaja	1	1	0	0,0 %
Toimistosihiteeri (hallinto)	0,76	0,76	0	0,0 %
Yhteensä	1,76	1,76	0	0,0 %

SIVISTYSLAUTAKUNTA	TA 2023	TA 2024	MUUTOS	%
Koulutuspalvelut				
Peruskoulun rehtori	0,75	0,75	0	0,0 %
Apulaisrehtori	0,75	0,75	0	0,0 %
Lehtori	9	9	0	0,0 %
Luokanopettaja	13	12	-1	-7,7 %
Erytysluokanopettaja	2	2	0	0,0 %
Erytisopettaja	5	4	-1	-20,0 %
Päätoiminen tuntiopettaja (sis. 3 pt. esiopettajaa)	20	21	1	5,0 %
Lukion rehtori	0,25	0,25	0	0,0 %
Lukion apulaislehtori	0,25	0,25	0	0,0 %
Lehtori	5	5	0	0,0 %
Koulusihteeri	1	1	0	0,0 %
Kasvatusohjaaja	0,5	0,5	0	0,0 %
Koulunkäynninohjaaja	9,86	11,51	1,65	16,7 %
Koulunkäynninohjaaja/-avustaja, ma**	10	3,43	-6,57	-65,7 %
Perusopet. aamu- ja iltapäivätoiminnan koordinaattori	0,14	0,16	0,02	14,3 %
Yhteensä	77,5	71,6	-5,9	-7,6 %
Hyvinvointipalvelut				
Hyvinvointipäällikkö/kansalaisopiston rehtori	0,65	0,65	0	0,0 %
Suunnittelijaopettaja (kansalaisopisto)	0,65	0,61	-0,04	-6,2 %
Opistosihiteeri	0,9	0,9	0	0,0 %
Kansalaisopiston tuntiopettajat, ma*	11,6	9,7	-1,9	-16,4 %
Kulttuurituottaja	0,35	0,35	0	0,0 %
Kirjastonjohtaja	1	1	0	0,0 %
Kirjastonhoitaja	1	1	0	0,0 %
Kirjastovirkailija	1	1	0	0,0 %
Kirjastovirkailija/sivukirjastot	1	1	0	0,0 %
Liikuntasihiteeri	0,35	0,35	0	0,0 %
Liikuntakoordinaattori, ma	1	1	0	0,0 %
Liikunnanohjaaja, ma	0	0,47	0,47	
Nuoristotyöntekijä	1,5	1,5	0	0,0 %
Koulun nuorisotyöntekijä, ma	0,5	0,5	0	0,0 %
Vastaava työpajaohjaaja, ma	1	1	0	0,0 %
Työpajaohjaaja, ma	1	1	0	0,0 %
Etsivä nuorisotyöntekijä, ma	2	1	-1	-50,0 %
Yhteensä	25,5	23,03	-2,47	-9,7 %
Varhaiskasvatuspalvelut				
Varhaiskasvatuspäällikkö	1	0,84	-0,16	-16,0 %
Päiväkodin johtaja	2	2	0	0,0 %
Varhaiskasvatuksen kiertävä erityisopettaja	1	1	0	0,0 %
Varhaiskasvatuksen opettaja	8	8	0	0,0 %
Varhaiskasvatuksen sosionomi	1	1	0	0,0 %
Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	12	13,5	1,5	12,5 %
Perhepäivähoitaja	5,5	4,5	-1	-18,2 %
Ryhmäavustaja	1	0,5	-0,5	-50,0 %
Päiväkotiapulainen, ma	0,6	0	-0,6	-100,0 %
Hanketyöntekijä	1,83	0,58	-1,25	-68,3 %
Opistosihiteeri (varhaiskasvatuksen laskutus)	0,1	0,1	0	0,0 %
Yhteensä	34,03	32,02	-2,01	-5,9 %
SIVISTYSLAUTAKUNTA	138,79	128,41	-10,38	-7,5 %

*Henkilöstötyövuosien poikkeava laskenta: Henkilöstötyövuodet on laskettu seuraavasti: kansalaisopiston kokonaisopetusmäärä-suunnittelijaopettajien opetusvelvollisuudet/580 t

**Määräaikaisten, osa-aikaisten koulunkäynninohjaajien/-avustajien määrä laskettu seuraavasti: hlömääräxpaikkauus-%x10 kk

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	TA 2023	TA 2024	MUUTOS	%
Konsernin kiinteistöhallinto				
Kiinteistöjohtaja	1	1	0	0,0 %
Kanslisti	0,8	0,8	0	0,0 %
Toimistosihteeri	1	1	0	0,0 %
Asuntosihteer	1	1	0	0,0 %
Yhteensä	3,8	3,8	0	0,0 %
Infrapalvelut				
Tekninen päällikkö	1	1	0	0,0 %
Varikon työnjohtaja	1	1	0	0,0 %
Yhdyskuntarakentaja	2	2	0	0,0 %
Ympäristöhoitaja	2	2	0	0,0 %
Liikuntapaikkaohitaja	1	1	0	0,0 %
Yhteensä	7	7	0	0,0 %
Vesihuolto				
Vesi- ja viemärlaitoksen vastaava hoitaja	1	1	0	0,0 %
Vesi- ja viemärlaitoksen hoitaja	0,7	0,7	0	0,0 %
Yhteensä	1,7	1,7	0	0,0 %
Siivouspalvelut				
Siivoustyönjohtaja	0,5	0,5	0	0,0 %
Laitoshuoltaja	9,7	9,7	0	0,0 %
Yhteensä	10,2	10,2	0	0,0 %
Kiinteistönhuolto				
Kiinteistötyönjohtaja	1	1	0	0,0 %
Kiinteistöhoitaja	3	4	1	33,3 %
Maalari, vanhempi	1	0	-1	-100,0 %
Yhteensä	5	5	0	0,0 %
Ruokapalvelu				
Ravitsemistyönjohtaja	0,5	0,5	0	0,0 %
Emäntä	1	1	0	0,0 %
Ravitsemistyöntekijä	4	3	-1	-25,0 %
Yhteensä	5,5	4,5	-1	-18,2 %
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	33,2	32,2	-1	-3,0 %
KUNTA YHTEENSÄ	186,14	173,76	-12,38	-6,7 %

Kunnan tuki yritystoiminnalle

Muut yritykset

Tuki myönnetään arvonlisäveron sisältäville kustannuksille. Seuraavia tukia voivat saada ne hankasalmlaiset yritykset, jotka toimivat Hankasalmen ja työllistävät työvoimaa Hankasalmen kunnan alueella. Yrityksen kotipaikkakuntamerkintä Hankasalmelle ei siis yksin oikeuta näihin yritystukiin, vaan yrityksen on toimittava ja työllistettävä Hankasalmen, jotta on näihin oikeutettu.

- **Koulutustuki**
Yrittäjän toimialaan liittyvistä kurssimaksuista korvataan 50 %, enintään 400 euroa/vuosi
- **Yrityksen kehittämistuki**
Konsultointikustannuksista tai niihin rinnastettavista toimista, jotka kohdistuvat yrityksen kehittämiseen, korvataan 50 %, enintään 400 euroa/vuosi, mikäli rahoitusta ei ole mahdollista saada/saatuista lähteistä.
- **Messu/näyttelypaikkatuki**
50 % enintään 300 euroa/näyttelykerta. Tuki voidaan myöntää kahteen tapahtumaan/yritys/vuosi. (Tuki koskee näyttelypaikan vuokraa)
- **Teollisuusmaan myynti**
Teollisuusmaata myydessä peritään valtuuston kulloinkin vahvistama hinta ja vesihuollon liittymismaksu.

Maatilayritykset

Maaseudun yrityskohtaisen koulutus-, neuvonta- ja suunnittelutuen maksuperusteet vuonna 2024. Tuki myönnetään arvonlisäveron sisältäville kustannuksille.

- **Tilakohtaiset suunnitelmat**
Salaojitussuunnitelma 50 % enintään 300 euroa/suunnitelma
- **Erikoistuotantosuunnitelma**
Perustamis-, tuotanto-, markkinointi-, yms. suunnitelma 70 %, enintään 350 euroa/tuotannonala
- **Tuotantorakennussuunnitelma**
50 %, enintään 1.500 euroa/suunnitelma
- **Metsätaloussuunnitelma 20 %**, enintään 250 euroa/suunnitelma.
Tuettavaan osuuteen voi sisällyttää neuvojan matkakorvaukset, postimaksut ja vastaavat palvelun saamisen edellytyksenä olevat kustannukset.
- **Tuettujen maksullisten lomapäivien tuki**
3 euroa/lomittajatyötunti

Maksatus

Avustuksia on haettava kirjallisesti. Avustus maksetaan jälkikäteen ja hakemukseen on liitettävä kuittijäljennökset suoritetuista maksuista tai muu selvitys toimenpiteen toteutumisesta. Avustuksia laetaan maksuun kolme kertaa vuodessa: huhtikuussa, elokuussa ja joulukuussa.

Avustukset talousarviossa 2024

	Määräraha	Määräraha	Muutos 2023-2024	
	Ta 2023	Ta 2024	euroa	%
KUNNANHALLITUS	180 600	165 000	-15 600	-8,6 %
<i>Luottamushenkilöhallinto:</i>				
Joukkoliikenteen tukeminen (linja-autolla tehtävä ostoliikenne)	50 000	50 000	0	0,0 %
<i>Elinkeinopalvelut:</i>				
Yleisavustus 4H:lle	11 000	11 000	0	0,0 %
4H, toimistohuoneen siivous ja vuokra	5 100	5 200	100	2,0 %
9-luokkalaisten kesätyöllistämiseen 4H:lle	3 000	3 000	0	0,0 %
Hankasalmelaisten nuorten työllistämiseen (4H)	15 000	15 000	0	0,0 %
Stipendit ensimmäisen tutkinnon suorittaneille hankasalmelaisille	20 000	17 000	-3 000	-15,0 %
Haja-asutusalueen vesihuolto	30 000	30 000	0	0,0 %
Suurtapahtumien tuki (mm. Kihveli Soikoon)	12 500	0	-12 500	-100,0 %
Seurantalojen ylläpitoavustukset	3 500	3 500	0	0,0 %
Kotiseutuyhdistys museokylän ylläpito	5 000	5 000	0	0,0 %
Tuet yrityksille	12 000	11 800	-200	-1,7 %
Kylätoimikuntien avustukset	500	500	0	0,0 %
Tuet maatilayrityksille	2 000	2 000	0	0,0 %
Tuettujen maksullisten lomapäivien tuki	7 000	7 000	0	0,0 %
<i>Kunnallinen työllistäminen:</i>				
Kuntalisä 200 euroa / kk järjestöille työttömän työllistämistä yritykset/yhdistykset/ järjestöt, jos työllistävät pitkäaikaistyöttömän väh. 60% työajalla	4 000	4 000	0	0,0 %
SIVISTYSLAUTAKUNTA	21 000	19 000	-2 000	-9,5 %
<i>Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut</i>				
Avustukset yhteisöille ja yksityisille	21 000	19 000	-2 000	-9,5 %
YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA	90 000	90 000	0	0,0 %
<i>Liikennealueet:</i>				
Yksityisteiden kunnossapito- ja perusparannusavustukset	90 000	90 000	0	0,0 %
KAIKKI YHTEENSÄ	291 600	274 000	-17 600	-6,0 %

Talousarviossa on muitakin avustuksia kuin tässä luettelossa mainitut sekä avustuksia, jotka ovat lakisääteisiä, esimerkiksi lasten kotihoidon tuki.

Kuljetuskustannukset 2024

Kuljetuskustannukset (euroa)	TA 2021	TA 2022	TA 2023	TA 2024
Joukkoliikenne	48 000	48 000	50 000	50 000
Toimintakeskus	13 000	12 000		
VPL-kuljetukset (vammaispalvelulaki)	325 000	295 000		
Sosiaalilainsäädännön mukaiset kuljetukset	70 000	53 000	0	0
ateriat	60 000	45 000		
SHL				
Seniorikeskus	10 000	8 000		
Koulukuljetukset	650 000	659 000	675 800	673 200
11-vuotinen oppivelvollisuus	90 000	92 000	120 600	120 000
esi- ja perusopetus	515 000	532 000	526 200	522 200
lukio	45 000	35 000	29 000	31 000
yhteensä	1 106 000	1 067 000	725 800	723 200

Konsernin tytäryhtiöt

Kunnan tytäryhtiöt

Osakkeiden tuottama määräysvalta:

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma	100 %
Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo	68,54 %
Kiinteistö Oy Vuokrahanka	58,20 %

Kiinteistö Oy Hankasalmen Haka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistökannan korjausvelan vähentäminen	Kiinteistöjä kunnostetaan erillisen korjausohjelman mukaisesti	Korjausohjelma
Vuokrausasteen nostaminen	Vuokrausastetta nostetaan luopumalla tyhjiksi jääneistä ja merkittäväällä vajaakäytöllä olevista rakennuksista	Vuokrausaste
Vuokrien kohtuullinen hintataso	Vertailu ympäryskuntien vuokra-asuntotarjonnan hintatasoon	Vertailu aikaisempien vuosien ja ympäristökuntien vuokratasoon

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Rahoituksen saamisen ongelmat
- Lainojen korkojen nousu
- Vuokrasaatavien luottoriskit
- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Heikko käyttöaste
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa ja tehokas perintä varmistamaan vuokrasaatavia
- Kokonaistaloudellisessa tarkastelussa vertailaan eri energiamuotojen käytön vaikutuksia ja pyritään löytämään edullisin lämmitystapa
- Käyttöastetta nostetaan kiinteistökantaa kuntoa ja korjattavuusarvioiden tulosten perusteella muuttamalla, sekä korjausrakentamisella.
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Perustehtävänä on tuottaa ja ylläpitää Hankasalmen kunnassa kohtuuhintaista vuokra-asuntotoimintaa. Kiinteistöjä ylläpidetään teknistaloudellisesti järkevällä tavalla. Yhtiön taloudenpidossa noudatetaan omistajan ohjausta.

Toiminnan lyhyt kuvaus (palveluajatus):

Tarjoamme kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja.

Taloudelliset tavoitteet

Vuoden 2024 tavoitteena on nostaa vuokrausastetta poistamalla tyhjilleen jääneet talot pois vuokrausrekisteristä ja näin ollen kuolettamalla kyseisten kohteiden kiinteät kulut.

Merkittävimmät investoinnit 2024

- Loppujen jätekatosten kunnostaminen tai laajentaminen jätelain vaatimusten tasolle
- Muut investoinnit siirtyvät suunnitteluvuodelle 2025

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Vuokrausaste	%	74 %	70 %	70	> 85 %	> 88 %

Kiinteistö Oy Hankasalmen Somerinkulma

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvo säilyy ja omistaja saa kohtuullisen tuoton	Kiinteistöä ylläpidetään siten, että tavoite täyttyy. Tarvittaessa vuokrasopimukset neuvotellaan uudelleen.	Kiinteistö tuottaa omistajalle kohtuullista voittoa (1 – 5 % vuokratulosta)

Tehtävä:

Omistaa ja hallita Hankasalmen kunnan Hankaveden kylässä sijaitsevaa liikekiinteistöä (077-404-4-24).

Toiminnan lyhyt kuvaus /palveluajatus:

Kiinteistön liike- ja asuintilojen käyttöaste pyritään pitämään korkeana, alueellisesti kilpailukykyisillä, mutta kannattavilla vuokratasoilla.

Merkittävimmät investoinnit 2024–2027

- Ei tehtyjä investointeja
- Hallituksen/yhtiökokouksen korjaussuunnitelmassa ei ole esitetty investointeja vuosille 2024–2025.

Kiinteistö Oy Hankasalmen Virastotalo

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Kiinteistön arvon ylläpito	Suunnitelmallisten ylläpitokorjausten avulla estetään kiinteistön arvon lasku	Hoitovastikkeen taso Kiinteistöarvion tulos

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Lainojen korkojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet
- Kiinteistön käyttöaste perhekeskuksen käyttöönoton jälkeen

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Lainojen ja korkojen hallinta neuvottelujen ja mahdollisten uudelleenjärjestelyjen kautta
- Käyttöaste pyritään pitämään korkeana
- Kiinteistön vetovoimaisuus ylläpidetään
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Tehtävä:

Tarjota nykyaikaiset ja tarpeenmukaiset toimitilat kiinteistön käyttäjille, ja täyttää kiinteistön omistajien tuotto-odotukset.

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Tarjotaan käyttäjille terveelliset ja toimivat tilat
- Järjestetään käyttäjille toimitilapalvelut sopimusten mukaisesti

Taloudelliset tavoitteet

- Tiloja ylläpitämällä säilytetään kilpailukyky, vetovoimaisuus, käyttäjille kohtuulliset menot ja omistajille odotusten mukainen tuotto.

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Hoitovastike	€/osake	4,62	5,53	4,85	4,85	4,85
Rahoitusvastike	€/osake	1,62/1,42	1,52/1,32	1,65/1,42	1,65/1,42	1,52/1,32

Kiinteistö Oy Vuokrahanka

Toiminnalliset tavoitteet/toiminnan painopistealueet

Tavoite	Tavoitteen kuvaus	Mittari
Käyttöaste	Huoneistojen käyttöaste 90 %	%
Asukastyytyväisyys	Huoneistojen kunnossapito	Kysely

Yhtiö pidetään itsenäisenä, ellei sen myynti onnistu taloudellisesti järkevästi.

Riskit

Keskeisimmät riskit tavoitteen toteutumiselle:

- Lämmitys- ja sähköenergian hintojen nousu
- Vakavat vahingot ja onnettomuudet

Riskien hallinta, miten riskeihin varaudutaan ja miten ne hallitaan:

- Yhtiön maineen ylläpitäminen kohtuuhintaisena ja huoneistojen kunnosta huolehdittavana yhtiönä
- Luottokelpoisuuden tarkastus asuntoa haettaessa
- Vakuutukset vahinkojen ja onnettomuuksien varalle

Taloudelliset tavoitteet

Tavoitteen määrittely	Mittari	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TA 2024
Käyttöaste	%	97 %	86 %	78 %	97 %	78 %

Tehtävä:

- Omistaa ja hallita vuokra-asuntoja

Toiminnan kuvaus/palveluajatus:

- Vuokra-asuntojen vuokraus ja ylläpito

Merkittävimmät investoinnit 2024

- Huoneistojen peruskorjaukset linjasaneerauksena. Käyttövesi- ja jätevesiputket ovat jo elinkaarensa päässä.